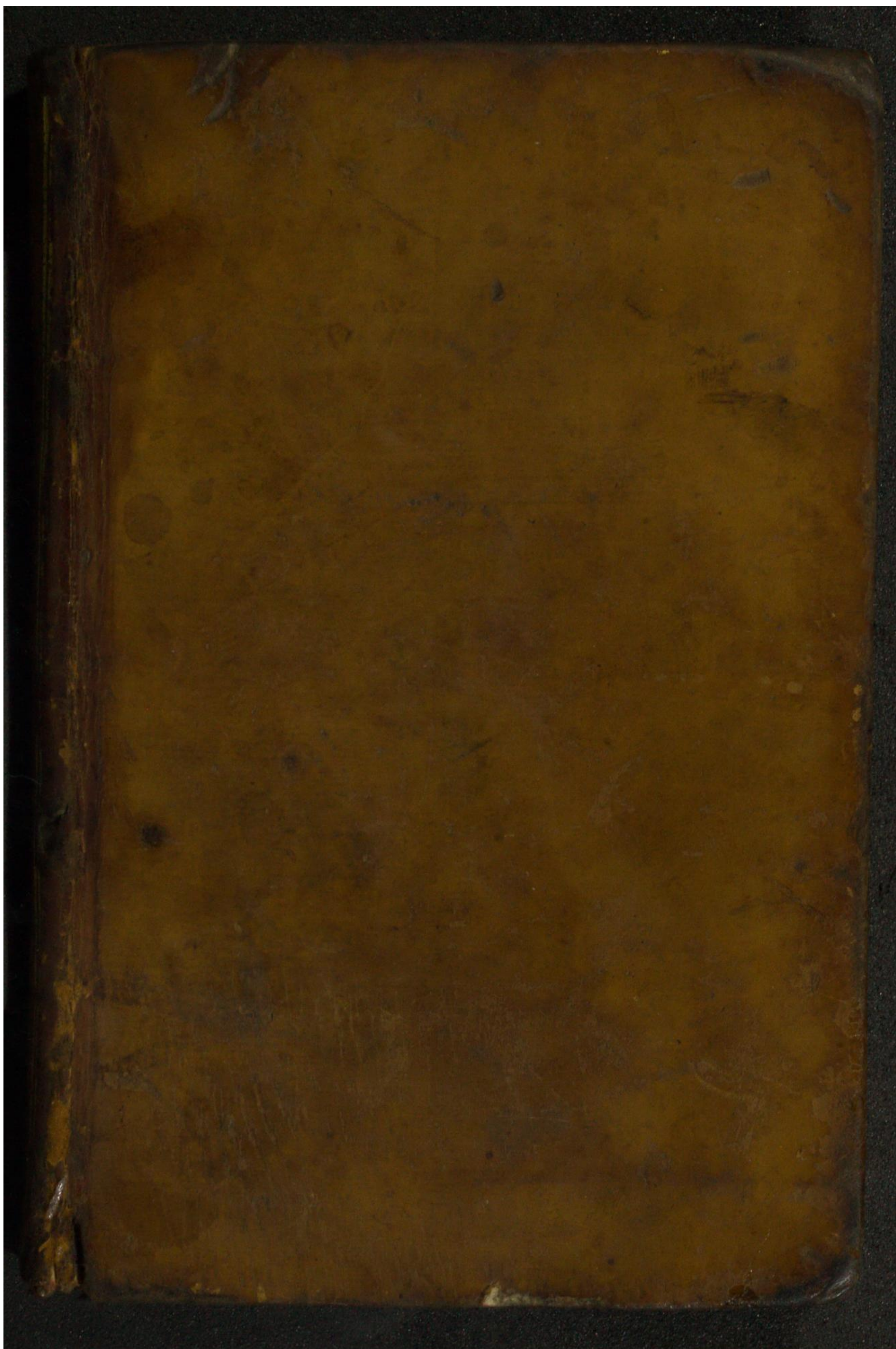
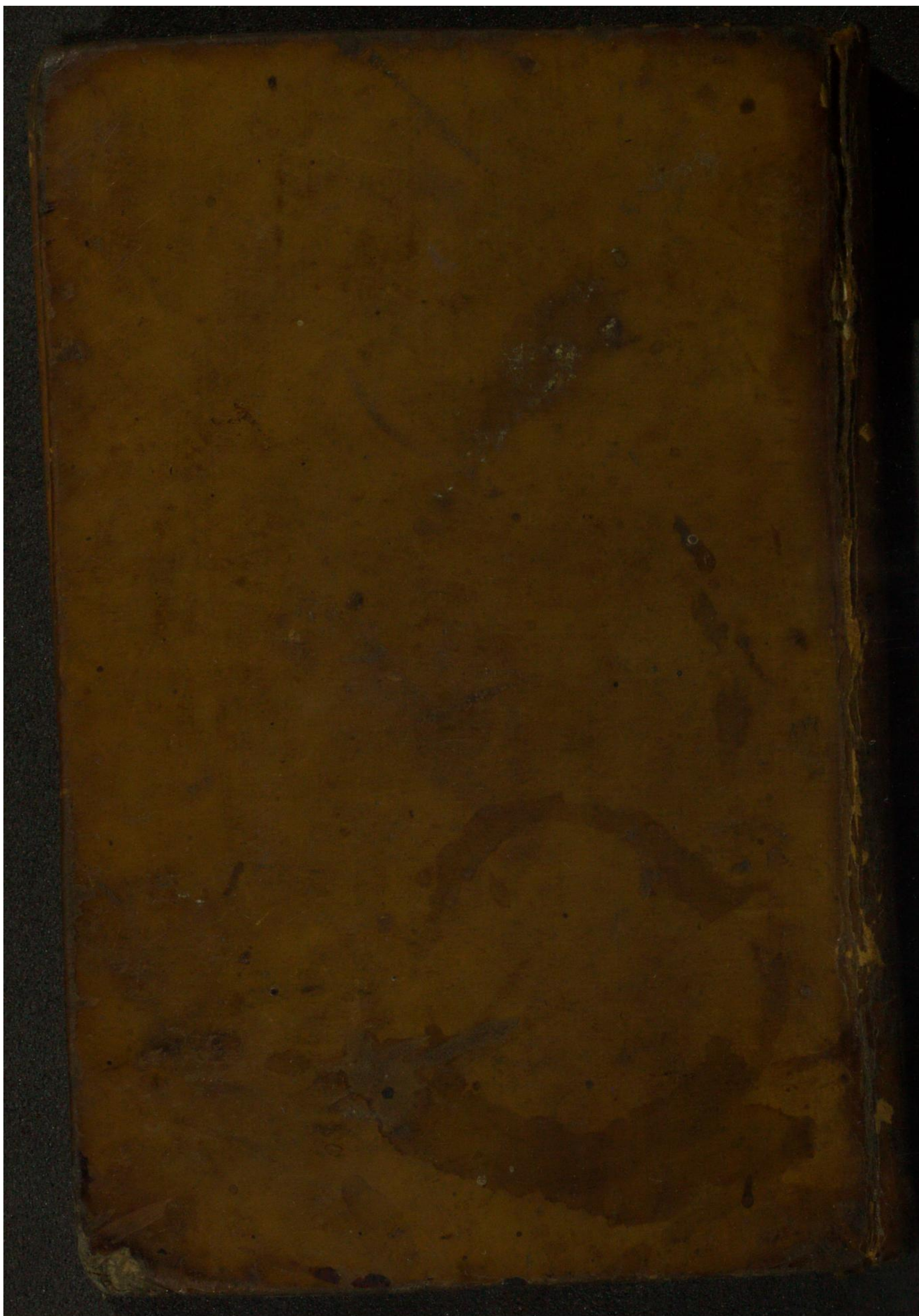

ITINERAR . TERRAE SANCTE . 1525

Collationné
1518
ouvrage Rare

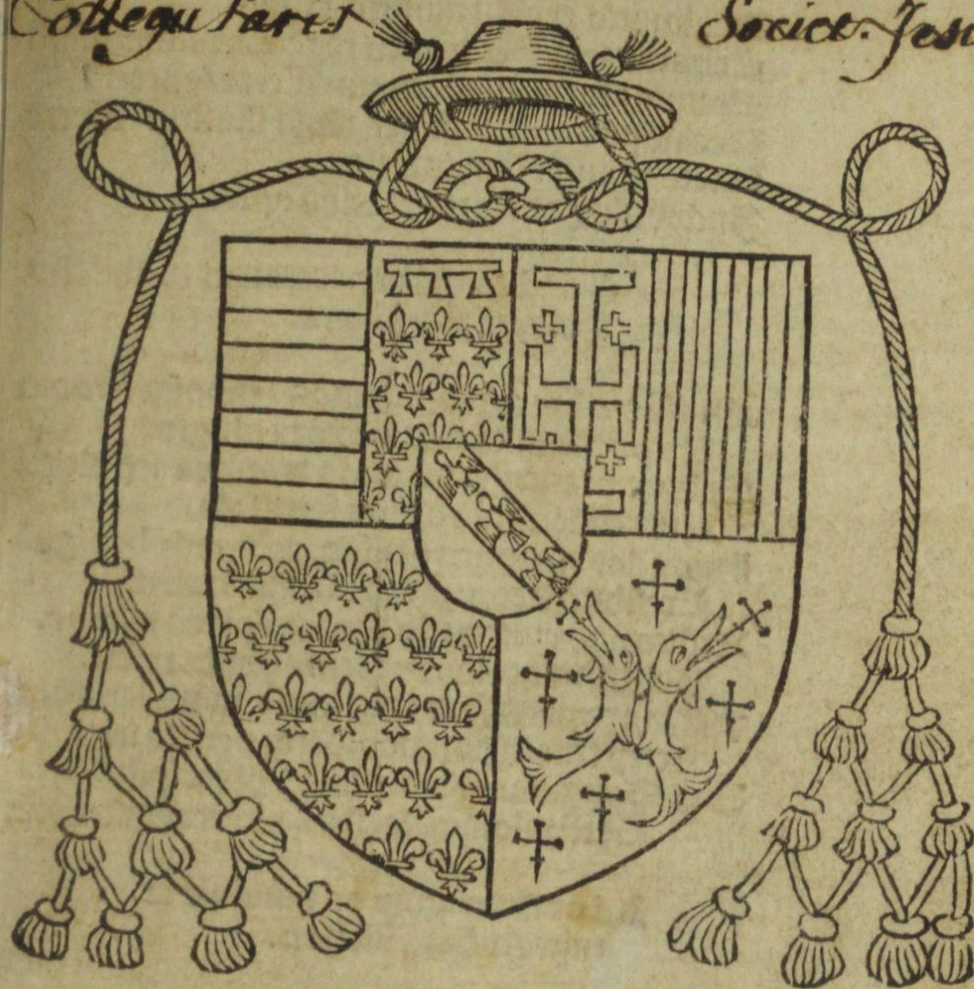
545 **SALIGNIACO** (Bartholomeus de). Itinerarii Terre Sancte; in ibique Sacrorum locorum; ac rerum clarissima, descriptio . . . 6:6:0

Lyons: G. de Villiers, 1525

from Robinson
Newcastle-on-T
April 30/28

¶ Itinerarii Terre sancte: inibiq̃ sacrorum locorũ: ac rerum clarissima descriptio: omnibus sacre scripture tractatoribus vtilissima: peramena auditoribus: per Bartholomeũ a Saligniaco sedis ap̃lice prothonotariũ: equestris ordinis militẽ: ac vtriusq̃ iuris p̃fessorẽ nup̃ emissa.

Collegii Paris. Societ. Jesu.

¶ Veneũt hec opuscula nũq̃ hactenus excusa / Lugduni ĩ vico mercuriali ĩ edib⁹ honesti viri Gilberti de Villiers ad imaginem diui Ioãnis Baptiste cũ orõnib⁹ ĩ Terra sctã reptis.

L. a° 1525

¶ Cum priuilegio.

¶ Contenta in hoc libro.

Epistola nũcupatoria ad pricipes Lotharigie.
Oratio Panegerica de laudib⁹ Terre sancte.
Itinerarius Terre sancte / ⁊ vicinorum locorũ.
Deploratio excidij illustris Rhodi.
Exhortatio ad Franciscũ regẽ Christianissimũ
Epitome sacrorum locorum Terre sancte.
Decalogus orationũ per tẽpla illustria Terre sancte nouiter inuentarum.
Index alphabetarius totius operis.

¶ Ad candidum lectorem Gabrielis Delez Epigramma.

Quisq̃s adire cupis solymos / cãposq; feraces
Atq; palestinis soluere vota plagis.
Si libet ⁊ sancti veneranda trophea sepulchri
Visere: sacratoq; oscula ferre solo.
Huc ades: ⁊ vigiles oculos: mẽtemq; benignã
Exhibito lector: grata libellus habet.
Ardua que vidit vasto topographus in orbe.
Perstringit calamo: ⁊ sensa polita refert.
Per mare: per terras: pq; inuia lustra ferarum.
Perq; truces populos: perq; pericla freti.
Una Saligniace stirpis rosa: nobile sydus:
Bartholomos facilem mõstrat adire viã.

Ad obstruendum os inuiduli et ingrati hexastichon.

Desine Bartholomi famam maculare venenis
zoileis mendax: rumperis inuidia.
Immemor accepti / ac ingrato pectore virus
Proijcis in mitem belua seua virum.
Alterius laudem tumefacto surripis ore.
Desine tartareis nebulo dande rogis.

¶ Reuerẽdissimo in Christo dño / Dño Joãni a Lotharigia Sacrosctẽ Romane eccľie: tituli scti Onophrij Cardinali magnificentissimo: ac pricipi illustrissimo Bartholome⁹ Salignia cus salutem optat in Christo: ⁊ vitã felicem.

Hunc scõs agiť ann⁹: q̃ ex Hierosolymitana pegrinatiõe nõ solũ ob itineris imẽsam lõgitudinẽ pegrinis difficillima: verũetiã ob varias eq̃ris vastissimi tẽpestates: ⁊ pcellas lõge piculosissima i Galliã redij: lugdunũq; me ꝯtuli: q̃ i pdiuiti / florẽtissimaq; ciuitate quũ die b⁹ aliq̃t egissem: pfessiõe mea res digna visa ẽ: q̃s res i exteris regiõib⁹ mihi vidisse cõtigisset: i opusculũ vnũ ꝯgerere: vt xpiani hoies ex ei⁹ lectiõe iterdũ nõnihil iucũditatꝫ: iterdũ vtilitatis plurimũ cõseq̃reť. Aggress⁹ sũ itaq; opusculũ di fauore fret⁹: q̃ iter eũdũ ac redeũdũ: i ipa quoq; Terra sctã me ab inumerꝫ piculis sua clemẽtia liberauit: atq; in patriã diuti⁹ exoptatã sũma cũ letitia reduxit: qd opusculũ tue dignita: i ꝯsecra ui pq̃z reuerẽde Dñe: ac Antistes q̃z clarissime: nõ qd munusculũ hoc tua pstantia dignũ putẽ: sed qd ea sis hũanitate: vt ad ei⁹ q̃ tibi q̃ppiã offert volũtatẽ poti⁹ q̃z ad mun⁹ ipꝫ respiceř solit⁹ sis: nõ defuerũt ẽt mihi pmľte iustissime cãe: qb⁹ ipuls⁹ id muneris tue pq̃zillustri magnificẽtie dicaui: q̃rũ vna (vt de reliq̃s iterim taceã) hec ẽ. clarissimi ac xpianissimi quõdã duces Godefred⁹ ac Balduin⁹ Lotharigiã (tot reb⁹ aduersũ nr̃e religiõis hostes egregie gestꝫ) illustrarũt: e q̃ tã illustri Lotharingie domo: tot ac tãtꝫ ducib⁹ isigni reuerẽtiã tuã gen⁹ traxisse ꝯstat. q̃ fit: vt hãc nr̃az terre sctẽ descriptionẽ iure optio tibi deberi mihi facile psuasi: qd clarissimi pricipes e nobili Lotharigoꝝ familia originẽ trahẽtes eã regionẽ oli armis subegerit: feroces xpi iimicos sũma cũ laude e Hierosolymis expulerit: Hierosolymi

tanūq͂ regnum (q͂d hereditario iure ad inuictos Lotharingie principes: vt insignia tua manifestissime cōmonstrant pertinet) diu possederint. de quorum precellentiū ducū Godefredi et Balduini maximis rebus in Hierosolymarū oppugnatione peregregie gestis / hoc loco hec pauca inserere nō piguit. Itaq͂ cum primū ad Hierosolymarū menia: portasq͂ ventū est: nihil antiquius duces duxere: q͂ vrbe i circuitu lustrata: metādis q͂ oportune castris: loca ducibus: exercituiq͂ diuidere. Christiani igitur cōparato omnifariā cōmeatu. quatuor locis oppugnare vrbem magnis viribus adorti: eā Hierosolymitanis acriter defendentibus: Idibus Julijs vi cepere: precipua tamen in recuperanda tanta vrbe laus Godefredi fuit qui partem muri sibi: ac fratribus ad oppugnādum assignatam primus conscendit: Balduinoq͂ potestatē fecit: vt in vrbem descendēs Christianis portas recluderet: quibus certe irrūpentibus tanta cedes facta est cū in vrbe: vel maxime in tēplo: vt morientium cruor talos supergrederetur. In huncq͂ modum Hierosolyma a Christianis capta est Idibus Julij: nono et nonagesimo supra millesimū salutis āno. petiti postea latebris prodeuntes Christiani numero paucissimi Hierosolymis habitare consueti: quibus ostēdētibus vbi dominus Jesus in horto captus: vbi verberatus: vbi passus: vbi deinde obseruatus: et vbi demum ascendit celos didicit omnis populus. His per octo dies summa deuotione obitis spiritalibus gaudijs: de rege vrbi dādo agi ceptū est: quā ad creationē cū omnis conuenisset Christianorum exercitus: nec vota scrutari: nec suffragia inire oportuit: q͂d ilico Godefredum de Buillon regē nō magis multitudo omnis: q͂ ipsi duces acclamauere. Gestatus itaq͂ ducū humeris ad sacrosanctū domini sepulchrū Godefredus inter missarū solēnia accuratissime celebrata rex Hie

rosolymarũ est appellat⁹: sed is vir eximius dominiũ vrbis qđ tãta principũ: pp̃lorũq3 Christiane expeditiõis ꝯcordia oblatũ erat: accepit: regni pro titulũ: et insignia iõ se nolle dixit: qđ indecẽs: nephariũq3 duceret: diadema aureũ peccatorẽ homũcionez capiti imponere: ea in vrbe: in qua saluator mũdi eternus rex spineã suo sacratissimo madentẽ sanguine coronã gestasset.
¶ Successit Godefredo Balduin⁹ ipsius frater inclytus religiõis nr̃e propugnator: q̃ inter alia a se egregie gesta Acon vrbẽ terra mariq3 oppugnãs cepit: ac Sarracenos fudit: fugauitq3: inde Egyptios secũdo ꝑlio superauit: et Caliphã eorũ regẽ interemit. ¶ Hac ẽt tẽpestatẽ oĩb⁹ pene toti⁹ Christianitatis pp̃lis innotuit clarissimã religiosissimi p̃ncipis Rhenati p̃ris tui quõdã Lotharingie ducis inuicti sobolẽ (vos dico q̃tuor generosissimos fr̃es) fortissime ꝓ religiõe nr̃a decertasse: neq3 maiorib⁹ vr̃is inferiores eẽ: illis eñ cũ externis et barbaris hostib⁹ pugnãdũ fuit: bellũ autẽ felicib⁹ auspiciis cũ vicino hoste a vobis susceptũ est: cũ eo q3 q̃ pleraq3 dogmata rhomano ritui: imo sanctis eccl'ie doctoribus aduersa in vulgus christianũ disseminare molitus est: cui⁹ turbulenti ꝛ factiosi sectatores vniuersuz clerũ ꝑturbare conãtes iusto exercitu collecto ĩ Lotharingiã irrupere: quoꝝ vesanie clarissim⁹ ipse Lotharingoꝝ dux cũ delectissima hominũ manu sese impigre opposuit: ratus sua intereẽ ꝑfidos Lutheristas e medio tollere maiorũ suoꝝ illustria facta in hoc imitãs: q̃ de Turchis: aliisq3 nr̃e religionis hostib⁹ sepissime triũpharũt. Tua quoq3 p̃stãtia p̃sul ornatissime: p̃nceps q3 nobilissime rãtis generosi ducis fratris tui ceptis (lz a patria abesset) nõ defuit: siqdẽ tu audita hostiũ in agrũ (vt dicũt) Metẽsem irruptione: magna celeritate in patriã rediisti: fratrẽ

cõsilio (parua em̃ foris sũt arma vt scite iqt M. Tulli⁹: nisi sit ɔsiliũ domi) iuuisti: ne patria factiosis Lutheranis succũberet ꝓuidisti: ipi demũ ancipiti bello (pugnaces tuos Lotharigos ad strenue certandũ hortãdo) interfuisti. Adfuerũt etiã hoc in tã duro ɔflictu reliq̃ duo fr̃es tui: Guisi⁹ comes rei militaris gl̃ia isignis: herosq̧ Valdumeus: hi pugnacissimi agminũ ductores copias hostiles (lʒ illis pauciores eẽnt) tãta vi sũt aggressi: vt eas fuderit: fusas deleuerint: deletasq̧ pemerit. Difficileq̧ dictu est: q̃to animi robore iberbis ꝑnceps heros Valdume⁹ hastã in vesanos Lutheristas torserit: ille em̃ quũ eos acriter vrgeret: equo cui insidebat scdo: aut t̃tio delect⁹ est: neq̧ tñ ob hec a pugna recessit: sʒ resumptis virib⁹ maiore vi hostẽ insequut⁹ ẽ: quẽ tãta strage ꝓstrauit: vt Lotharingiã gl̃osissimorũ ac christianissimoꝝ ducũ genitricẽ a nõ mediocri belli piculo liberauerit: sibiq̧ apd̃ optios q̊sq̧ christianos imortale nomẽ peperit. Quis igit̃ tantã p̄cellẽtiũ ꝑncipũ victoriã satis digne laudare q̃at? Quis deniq̧ nõ tribuat Lotharingis magnã rei militaris peritiã: q̃ cũ nũero eẽnt hostib⁹ multo inferiores: ipsos tñ magna animi strenuitate vicerũt tãta strage de factiosis ꝛ turbulẽtis Lutherane factionis sectatorib⁹ edita: vt duodetrigita hoiʒ milia aut eo pl⁹ i eo bello desiderata sint. Vos itaq̧ gl̃osissimi ꝑncipes et̃nũ: ac imortale nomẽ hac tã isigni victoria de seuissimis hostib⁹ feliciter hita adepti estis: de q̃ (ne nimis euaget̃ oro nr̃a) hec dixisse sufficiat. Reliquũ ẽ p̄stãtissime Dñe: ꝑncepsq̧ eminẽtissime: vt hoc opusculũ ciuitates: port⁹ maris: isulas: ac terre sctẽ loca ɔplectens sereno ac hilari vultu suscipias: boniq̧ ɔsulas hasce lucubrationes: q̃s tibi ꝓtutũ oim cumulo fulgẽti Bartholeme⁹ a Salignaco dignitati tue deditissim⁹ dicare nõ ẽꝓit⁹, Bñvale famuli tui nõ imemor.

¶ D. Bartholomei a Salignaco aplice sedis pthonotarij / et equitis aurati / oro de laudib⁹ inclyte Terre sancte / q̄ pemii loco est / i Itinerariā terre pmissionis / rerūq3 sacrarū intbi descriptionem.

Nter reliqua quib⁹ oblectaᵗ mēs humana velut singulare est cōditi a deo orbis cōtēplatio: intbiq3 cōtentarū rerū cognitio: vñ Solomon ille sapiētissim⁹ veraciter dixit. Cūcte res difficiles: et non pōt eas hō explicare sermone. Nō satiaᵗ oculus visu / nec auris impleᵗ auditu. et philosophus ille insignis Stragirita affirmat: quo loco summā philosophiaȝ miro ingenio aggrediᵗ: q̄ sensus visus / atq3 auditus magis diligimus: quia multarū rerū nobis differentias ostendūt. Sed et regius ille ppheta Dauid suetus in ethereos ire meatus: super vniuersi mira contēplatione exclamat. Dñe dñs noster q̄ȝ admirabile est nomē tuū in vniuersa terra. Uerūenimuero id licet lōge lateq3 pateat p orbē terrarū: nec sit omnino vspiā quid loci: aut rei qd̄ nō dei optimi maximi potētiā: sapientiā: bonitatē clare oñdat: singularissime tñ in terra illa quā sctāȝ merito vocam⁹: terra diuine pmissionis clarius visiᵗ: q̄ppe in q̄ pter tot excellētia dona nature: infinita ppe hūane saluatiōis mysteria cōmōstrāᵗ: vt indignū plane sit ea mortaliū latere memoriā: q̄n poti⁹ p nature oblectamēto: ⁊ p amoris in deū augmēto: dignissimū est in multoꝝ notitiā ppagare. Mihi ḡ nup. i. Anno dñi. M. cccccxxij. a lōgissima ⁊ laboriosissima pegrinatiōe in Galliā reuerso: visum est opepreciū fore si regiones maria: flumina: mōtes: vrbes insignes: ⁊ cetera oia que vidi in cōmētariolū redigerem: quo me

Contēplatio nature iucunda.

Deus est vbiq3.

Nō opis.

aliquando oblectarē:memoriaqʒ tenerē:ac amicis meis(ne sepe idē narrare cogerer)q̄ʒq̄ʒ incultum:inornatūqʒ legendū exhiberem:nam a cunabulis mihi innatus cōcreuit affectus vel ꝑ prij quippiā:vel alieni moliminis in cōmunem frugē referre. Proinde in p̄sentia scriptis iuuabor p̄decessorꝝ:quoad nostris si que forsan obtinget ratio:lucem accipere liceat. Inter hec si q̄d rari:si q̄d nostratiū:si q̄d (vt aiūt) nō triuiale:in manus incidat lectu dignū:ꝑ mea virili ꝓmere conabor: ⁊ in hoc cōmentariolum aceruare:in quo quasi facto periculo pleniter cōfido cōplexurū me quātū ad rit⁹:ac mores fidei attinet descriptionē:terrarū Sancte Indie:Surie:Mauritanie: Arabie: Armenie: Georgie : Turquie: Crete:Cypri: Albanie:Cephalonie : Sclauonie:Friole:⁊ Istrie:q̄ futura sit amenissima audiētib⁹:legētib⁹ vtilissima. Porro ne qua hesitatione corripiaris lector cādide:testor deum humani generis saluatorē(cui⁹ vnico amore has regiões pagraui)nihil me inseruisse: qđ nō oculis ipse viderim: aut diligētissima ꝑuestigatione:narrationeqʒ fideli fuerim sciscitat⁹. Ceterū q̄m omnis ordinata descriptio certum pricipiū petit:quo rei summa facili⁹ imaginatione cōcludi possit:sit nostre narratiōis scopus ista Itinerarij in terrā sanctā breuis:ac fidelis descriptio: in qua nec dubia:nec nenias: aut sermones gerris (vt dicit̄) siculis vaniores: sed vera:sancta: experta:cōplectar nō pōposo verborū fastu: sed simplici ⁊ intelligibili stylo:quibus fides idubia citra periculū veritatis possit:⁊ debeat adhiberi. Id vnū benigne Lector oratū te velim: vt si i hoc opusculo quid incultum cōperias / boni cōsule:errorem corrige. Si quid a sensu ⁊ experiētia tua alienum legeris:vt est de ouibus Cypri:

Comitas auctoris.

Terre in hoc descripte.

Fides scriptorum.

Scop⁹ libri.

Gerre siculc.

de pomis Palestine: de piscib⁹ volātibus: ꝛ mil-
le similia: non mox nasum suspendas: nō dentē
acuas theoninū: q̄ nūq̄ꝫ forte limite paterno pe
dem extuleris: credens nuspiā nisi in horto ma-
terno Brassicā crescere. Noris autem vel vnū:
si reliqua ignores omnia: Catalepsim hanc vir
gilianam: non oīs fert oīa tellus India mittit
ebur: ꝛ reliqua. Quo dicto missis ambagib⁹ cō-
mentariolum hoc nostrum nuspiam añ impres-
sum/vel scriptū aggrediar: oīa que peregrinanti
bus cōmoda fore iudicauero ad amussim narra
turus: vt legētes diuino pneumate duce Terrā
sanctā visitaturi. Primū mēte: deinde oculis sa
crum iter contineāt. Ne autē ignotas predas se
qui: aut nodum in scirpo querere videar: res mi
nimas ꝛ quadrātum scrupos lōgius ablegabo
Principio ergo Hierosolymā petitur⁹ Christia/
ne frater: mysteriorū humane salutꝭ purū amo-
rem corde concipe: per quē dignus quoquo mo
do fias terrā illā pedib⁹ calcare: in qua tot sunt
gestorū dei/ꝛ Christi loca īsignia: vt his narrā-
dis ne dicā plustrādis: nec dies: nec etas suffece
rit hoī Christiano. Sunt preterea q̄ꝫ plurima in
regionibus illis: que piis animis mirū generāt
deuotionis affectum. Quis em̄ etiā facundissi-
mus valeat enarrare quot Anachorete: quot
Cenobite: quot Monachi solitariꝫ: quot castis-
sime ꝓgies de Armenta: Georgia: vtraq̄ꝫ Chal
dea: Syria: Perside: India: Ethiopia: Media
Nubia: Nabenia: Grecia: aliisq̄ꝫ nationibus: cē
teni: ducenteni: plures paucioresve procedūt
in spiritu vehementi: loca incolunt sancta: pere
grinantur: flectunt genua: manus in sublime tē
dunt: oculos leuant ad sydera: terram sanctam
proni osculantur: imo verius pre cordis dulce-
dine lambunt: adorant quencumq̄ꝫ locum quo

Pulcrum adagium.
Acre dicterium.

Docta paremia.

Preparatio peregrini.

Religiosi terrā sanctā incolētes.

Signa mire deuotionis.

clementissimum Jesum sedisse: stetisse: vel quippiam operis egisse perciptunt. Hunc palmis pectora tundunt. Hunc profundos gemitus emittunt. Hunc in profusos fletus se soluunt: adeo vt indicibilem amorem se corde concipere facile ostendant: et plerumqꝫ in lachrimas Sarracenos: et Thurcas durum hominum genus cõmoueant. Quo loco quis hec videns non pre mesticia cordis indoleat: terram illam infidelium tyrãnide premi: que tam optimo iure Christi fidelibus debeatur? Heu fortissime deus intueor iuxta sacras historias patrem Abraam relictis patre: patria: domo: cognatione tuo mandato ad hanc terram properare: in Bethel et Hai tabernacula figere: in Gerraris: Bersabee: et Ebron commorari. Lego Isaac piam victimam et fasciculũ mysticum portatorem hic figurare crucis mysterium: hic meditari in agro Jacob celi contemplator post longeuas gregum vigilias ditatus vxoribus et prole hanc repetit: scalam in celum leuatam suspicit: castra dei dinumerat: luctatur cum angelo. Moses ille pijssimus magne felicitatis loco duxit: post vaste solitudinis labores terram hanc sanctam monstrante deo a longe speculari. Josue ille victoriosus hanc vltra citraqꝫ Jordanem mensus est victori populo duodecim tribuum: in funiculo distributionis: tam sanctissime terre gloriam florentibus regno: et sacerdotio: lege: et prophetia: quis queat enarrare? Nonne vnius regis contemplatio reginam illustrem: vt Hierosolymam iret: a suis sedibus euocauit? Nonne vnius templi tam inclyti: magnuꝫ per orbem preconiũ a varijs regnis reges inuitauit? Quid mirum si pro hac vindicanda terra prisci pa-

Abraam. Historia terre. s.

Isaac.

Jacob.

Moses.

Josue. Gloria terre. s.

Solomõ.

Ezechiel.

tres tot pia suspiria emisere? Ezechiel in Babylone captiuus super flumen ascendit: vt repetat dilectam Hierusalem lacrimabili voce perorat. Daniel posthabitis regie aule delicijs: solam terram sanctam meditatur. Hieremias sanctissime Solime excidium quadruplici plangit alphabeto. Iaz presente in carne dei filio: quod decus: que gloria terre sancte accreuerit: que mens concipere: quis calamus scribere? que lingua possit enarrare? quid miri si huc huc concurrant deuote deo anime: et veluti innocui greges in pascuis vberrimis pio Christi amore lasciuiant? Sed et ipsa Virgo deipara: desertis speciosis campis Galilee: nunc salutationis sue domunculam leta reuisit: Nunc sacratissimi partus incunabula repetit: et Bethleem angustam virginea voce salutat. Inde mōtana Iudee precursoris letum ortum visura festino gressu pertransit. Hic ergo vel viuere libeat: vel liceat mori: id qđ sanctissimi olim patres: patriarche: reges: principes: prophete: sacerdotes: summi beneficij loco duxere: si post multas peregrinationes: exanimia corpuscula Terre sancte gremio sepulture fuissent mandata: ideoq3 id posteris suis vt agerent iureiurando sanxere: verum hac nostra tempestate quam larga et iusta doloris materia nobis affertur videntibus Christianorum principum tarditatem: quibus libet inter se cruentis bellis dimicare: et terram illam sanctam tyrannis permittere: quam Iesus mundi saluator suis dedicauit mysterijs: suo sanguine consecrauit: quam orthodoxa fides indefesse predicat: et extollit. doleat vobis tandē O reges ⁊ pricipes Christi causa efferte signa: cōscribite militiā: nec qcquā

Daniel.
Hieremias.
Arguit author a maiori.
Iesus saluator.
Virgo gloriosa.
Conclusio ab exēplis.
Exhortatio ad principes.

Mysteria terre scte.

diffidite vos victoria potituros. Cui enim non libeat christiano arcum tẽdere: ensem vibrare: excutere lanceam pro illa terra in qua plus Jesus cõcipit̃: nascit̃: enutrit̃: ambulat: p̃dicat: pascha celebrat: sacramenta instituit: patrẽ orat: angelico mynisterio aiatur: patit̃: morit̃. Testor piam Christi crucẽ: atq3 adeo euãgeliũ ipm: horũ oim tam recẽtem: ac plenã in locis sacris extare memoriã: vt hodierna luce oia contigisse credas cã-

Mons caluarie.

dide lector. Properas ad Caluarie mõtem: quo Jesus gestata piis humeris cruce qua vtriusq3 hemispherij molẽ sacrauit: credas eo ipso die p agi passionis mysteriũ. Accedis ad sepulchrum

Odor locorum sacrorum.

mirum dictu quãtus amor mẽtem accendit: quã dulcissimus odor occupat nares. Quid ergo mirãdum: si cultores verissimi nois Christi terram illã noie/ac re sanctã videre: ac lustrare totis animis affectãt: quã Catholice eccl'ie diu noctuq3 psalmis et hymnis decãtãt. Plato egyptũ: Pythagoras mẽphiticos vates: Appoloni⁹ persas adeant: pertrãseat hic caucasum: preterea Albanos: et scythas: et massagetas: penetret Indiã miretur Jarchã aureo trono residẽtem: repetat Egyptũ: contẽpletur mẽsam solis in sabulo. Cete-

Plato. Pithagoras. Appollonius. Jarchas Methodus peregrinationis.

rũ tu christiane frater pete Venetias: trãsi mare tuto nauigio: traijce in Asiã: in terrã sanctam ascẽde Joppen: Ramã: sacrosanctã Solymã ingredere: trãsi cum pastoribus in Bethleẽ: Nazareth venerare: p̃sepiũ: sepulchrũ exoscl'are: vbiq3 mirare archanũ dei sup oim salute ꝯsiliũ ⁊ vbiq3 locoꝝ ꝓtitissimarũ veniaꝝ marsupijs locuples repetes natale solũ. Illi meras nugas audiere: et hoies videre mortales: quib⁹ nil numinis inerat tibi omia deo plena occurrẽt: hic virgo brachijs gestans tenellũ infantem: ⁊ despicabili loco sub rupe ponentẽ. Si Bethleẽ visitas (deum immor-

talem) que lachrime: que suspiria: dum audis angelicos hymnos: pastorũ colloquia: & celestẽ lucem vides pmicare. Quid suaui⁹: quid ve iucundius quã de his mysteriis per clarissima signa doceri: felix ille cui datur nõ solũ visere: sed et viuere: & mori in his terris. Fateor tibi amice lector he me impulerũt cause: vt arduã hanc peregrinationẽ adirem: et hanc piã memorie sarcinam stylo qualiquali conscriberẽ in hoc cõmentariolo: qui volentibus terrã sanctam adire loco enchiridij esset: quo viso de omnibus doceretur.

Porro ne vrceũ pro amphora (qđ dicit) videar formare: libellũ hunc p ameniori lectione habe primũ quisq̃s nouarũ rerum noscendaꝝ desyderio flagras: deinde tu sacre scripture lector hoc libello tuo labori consule: & sacrorũ locoꝝ (quib⁹ sacra pagina abũdat) hic accipe notionẽ: postremo vos diuini verbi & sacri euãgelij predicatores hunc libellũ manib⁹ tenete: & dum res postulat Christi mysteria locoꝝ Graphica descriptione populo declarate: ad hoc em̃ vnice vobis hic libellus conducet.

Adagium pulchrum.

Utilitas operis.

Peroratio authoris ad lectores.

¶ Diuisio Libri.

AGem⁹ vobiscũ christiani lectores q̃z sincerissime: & vt hui⁹ libelli nr̃i res oẽs q̃si in numerato cognoscere possitis: strictim singlis Tomis res cõteptas cõplectemur: quomõ Hauarcha noster inter nauigãdũ crebro nobiscũ egit: vt recordor e prora iacẽtes in cõtinẽte regiones a lõge demõstrãs. Sic sic in presẽtia agim⁹ his Tomis velut p trãsennã (qđ dicit) toti⁹ libri amplã regionẽ vobis ostendimus. Profecto. qr rem sacrã agim⁹: & regio pphete intra sacrosc̃ti tẽpli parietes libuit psallere in psalterio decẽ chordarum: libeat & nobis totius libri materiam denis Tomis percensere: quibus arte: & ordine tactis:

Uidere per transennã.

Ratio decez Tomorum.

plectro scriptoris dulcis sonus resonabit.

¶ Primus Tom⁹ Venetiarū vrbem: Parētie portū: Istrie sitū ꝛ mores: Aureū mōtem: Golphū Auelone: Garganū montē: Albanie fines: Chymere ꝛ Panthere descriptiones continet: et habet capitula. vij.

¶ Scđs Tom⁹ insulā Corsice. Corphonē ꝛ Carētū vrbes. Jacyntū. Cefalonie insulā. Cretā Cādiā vocatā: et Modonā in Hellespōto pulchre explicat: et habet capitula. vj.

¶ Terti⁹ Tom⁹ illustrē Rhodū. Castrū scti Petri. Insulas Choon. Leros. Tylos: Nysuros Charquis. Syrnis. Lymonis ꝛ Golphi Satalye historiā cōtinet: et habet capitula. ix.

¶ Quart⁹ Tom⁹ regnū Cipri. portū Lymessō. Salinas mirandas. Leucosiā: et Famagustā vrbes: montē crucis. Paphos metropoliꝫ. Miracula terre. Historiā regis Britānici adamussiꝫ explicat: habetq̧ capitula. vij.

¶ Quint⁹ Tom⁹ de dimēsiōe Palestine. i. Terre sctē. De natura soli et ꝓuētib⁹. de regno Juda ꝛ israel. De Syria. Arabia ꝛ Galilea. De termis t̃re ꝓmissiōis a fluuio egypti: ꝛ mag̃ Eufrate: Dan ꝛ Bersabee. de sortib⁹ tribuū vltra citraq̧ Jordanē graphice disputat: ꝯtinetq̧ ca. vij.

¶ Sext⁹ Tom⁹ đ ritu pegrinoꝝ ī portu Joppe De itinere in Solymā sanctā. De Rhama veteri. De Emaus siue nycopoli. de Lydda ꝛ Dorcade. de mōtib⁹ Hierosolymitanis. de situ sctē vrbis ꝛ spacio: ꝛ noīb⁹. de distātia ei⁹ ab īsigniorib⁹ locis pulchre ꝑtractat. ꝛ cōtinet capl'a. vij.

¶ Septim⁹ Tom⁹ de locꝭ sacris vrbis sctissime de Cenobio mōtis Syō: ꝛ de ei⁹ sacellis. de Cenaculo magno cene sacrosācte. de mōte Caluarie lōge sacerrimo. de tēplo g̃liosissimi sepulchri de scti sepulchri fabrica. de ritu militū creādoꝝ ordine narrat. continetq̧ capitula. vij.

¶ Octau⁹ Tom⁹ d'sacellis tẽpli. s. sepĺch ri. De variis natiõib⁹ xp̃ianoꝝ i tẽplo ꝛ eoꝝ Sacris: de aliis natiõib⁹ xp̃ianoꝝ p terrã sanctã: de ꝯpa ratiõe eꝑoꝝ: oriẽtaliũ: ꝛ occidẽtaliũ: de spurcis morib⁹ Agarenoꝝ ꝛ Sarracenoꝝ: de Sacellis i atrio tẽpli. De port vrbis Hierusalẽ: de p̃torio Pilati ꝛ Lycostratos: de gemina sentẽtia plata in Christum: de templo Solomõis seriatim perdocet: continetq₃ capitu. viij.

¶ Non⁹ Tom⁹ de valle Josaphat: de torrente Cedrõ: De sepulchro ꝟgis gl'iose: De Gethsemani ꝛ Bethphage pagis: De ꝑbatica piscina De mõte Oliueti: De Bethania illustri: De hierico ꝛ roseris ei⁹ ꝛ mõte q̃rãtane: De Decapoli: ꝛ Galilea: De Jordane ꝛ mari mortuo. De Nazareth iclyta: ꝛ mõte Thabor: De pẽtapoli: ꝛ statua salis: De Cana Thyberiade: Corrosaym Bethsaida: Bethulia: Tyro ꝛ Sydõe pulcherrime docet: continetq₃ capita. x.

¶ Decim⁹ tom⁹: de valle Syloe: de Natatoria: De agro Acheldemach: De domo Symeonis senis: De castro mali consilij: De Terrebynto ꝑ cera: De monticulo Abacuch: De illustrissima vrbe Bethleẽ ꝛ ei⁹ sacris locis: De tẽplo magnificẽtissimo loci natalis dñi. De miraculo ibi facto: De Cenobio diui Hieronymi: De valle Raphaym: De mõte Jude: ꝛ domo zacharie: De sepulchro abbat Chariatot ꝛ fratrũ ei⁹: de regno Gaze: De oppido Buticelle: De antiq̃ ꝛ noua Ebrõ: De ilice mãbre: de agro damasceno: ꝛ ortu Adã: de vineis Engady: ꝛ hortis Balsami: de Cenobio Joãnis Baptiste ꝛ miraculo reliq̃arũ ei⁹: De mõte Carmelo ꝛ miraculo fontis p ordinẽ disserit: continetq₃ capitu. vj.

¶ Conclusio operis.

Epilog⁹ cũ historia regressiõis ꝛ ꝑorõne auctor ad pñcipes xp̃ianos p recuꝑatiõe iclyte rhodi.

¶ Prim⁹ Tomus Venetiarũ vrbẽ. Parẽtie portũ. Istrie sitũ ꝛ mores. Aureũ montẽ. Golphum Auelone. Garganũ montẽ. Albanie fines. Chimere ꝛ Panthere descriptiones cõtinet: ꝛ habet septẽ capitula. ¶ Caput primum.

¶ Incipit prim⁹ Tom⁹ de vrbe Venetiarũ.

Enetie itaq; vñ omniũ ꝓsperrima in Terrã sanctã est nauigatio: site sunt in sinu maris Adriatici: q̃rũ ꝓ xim⁹ ꝯtinens est vrbs Paduana: quã ꝟsus traiectus breuissimus est q̃nq; miliũ passuũ: lõge maior distantia ad reliq̃ cõtinentis loca. Sitũ ergo Venetiaꝝ lector nullo describẽte facile intelliges: habita insulaꝝ cõ sideratione: porro vrbs ipsa omniũ nr̃i orbis est lõge p̃stãtissima: tẽplis: edib⁹: edificijs publicis ꝛ priuatis: ꝛ ornatu ꝛ sumptu supra admirationẽ excellens: lr̃atorũ viroꝝ: ac bonarũ lr̃arũ nusp̃iã alibi tanta est estimatio: senũ grauiũ: ac mercatoꝝ ditissimoꝝ tanta copia q̃zta nusq̃z: mercimoniorũ q̃ toto orbe aut gignuntur: aut parant̃ tanta vis: vt orõnis limites excedat. In hac vrbe oĩbus edificijs orbis Europani p̃stans est tẽplũ diui Marci euãgeliste: cui⁹ corpusculũ inter reliq̃as alias depositũ mira deuotiõe asseruat̃. Extant ẽt ibĩdẽ diuorũ Rochi: Barbare: Lucie: Helene: aliorũq; sãctoꝝ pignora techis aureis argẽteis atq; gẽmatis cõdita. Tẽplũ ꝟo ope musaico extructũ ornatu miro: sꝫ sumptu maiore erectũ est. Testudines: colũne: atq; parietes vermiculari arte: aureo ornatu ac marmoreo lapide ita cõcinnata sũt: vt nõ solũ mira varietate ac specie vidẽtes rapiãt in admirationẽ: sꝫ ẽt humani ingenij oẽm fere estimationẽ excedãt. Profecto thesauri huius templi in auro ꝛ argento: ac gẽmis preciosis: ac omni panno: colore aut lana: aut artificio prestante: tãti sunt: vt admiratione citius

Sit⁹ Venetiarum.

Bone lr̃e Venetijs in pretio.

Tẽpluꝫ s. Marci.

citius ꝙ̄ estimatione comprehēdas. Tēplū hoc plumbeis laminis coopertum est: prominentibꝰ in ambitu quinqꝫ turriculis ꝑ eius ornatu: quarum tyntinabula dulcibꝰ sonis oblectāt ciues. In templi porticu quatuor equi ere fusi visunt: magne antiquitatis argumenta.

¶ Secundum caput de palatio ducis venetorꝝ.

Palatiū ducale.

Palatium templo contiguū est: quo serenissimus dux senatus / ac pretorius dicunt: sumptu nedum ducali ⁊ senatorio: sed regio ⁊ iperiali resplēdet: vt videri possit tanta ditione venetorum terra mariqꝫ haud indignū: e regione cuiꝰ altissima turris est: instar solis aurata summitate radijs comantibus coruscans e qua veluti specula altissima naues vndeunde medio mari velificantes mira voluptate visunt. Inter hec platea latissima: equis lateribus structa interiacet: qua senatores / institores / ⁊ optimates vrbis / de negotyjs et mercibus orbis mira comitate nullo strepitu miscent colloquia. Abituris autem presto sunt quaquauersum ire libeat nauigia. Nulla em̄ totis Venetijs domus cymba caret: qua placide vecteris: si quo libeat ire. Venetie muris non cinguntur: patulo mari oīa ambiente: ⁊ per singulas stratas tenuibus riuulis decurrente: ita tamen vt fontium ⁊ puteorum gratia venetensibus minime desit: ex quibus aque omniū limpidissime et dulcissime in vsum cibi hauriuntur. Admirationem fere excedit: ꝙ medio palatio fons patet: septus in modum cisterne: e quo si haurire velis gemina tibi cytula opus est: altera solida: altera perforata: quarum hec per tenue foramen guttatim fontalem aquam imbibit: illa haustam largiore riuulo in fontis officium euehit.

Nauigia Venetorū.

Fons mirabilis.

N platea riuusaltus nūcupata qua mercatores frequēti⁹ coeūt et mare reciprocis estibus feruet visitur pictura insignis ante annos plus minus ducentos facta exprimens prelium Gallorum: quo capte fuere Venetie: cui⁹ rei testis largus est Blondus: quo libro de situ Venetiarum pertractat. Huic prope est fonticus Germanorum mercatorum cōuentu insignis: cui⁹ ritus et mores: polliciamq; si describere velis: iusti voluminis mēsuram implebis. In altera vrbis regiōe locus est Arcenas nūcupatus: quo gallee triremes: et omnia vasa bellica miris sumptibus paranť: ex quibus paruo negotio cētum millia hominum armatorum feruntur prodire.

Pictura antiqua.

Fonticus.

Quartum caput.

Miro de huius vrbis publicis edificijs et edib⁹ priuatis mercimonijs totius orbis mercatoribus omniuz sub celo nationū narrare supsedeo: quādo res hec sit nostra supior narratione. Ceterum huius florentissime vrbis respublica q̄ntum principe: Magistratu: sapiētissimis viris. Mercatoribus grauissimis. Populo modestissimo. Clero pbatissimo ꝛ oim artiuz disciplina prepollcat ceteris vrbib⁹: difficile creditu. Dux ipse nō sanguine: nō auro: nō fauore: nō muneribus: sed diuina sorte eligiť: cui in decernēdis reipublice casibus ab oibus modeste paretur. Senectus patriciorum Venetorum citra cōparationē spectabilis: videas em̄ senes cano capite: erectissima statura: vita frugali: maturissimo ꝯsilio: quos pre elegātia forme: ꝛ morū modestia pricipes credas: aut pōtifices. nullus in hac vrbe peccat impune: nemini licet grassari in

Respublica Venetorum.

Senes Venetorum.

alterū: sed secundum quantitatem delicti pena promulgatur: ⁊ sub vigore legum libere viuitur: que omnia si perpēdas lector amice: desines admirari florentem tot annis terra ac mari potentem Venetorum rēpublicā. Babylon euersa est. Alexādria ruinosa. Solima vastata: Roma inuasa: sole Venetie per tot iam secula propagāt imperium: vnde hoc nisi prudentia/ sapientia/ iusticia: quā tenacissime obseruant: habita tamen personarū ac nationum pro meritis discretione. Gallo enim licet per Venetiarum vrbem armis ambulare accinctū: et qua velit domo citra ducis licentiā hospitari: qđ nec Veneto: nec alteri cuiuscūq; nationis homini licet. Cēseo omnino non pretermittendum hoc loco nostri libelli: cum quāto honore: ⁊ pio affectu ciues Venetorum peregrinos terre sancte recipiant atq; procurent. Instante eñ nauigatione/in die ascēsionis generalis processio indicitur: et peregrini lineis vestibus amicti ⁊ rubris crucibus signati ad templū diui Marci cōueniūt: ⁊ in choro stātes alternatim cum optimatibus Venetorū expectāt orationi intēdentes. Interea pueri nobiles cursitātes p choꝝ varia munuscula: vt aquā rosaceam: flosculos: frōdes: nūmulos auratos peregrinis distribuunt: vna cum his gratiā dei et iter salutare innocentia puerili peregrinis cōprecantes. His factis processionē ineunt sociati singuli peregrini singulis optimatibus Venetorum: qui eos monent ad patientiam et deuotionez. Mirū dictu vt populus Venetorū accurrit quando a terra soluendū est: nā ciues ⁊ matrone i lachrymas fere soluti peregrinos deo et sanctis commendant: vicissim orantes: vt peregrini eos i locis terre sancte suis ꝑiculis habeāt commendatos.

Miratu digna res.

Gallorum libertas.

Pietas Venetoruz in pegrinos.

Quintum caput

Nauigatio.

Ab hac ergo inclyta vrbe pacti cum patrono nauis ituri in terrã sanctã Anno domini millesimo quingentesimo vigesimo secũdo die iouis mẽsis Junij sexta conscensa naui soluimus: tensisq; velis ⁊ cãtato letis vocibus hymno. Ueni creator spiritus ⁊c. Nauigãtes decima die eiusdẽ mensis in prouinciã appulimus: que Histria dicitur ditionis Uenetorũ: que abest ab ipsa Uenetiarũ vrbe vigintiquinq; miliaribus.

Mos pl᷒.

Sortita autẽ creditur hoc nomẽ ab Hister filio Noe primo huius terre habitatore: qui alio nomine Hictã dicitur. Sunt qui volũt Histriã ab histro maximo totius Europe fluuio nũcupari: quod is fluuius prouinciam hanc preterfluat. Alij credunt esse Histrũ minorẽ: a quo prouincia denominatur: et hunc esse quem aduersis vndis nauigauerũt argonaute. Huius puincie prima vrbs Parẽtia est maritima ⁊ peninsula: que velut Uenetiarũ portus est eñ. Qḋ Rome vrbi Ostia fuit: hoc fere Parentia Uenetijs. Naues eñ onerarie vnde vnde ventẽtes huc littus appellũt: ⁊ merces exponũt: q̃ leuiorib᷒ nauigijs Uenetias peruehuntur. Porro Parẽtie oppiduz nulla alia re insigne est q̃z q̄ Uenetorũ sit quasi pomerium et gazophilatiũ. Est etiam in hac prouincia Histrie vrbecula pusilla pmunita tamẽ muris et menib᷒ que Ruuyna nũcupat: ab ipsa Uenetiarũ vrbe cẽtum miliaribus distãs: littori maris inherens: in cui᷒ cathedrali ecclesia diue Eufemie virginis corpus digno sepulchro cõditum visitauimus. Hoc loco notate boni lectores insigne miraculum. Nam in hac ciuitat ex in tota fere Histrie puincia) vt fideli narratione accepimus) maior pars mulie

Histria prouicia.

parentia.

Ruuyna.

S. Eufemie sepulchrum et miraculũ.

rum inibi nascentium claudicat. Et asserunt incole hunc nature morbum stirpis esse nō personę: ita q̄ vna generatio nō claudicātiū haud acquiescit matrimonia iungere cum claudicantibus: propter certum (vt dicunt) huius deformitatis periculum. Est etiā in oriente huius vrbecule mōs mari imminēs aureus nuncupat⁹: ex quo (vt fama fert) lapides omēs / vrbis Venetiarū edificijs sunt excisi. In huius mōtis cōfinibus est alius mōs medio mari habitaculo ydoneo insignis: in quo morātur homines p̄ Venetos deputati: et eorum facientes stipendia: qui maris transitum probe calleāt: doceantq̄: quo tutius Venetias peruehātur citra iacturā. Est etiaʒ in fronte dicti montis qua oriētēʒ spectat. Cenobiū diui Frācisci titulo diui Andree insigne: mari septum: quo non citra admirationem puteis effossis aqua dulcis et lympida bibitur. Huius loci cenobite inuitāte amenitate herbarum: atq̄ arborum qui ad iactum baliste in latum ad duos in longum protēditur: ad seruiendū dei deuotissime inuitant: hic etiā mire magnitudinis pisces pre perspicuitate aque marine facillime capiuntur. Ex quibus et nos q̄ntum esui satis esset: prēsauimus.

Mons aureus.

Cenobiū S. frācisci

Pisces magni.

Sextum caput.

Noueritis lectores catholici q̄ Histrie prouincie primum est cōtigua Sclauonia. ij. Albania. iij. ad sinistrum Friola. iiij. Grecia deinde ciuitas Cōstātinopolitana: ita q̄ ab Histria potest quis meare Constantinopolim terrestri itinere: ⁊ inde Hierusalem absq̄ maris vasto traiectu. Nauigātes ergo die martis vndecima eiusdem mēsis Junij: relictisq̄ a tergo prouincijs Romanie / Neapolis / Sicilie: et reliquis

Iter constātinopolitanum.

his adiacentibusad dextram Esclauonia: ad sinistram ad calcem Golphi vulgariter nūcupati Auelone inter montem quēdam qui Garganus dicitur in Appulie finibus: quo loco sanct⁹ Michael archāgelus Gargano iusto viro apparuit. In prouiciā Albanie mari trāmisso peruenimus: et in fine Golphi stātes die mensis decimaseptima Junij sumpta cena p duas horas ante solis occasum ipsum mare turbinibus grauiter agitatur: et tempestas ingens occidētali vento immitius flante illic suborta est: ab illa hora vsq₃ ad eandem horam diei martis sequentis cum maximo impetu: vt maris vnde ad cacumē nauis frequenter ascēderent: ⁊ scapha aquis adobruta prescisso per nos fune: ne ī maius periculum laberemur submersa est: cuius tamen preciū iustum nos gallice nationis peregrini patrono persoluim⁹: hinc velis nostris demissis atq₃ contractis nauis omnis ventorū impetui permissa fuit: qua durante tempestate: sinistram versus Albaniā prouinciā dereliquimus.

Mōs garganus.

Tēpestas

Septimum caput.

Albania triptita.

Profecto Albanie prouincia pre magnitudine sui tripartitur. Unā partē sub ditione sua possident Veneti Alteri turcha dominatur. Reliquā inexpugnabilem ob loci naturā / ob mōtes asperrimos tenēt Albani. Hic Pantheram (quā vocant) arduissimis rupibus eleuata quam homines proscripti exules / et facinorosi variarum nationū (vt accepimus) incolunt: hi sub Albanie optimatibus pro tuenda patria ⁊ armis parādis stipēdia faciūt. Haud p̄termittēdū: q̄ huius turce pater in eā Albanie partē que nunc Chymera nuncupatur viginti millia equitum hostiliter miserat: qui omnes ob angū

Panthera.

Chymera,

gustiam locorum: asperrimorūq; montium diffi Cedes turcarum.
cultatem re non solum infecta: verūetiā ad vnū
periere partim cesi a pueris: et mulierib⁹. Eusta
chius in cōmētario sup Dionysio de situ orbis Eustachi⁹
refert hoies huius regionis pāthere adeo ad
currendū veloces: vt equos celerrimos cursu ex
cellāt. Et hec de Albanie situ dixisse suffecerit
¶ Scds Tom⁹ isulā Corsice: Corphonē ꝛ Ta
rētum vrbes: Jacyntū: Cephalonye Insulam
Cretā Cādiam vocatam: ꝛ Modonā in Hel-
lespōto pulchre explicat et habet Capitula.vi.

Scdi Tomi primum caput.

Die mercurij decima nona mēsis pre
dicti mari quasi tranquillato: eodē
tamen vento licet longe mitius flā-
te: fulgente aurora insula Corsice Insula. Corsice.
cum mōtibus /et vrbe Corphon di-
cta oculis nostris fuere subiecta: et per peritos
maris et terre mōstrata. Insula hec Venete di-
tionis est: tenēs in lōgitudine viginti fere mi-
liaria: in latitudine duodecim duobus miliari-
bus leuca cōstāte. Hec abest a Tarento Appu-
lie sexaginta milibus: ita q; de vna ad aliam ire
volens transeat per magnū mare predicte lati-
tudinis necesse est. Die vigesima mensis predi-
cti ob raritatem venti qui apud natuas Bo- Bonassa.
nassa dicitur: mari trāquillo Jacintum insulam Jacintu3.
pspexim⁹: quinq; milibus a nobis distātē: hec
insula sicut diligēti inuestigatione cognoui: est
latitudinis triginta milium: longitudinis quin-
quaginta: vnica vrbe insignis que Janta dici- Janta.
tur: a qua et tota insula denominat̄. Vrbs mu-
ris caret et portis: sed pro sui tutione castro mu-
nitur adiacenti. Sunt tamen in hac insula plu-
rime domus rurestres: et habitacula villatica:
est et monticulis parum excelsis et infertilibus
plena: raris vineis mediocribus culta: distat a

Venetijs hec insula nongentis milibus: et ab Rhodo septingentis hinc ad manum sinistram nauigantes: reliquimus Cefaloniam insulam famosam turquie contiguam inter quas ad dextram visitur Creta illa famigerata/cum inclyta vrbe nostra etate Candia dicta: in qua totius Grecie crescun... vina prestantiora: et precipue illud albicans apud nos Maluasaticum dictum est. Unde autē Creta hoc nomē sortita sit: qd nec syrum est nec hebreum: sed mixtum icertum est: maxime cum Creta interpretetur vocatio consummata: et cretes vel cretenses dicuntur vocatione cōsummati. Nos autem cretam albam terram vocamus. Et hec ipa terra candia vocatur forte a candore ex solis calore effecto: vt verisimile videatur ab albore Cretā dici vel Candiā: cum non legamus in sacris litteris singularem huius insule ad fidez vocationem: nec precipua in ea facta miracula nisi qd apostolus Paulus legitur in actib9 apostolorum: capite. xxvij. Hic tempestate iactatus sed hoc ad hebraicam huius nominis interpretationē nihil alludit: maxie cū idē Paulus eosdem cretēses infami puerbio veteris poete suggillet: dicens in epistola. cretenses semper mendaces malas bestias ventris pigri. Est enim in hac insula esculentorum magna copia sicut et in adiacētibus Grecie prouincijs. Cuius rei vnū exemplū fidem faciat. Nam perdices que apud nos et rare sunt et pciose. et veneris (vt fertur) alūne: ibi et in ceteris vsqꝫ ad terram sanctā prouincijs numerose sunt: et exilis precij. Mirādū plane apud nos qꝫ ibi est frequentissimum: scilicet pdices que apud nos siluestres sunt: et cōmuni opinione vulgi indomabiles adeo vt i puerbij locū sermo abierit: qtuor hec esse idomabilia.

Cefalōia Insula.

creta al's Candia.

Mures: Irũdines: Anates: pdices: sz res longe aliter visitur. In his regionibus marie de pdicibus. He in domibus nutriũtur magno nũmero: ⁊ per familiã per que officinas currunt: p omnia vt apud nos galline: et certis horis turmatim euolant ad pastum instar columbarũ: ac redeunt. Quod quidem fieri creditur ex nimio calore regionis: quo vigente nonnunq̃ ad antra rupium conuolant maximo numero: ⁊ ab aucupibus insidias tendẽtibus capiuntur. Est ⁊ aliud auiũ siluestrium genus delicatum: ex q̃bus credere licet hanc insulã tale prouerbiũ sortitã testimonio Pauli apostoli. Ex affluẽtia vini prestantissimi ⁊ carnium delicatissimarũ: quibus imodice sumptis inualescit venus: quibus absentibus pereunt arcus cupidinis: iuxta illḋ comicum. Siue cerere ⁊ baccho friget venus. Summa itineris. Porro cũ Rhodus distet a portu Ioppe septingentis milib9: colligit rite supputãdo qḋ Venetiarũ vrbs distat a portu Ioppe bis mille ⁊ ducẽtis milibus: que equipollent leucis mille ⁊ cẽtum regni Gallie.

Secundũ caput.

Insuper menti tene lector: q in hac Cãdie insula quidam sunt agri ex q̃bus eodem anno bis triticum colligitur: q ego quidem semel vidisse memini: sed incolis res frequens est ⁊ citra admirationem: qui ⁊ id bona fide affirmarunt inter Candiã ⁊ Cefaloniã oues bis parere singl'is annis pp̃ter excellẽtẽ solis feruorẽ.

Ager bis eodem anno triticũ pducens.

Tertium caput.

Die vero veneris proxima que erat. xxi. mensis predicti applicuimus Modonam ciuitatem fortem atq̃ metropolim in prouincia Hellespõti: que nunc Morea nũcupatur: hec

Modona Ciuitas hellespõti

est Grecie ditiōis: adiacēs mari: distatq; a Ja ta cētū milib⁹: mōtuosa: quā Veneti lōgis tēpo rib⁹ tenuere: sʒ a .xliij. annis subacta ē tyrānide turcharum: & facta tributaria: taliterq; munita: vt iexpugnabilis reputet̄. His locis audiui nō sine admiratione agitari questionē de corpore sancti Leonis: aliquibus asserētibus corpus di cti sancti in illa ciuitate requiescere. Alijs vero cōtradicētibus ipsum sanctū adhuc viuere: et in vicinis monticulis latitare. Quartū caput.

Questio friuola.

Ec vrbs proditorie capta fuit a tur chis: dūq; incole obsidionē pcepe re: misso igne i oīa edificia publi ca & priuata maiorē partē vrbis icē dio cōsūpsere: volētes potius vxo res ac proles flāmis consumi: q̄ʒ i turpissimorū turcharū man⁹ icidere. Quā ob rē turche vrbe potiti ex captiuorū & iterfectorū ca pitib⁹ obtruncatis i memoriā tā crudelis victo rie ex cōpactis capitib⁹ duas altissimas turres cōstruxere: q̄ a christicolis turres martyrum ho die nūcupant̄: eo q͛ singulis noctib⁹ pie reliquie celesti lumine decorātur: Turche vero affirmāt eos inferis destinatos. Quintum caput.

Insigne facinus.

Turres martyrū.

Rope dictam ciuitatē: alia est vrbs fortior & opulētior Corron vocata distans a predicta duodecim milib⁹ quā cum terris adiacentib⁹ Grecia Morea: Cypro: pfid⁹ turcha pmit tit xp̄ianis: vt i eis sua fide: lege: & morib⁹ viuāt soluto tñ sibi graui tributo. Hic p̄sides & magi stratus libere creant̄: & pricipū p̄cepto paret̄. In his locis multos vidi grecos p̄sbyteros: & eorꝫ sacris sepe interfui. Ibi mercimonia habēt cmu turchis: & oīa hūano vsui cōmoda leui p̄cio cō parāt̄: ē aūt vrbs sita ad mare adriaticū: meni b⁹ ac turrib⁹ fortis / imo fortissima. Sextū caput.

Corron

Greci p̄s byteri.

Inc q̃ nr̃o itinere pgressi/die dñico mẽsis p̃dicti ante aurorã tempestas alia grauior p̃cedẽti nos inuasit: q̃ flãte contrario vẽto vsq̃ ad solis occasum diei martis seq̃ntis durauit: ita vt naute ꝛ maris periti mirãtes dicerẽt nũq̃ illo anni tpe his locis tẽpestatẽ tã lõgã vidisse. Porro die martis p̃tacta p̃dicti mẽsis.xxv.q̃ tũc accidit i crastinũ natalis diui Joãnis Baptiste: circa solis occasũ trãq̃llo mari relicta Cãdia adnauigam⁹ rhodũ — Tẽpestas valida.

¶ Terti⁹ Tomus de Rhodo ꝛ reliq̃s ei⁹ ptib⁹.

Terti⁹ tom⁹ illustrẽ Rhodũ: Castrũ scti Petri: i sulas Choon: Leros: Tilos. Nisuros: Charq̃s Sermis: Lymonis: ꝛ Golphi Satalie historiã cõtinet: ꝛ h3 capitula octo. Caput primũ.

Oc tomo alta Rhod⁹ isigni iubare pmicat: q̃ ob binas diui Pauli epistolas ad se scriptas vsq̃ i nr̃a3 etatem metropolitanã dignitatẽ obtinuit. Hec enim alio nomine Colossus: ꝛ Rhodiani colossenses no iant. Rhodũ q̃ diu optatã egri marinis icõmodis puenim⁹: cui⁹ laus iustũ volumẽ expostulat. Nos ad alia pperãtes ipsã Rhodũ facili pede haud tñ cõtẽptim pcurrem⁹: q̃ portũ Rhodũ igressi speciosũ diue ꝟgini sacellũ dictũ beate Marie de phi lermo salutauim⁹: hic olim Rhod⁹ sita fuit loco satis excelso: iñ vrbẽ igressi q̃ humanissime a dñis ac militib⁹ diui Joãnis Baptiste habiti fuim⁹ Qui ꝛ oẽs vrbis habitatores cãdidis vultib⁹ nos accepere: iñ petita ꝛ obtẽta licẽtia a magno mgr̃o huiusce religiõis datoq̃ iuramẽto ritu solẽni a nr̃is lãguorib⁹ curati fuim⁹: adhibitis edulijs delicatis ꝛ remedijs oportunis. Hic vsq̃ ad diẽ dominicã istãtẽ q̃ fuit vltia mẽsis p̃dicti morã traxim⁹ ptim ifirmitate cogẽte: ptim vt glriose vrbis isignia loca viderem⁹. Caput secũdũ.

Rhodus alta.

Rhodiãi Colossenses.

Maria de philermo

Rhodiensiũ dñorũ hũanitas

Secundū caput. Rhodi portus.

Hoc temporis interuallo data licentia Rhodum perquam diligenter lustrauimus: que geminis fossis ac muris mire fortitudinis cingitur: quoniam altitudo ꝛ latitudo eorū mire excrescit. Tormētorum quas bombardas vocant: ꝛ varij generis arma mirantes dinumerauimus: que ne hic describā: in causa est: ne sim lectori fastidio tanta multitudine rerum. Attamen vt exemplo atq; indicio Rhodi fortitudinem concipias lector: scito ꝙ anno domini incarnationis millesimo quadringentesimo octogesimo vt plenius leges inscriptoribus annalium: Rhodus ipsa per turcham mahumetanum oppugnata: ꝛ trecentis hominum armatorum millibus obsessa vano molimine fuit: omnibus turchis summo dedecore re infecta regressis: ego id existimo Turrim sancti Nicholai in calce portus sitā inuicibilem esse: quippe que machinis bellicis ita munita est: vt omnes aduersos irridere possit insultus: nec nauis vlla illic tuto possit transire: nisi commeatu hui⁹ presidij.

Insigne factum.

Turris .s. nicholai.

Tertium caput.

In loco qui vulgari lingua Rhodiorū mandrachi appellat: qui quidē locus dicit olim fuisse portus antiquus ciuitatis Statua solis siue apollinis collocata fuit: que vastitate sua ꝛ altitudine mirabili sexaginta cubitis eleuata: tm̄ arte ac mole reliq̄s fabricas excelluit: vt inter septem orbis miracula digne numeraretur. Colossus enim nūcupatur: vt aliqui volūt a greco verbo: Κολοσσος. quod significat cruciatum: vnde Rhodij colossenses meruere vocari: quod Colossus geminis turribus innixus terremotu tandem ceciderit. Portus Rho

Statua Apollinis

Κολοσσος

Portus Rhodi.

di fortissima cathena clauditur: vtrinqꝫ munitissimis arcibus collocatis: iuxta quas molendina tredecim ordine disponuntur: que non solū fruges terāt: sed ꝛ vrbis sint propugnacula bellica: qui locus ab incolis vocabatur Trulia.

Quartū caput.

In hac vrbe duo sunt latina cenobia: alterū diui Augustini: qḋ Gallorum arte: ꝛ sumptibus fabricatuꝫ est: alterum diui Francisci: in honorem virginis gloriose fundatum: ob victoriā quā domini Rhodienses contra turchas habuere: cum illic clam ingressi turpissima fuga: ꝛ cede ide fuere expulsi: locus hic vocatur sancte Marie de victoria: prope quem diui Pātaleonis tēplum est cuius martyris die aliam de perfidis turchis Rhodiēses sustulere victoriam: cuius memoria annuatim solempni processione ordinis agitur. Est ꝛ principale templum diui Joānis palatio magni magistri contiguū: miro sumptu extructum: in quo Baptiste manus seruatꝛ: qua iesum turbis ostendit: dicens ad fluēta iordanis. Ecce agnus dei.ꝛc.

Cenobia Rhodi.

maria de victoria.

Tēplū pātaleonis.

Tēplū diui ioānis Baptiste.

Quintū caput.

In hoc tēplo visitur crux enea: quā conflatam ferūt ex materia peluis qua christus in nocte cene lauit pedes discipulorum suorum: ostenditur etiā triginta argenteorum nūmus vnus: quibus Christus est vēditus cū alijs pie memorie reliquijs venerandis. Est ꝛ alia latina ecclesia in honorem diue virginis ꝛ martyris Catharine erecta: in cuius cemiterio sepulchrū extat instar sepulchri dominici. Quinetiā ꝛ alia in hac vrbe grecorum et latinorum templa visuntur,

Crux preciosa.

Denarius argenteꝰ.

Descriptio insularum Rhodi: Choō et castri s. petri. cū alijs insulis sibi adiacētib⁹ Insule Rhodiorum

Rhodus insula est latitudinis viginti milium / longitudinis autem quadraginta: et habet sub se plures insulas. Choō / que vulgariter lango dicitur. Castrum sancti Petri: in continente quo Alicarnason ciuitas suo dionysio olim famata erat. Hic Leros: Tylos: Nysuros: Charquis: Sermis: Lymonys et plures alias in Cipro: Morea: Constantinopoli et Hierusalē sed inani de his titulo gaudētes: quia a turcha fidei orthodoxe inimico vi tenentur: vt mirari liceat / quomodo panis filiorum israel canib⁹ traditus sit ad deuorandū.

Septimū caput.

Canes mirāde conditionis.

Aduerte lector q in predicto sancti Petri castro canes mirande conditionis pro castri custodia habentur hoc ordine: vt qualibet nocte viginti quatuor ex eisdē canibus se diuidūt per diuersas partes castri circūeuntes: qui si quem infidelem obuium habeant: miro cognoscunt ingenio: morsq dilacerant: christianos vero multis blandicijs exceptos ad castrum deducunt sine omni molestia. Quod quidem fidei christiane pulchrum et idubium est argumentum.

Octauum caput.

Archiepiscopat⁹ Rhodi (vt bona fide accepi) in annū prestat sexcētos ducatos: at magnus prior sancti Joānis est archepiscopo ditior. Hunc vidi offerre sacrum in die festo sanctorum apostolorum Petri et Pauli cū baculo: mytra et anulis instar episcoporum: cuius rei causam me mirante / intellexi eū solū Romanū pōtificē vt supiorē venerari. Hic etiā magn⁹ magister olim potiebatur prefectura prouincie Euboie ab euboico

Dignitas magni magistri.
Euboica puincia.

mari nominate: qd nunc dicitur baliuium nigri pontis: et etiā possidebat vrbez sancte Marie i Antiochia: at nunc proh dolor res Rhodiorū longe aliter habent.

Nonum caput.

Oterant hec de Rhodo dicta in p̄sentia tibi lector sufficere: nisi miseranda christiani nominis calamitas et nobilissime insule Rhodiane exilium p̄ turpi christianorū principum ignauia funebri cōtione mihi deplorādūz videretur: sed quia res est nostro maior ingenio atq̧ sermone: hec prouicia alijs cedat: maxime quod aliū locū et ingeniū liberū tāta res postulat. Nos autem supradicto die dominico vltima mēsis supradicti circa noctis crepusculum (vt mos est) cepimus nauigare: ⁊ Satalie golphum attingentes ingens periculum metuebamus. Est eñ mare hoc loco tam formidolosuz: vt Helena Cōstantini imperatoris mater Solima rediens vnuz ex clauis dominicis in mare hoc loco vt mitesceret demersit. Tāta ē etiā huius maris malignitas: vt p̄uerbij loco dicat̄: nullus Satalie golphū trāsnauigat: q̄n beneplacitorum suorū bona parte obliuiscat̄. Hic tamen trāquillitas vulgo bonassa dicta nos tenuit: ita vt p̄ duos dies parū p̄fecerim⁹ nauigādo: donec tertio die vētus ab occidēte flans nos arriperet: vt relict̄ p̄uicijs castri rubei / Calcidonie ⁊ alijs i Turq̄e cōtinēte sitis Cipro appropiq̄rem⁹: Calcidonia hec alio noīe charia ⁊ minor Asia vocat̄: quā a sinistra reliquimus.

Deploranda rhod⁹.

Satalie golphus.

Clauis xp̄i mari īmissus.

prouerbiū marinum.

Tom⁹. iiij. de regno Cipri ⁊ ei adiacētib⁹.

Quart⁹ Tom⁹ regnū Cipri: portū Lymesson: salinas mirādas: Leucosiā: Famagustā vrbes: mōtē crucis / Paphos metropolim: miracl'a terre. Historiā regis britannici ad amussim explicat: habetq̧. cap. vij.

Primum caput.

Portus limesson.
Pisces volantes.

Sabbato autem die scilicet sexta mẽsis Julij oriente iam sole regnum Cipri attigim⁹: et in portum ruinosum quem limesson vocãt proiecti inter nauigandũ (mirum dictu) pisces plurimos ad iactuʒ vnius arcus se in aera leuare atq̧ volare prospeximus: in hoc portu mansimus vsq̧ ad diem martis rerum nouarũ huius patrie curiosi. Accepi aũt relatione fide digna nutriri in Cipro murilegos quos Catos dicimus: qui continuo venationi viperarum: Camelionum: ⁊ aliorum reptiliũ: (quibus terra abundat) insistẽtes: leuant patriã magnis periculis. Est autes Ciprus mõtosa: petrosa: calida: sʒ saccaro/ Bõbace/ Sale/ Cerico/ ac bysso alijsq̧ varis opibus ac mercibus abundãs: que vili precio comparãtur.

murilegi vipas venantes.

Cipri descriptio.

Secundum caput.

Leucosia pulchra.
Famagusta fortis.

In regno Cipri due sunt vrbes ceteris prestãtiores Leucosia: et Famagusta. Reliqua pars plena ruinis. Nam regis Anglie quondam filia sanctorum locorum feruens amore hierosolymã profecta est honesto sodalicio: que cum Ciprũ ingressa esset: et Cipri regẽ salutcon ductus gratia salutaret: voti quidem compos euasit: et a rege humaniter fuit recepta. Ceterum inter comedendum et colloquendum (vt fieri solet) impudicus rex speciosissime regine flagrans concupiscẽtia: et hospitalis iuris oblitus: vi eã opressit. Que pbe dissimulata interiʒ iniuria: ⁊ peracta peregrinatione in regnũ suũ rediẽs defuncto iam patre fratri regnãti turpe ludibrium exposuit: et de tanto scelere vindictã postulauit: rex nil moratus instructa classe nauigat

Ultio regis anglie in regẽ cipri.

uigat Ciprum: et fugato rege Cipri regnum est demolitus.

Tertium Caput.

Hoc tēpore regnū Cipri potestati Venetoꝝ subiectū est: de quo tamē Veneti soluūt turche annuū tributū quatuor miliū ducatorū Incolūt autem Ciprū maxima parte greci christiani: tametsi in multis ceremonijs differāt a ritu Romane ecclesie: nec ideo tamē damnādi sunt: nisi credamus fatue hominū salutem consistere in ceremonijs: aut magis fatue extra Romam neminem posse saluari. Hoc loco scire vos iubeo boni lectores longe aliter rem se habere: ꝙ plerique per occidētem ignoti hoies credūt. Credunt enim nuspiam esse christianos: ꝙ in Europa / et p occidētē: cū reuera per totum orientem innumeri maneant christiani: adeo vt ausim dicere: in Armenia: Ethiopia: Perside: Chaldea: Egypto: India: et alijs regionibus reperiri triginta christianos contra vnum saracenū: sed hi quoniā imbelles sunt: forte scd'z Euāgelij Christi modestiā: ideo Turche dominātur eorū quibus soluētes tributa quiete viuunt in sua fide et religiōe. Soli enim p̄sides: iudices: ⁊ magistrat⁹ sunt Turche: ⁊ sarracenι: reliqui fere omnes christiani / qui absque dubio maxima auxilia afferrēt principib⁹ christianis: si in terrā sanctā sub vexillo crucis expeditionē pararent. Et nos ipi peregrini Grecie vrbes peragrātes audiuimus optimates / ⁊ plebem nil magis velle: ac optare ꝙ vt principes Occidētis conflato exercitu pro recuperatione terre sancte et Orientalis ecclesie mare trāsirēt dicentes se maxima subsidia et comeatum / et militū prestituros. Nunc ad Cipri descriptionē

Cyprus sub ditiōe Venetoꝝ.

Quā magnus nūerus xpianorum sit in terra sancta.

Exhortatio ad p̄ncipes christianos.

Hic prope portum ruinosum sallinarium nũcupatum per duo fere miliaria in valle diffusa: ac littori maris propinqua: singulis annis mira gignitur salis abundantia ex aqua dulci cõgelata/et virtute solis decocta: que iudicio meo vsui totius orbis sufficeret. Porro de huius salis generatione et ꝓuentu: varia est prudentium virorum opinio. Nam alij id attribuunt virtuti solis et aque: alij credũt terre vim quandã inesse mirabilem: reliqui in miraculũ rem referunt: qđ scꝫ diuus Lazarus olim hac iter peruenire faciẽs/siti estuãs: a muliercula botrum sibi dari petijt: qua per irrisionẽ respondẽte terrã esse salis q̃ꝫ vini feraciorem: sic ita sanctus ait. salem gignat deinceps terra nõ dulcem vini liquorẽ. Uerum id lector dijudica: ego nec ꝓbauerim sane: nec reprobauerim.

Abundantia salis mi randa.

Miraculũ pium.

¶ Caput quartum.

Est et ꝓpe eandẽ ciuitatē Salinarum duodecim milib⁹ distans mõs excelsus/mons Crucis nũcupatus vt incole asserunt/omnib⁹ terre mõtibus altior: in huius montis cacumine sacellum extat fabrefactũ: in quo Crux vi situr prodigiose virtutis: quã ferũt incole tempore passionis Christi fabricatam fuisse: et quoniã extenso per eam Jesu nimis arta fuerit: reiecta est. Ciprij asserũt esse hanc crucē boni latronis. Reliqui ꝓ̄o putãt vere crucis Christi partē huic esse inclusam: cuius virtute crebra fiant miracula: ita vt nobis presentibus illustris quedã domina per hanc crucem ab immũdo demone fuerit liberata. Est aũt vndiqꝫ incastrata argento: sumptib⁹ cuiusdã nobilis viri ex Gallia: ne frustratim in partes secta tolleretur.

Mõs crucis ceteris mundi excelsior.

Crux boni latrõis.

Miraculũ crucis.

¶ Quintum caput.

Mons hic (vt dixi) altissim⁹ est: ⁊ accessui difficilis itineris / scʒ duarū noctium in ascensu: iuxta quē ad triginta milliaria vrbes sunt insignes vt diximus / Famagusta omniū vrbiū fortissima: ⁊ Leucosya pulchra in qua requiescit corp⁹ diui Joannis mōtisfortis: ex cuius tumba continuo dulce scaturit māna. Alia ciuitas in hoc regno antiquissima / atq metropolis Paphos dicit / vetustissimis autoribus celebrata: in qua septē fratres machabei vna cū matre inclyto martyrio coronati sunt. Nos autem hoc phanū subterraneū in honore martyrū septē sacellis distinctū: multa deuotione ingressi sumus: singuli septena luminaria accensa gestātes. In huius loci medio fons scaturit largissimus aquis: que pote a febribus curare creduntur.

Corp⁹ scti ioānis mōtisfortis.

Paphos i q septē machabei cū mre martyriū susceperunt.

Fons saluificus.

¶ Caput sextum.

Paphos ruinis plena videt / templis tamen frequens: inter q latina sunt pstantiora / in quib⁹ ritu romano diuina pagunt: ⁊ Gallorū legibus viuitur. Fructus canamelle abundat / ⁊ vili emit. Uina pstātia colligunt: vñ botrus Cipri sacra i scriptura laudat mire magnitudis: sa poris pcipui: vt recte Solomō dixerit. Botr⁹ Cipri in vineis Engadi. In Cipro ēt poma q paradisi vocant: crescūt miranda: figura cucumeris magnitudinis visende: planta magis q arbore cuius folia quatuor palmos habent in latū: lōga ad humani corporis staturā. His pomis grana isunt fere cētena: figure sphérice / lōgitudine trium digitorū vel circa: que decorticata humano vsui seruiūt. Arbor hec triū annorū periodo emorit: et ex radice eius renascitur alia.

Botrus Cipri.

Poma paradisi q miranda.

¶ Caput septimum.

Oues ad mirãde q̃litatis.

Oues Ciprie parum laudande/ sed admirande: villo magis q̃ lana tegũtur. Carnes sapore graues: odore grauiores. Aries hic visitur septicornis: cauda prodigiosa in longum habens tres pedes: in latum vero paulo minus: ita vt singulis arietibus bigę q̃bus caudas post se trahant alligantur: qđ nisi credas lector atq̃ auditor: in Ciprum vade spectatum. Aries decem solidis gallice monete venditur: quod si queras: quare tam ignobile pecus nutritur? respondeo ob lanam villosam ex qua tapetes/ ꝛ reliqua stragula iuncta lana caprina conficiũtur. Nam carnes (vt dixi) sunt esu difficiles: cauda tamen reliquo corpore paulo delicatiore. Aer plerũq̃ in Cipro pestilẽs est quo fit vt multa venenata animalia ibidẽ nascãtur: inter que est quoddam genus insectorũ/ qđ locustas vocant: nascitur borea flante per Ciprum: infestum terrenascentibus: adeo vt agminatim per aerem feratur: ꝛ vbi ceciderit/ virentia queque deuorat. Terremotus etiam in Cipro frequens est: quo multa plerũq̃ edifficia subruũtur: q̃re habitatores Cipri humiles domos ꝛ fere subteraneas incolunt: cum altiores casus euadant: iuxta illud poete. feriunt summos fulgura montes: ꝛ illud. humili casa securius dormitur. Cum ob aeris temperiẽ: vt frigus captẽt opacum. Est enim mirus illis regionibus calor estiuis temporibus: adeo vt domibus rarissimi dormiant: timentes calores inclusos parietibꝰ sed i pomerijs/ viridarijs/ ꝛ hortis lectos sibi parant in hunc modum. Eligitur medio horto arbor frondosior: a cuius ramis suspensa propendent tentoria: inter que stratus honestus componitur: ꝛ sic per hortos tentoriatim dormitur

caude arietum admirabiles,

Locuste Cipri.

Terremotus Cipri.

Accubitꝰ Cipri.

tāta securitate: vt puelle ac matrone illustres so le dormiant citra omnem incursionem: nec q̄s audet cubiculum inerme erumpere/timēs legū vltionem. Quinetiā omnis mundus muliebris his repositus tentorijs manet tutus a furibus. Uigent enim leges in his terris: nec quisq̄ alte ri citra mulctam est iniurius: adeo vt si qui gla dijs dimicare inceperint: mox exhibiti iudici pu gnis/amputatis dāt penas: que lex etiam inuo luit plerunq̄ extraneos. ¶ Quintus Tomus.

¶ Tom⁹ quint⁹ de dimēsiōe Palestine id est ter re sancte. De natura soli ꝛ pu̇etibus. De regno Juda ꝛ Jsrael. De Siria/ Arabia/et Galilea. De terminis terre ꝓmissionis a fluuio Egypti ꝛ a magno Eufrate: Dan: ꝛ Bersabee. De sorti bus Tribuum vltra citraq̄ Jordanem graphi ce disputat: continetq̄ Capitula septem.

Soluentes Cipro die martis sequē ti mēsis Julij circa meridiem naui gantes per medium maris/ita pro mouimus: vt die Jouis sequēti ho ra meridiana Terrā sanctā/et por tū Joppe e naui videremus. Spe culantes autem terram illam sanctam alonge per tot labores ꝛ anxias curas q̄sitā/ꝑmū mire omnes gauisi sum⁹. Hinc qui gemitus/ q̄ suspi ria: que lacrime i nobis q̄s dicere sufficiat? Ali⁹ gaudio tacitus secum orabat. Alius voce elata velut amens pre deuotione cantabat. Alius ge nu flexo/iunctisq̄ manibus adorabat. Omnes autē in hos dauitici psalmi versus erupimus. Ecce introibimus i tabernaculū domini. Ado rabimus in loco vbi steterūt pedes eius. Si de dero somnum oculis meis: ꝛ requiē temporib⁹

Gaudiū terre san cte vise.

meis: donec inueniam locū domino tabernaculum deo Jacob. ¶ Caput secundum.

Acti ergo tutum portū Joppe: & cōpotes voti effecti gn̄alem Terre sancte d̄scriptionē aggrediemur: id postulantibus loco & tēpore: vt scʒ de huius inclyte Terre situ / dimēsu / ꝓuentib⁹ disseram⁹. Ergo Terra hec sancta ipa est tot celebrata sacre scripture preconiis: toties dei ore laudata: & israelitico populo ꝓmissa: vnde hec terra promissionis in scripturis vocatur. Hec per victoriosissimū ducē Josue (teste ei⁹ libro) duodecim tribub⁹ est diuisa in funiculo distributionis: deletis in ea septē nationibus famosis: cesisqʒ regibus triginta duobus. Huius terre pars vna regnū Juda nūcupatˀ: ꝯtinēs sortē duarū tribuū / Jude & Bēiamim: altera pars regnū Samarie: quod regnū Jsrael vel decē tribuum noiatur: hec duo regna cū ꝓuincia philisteorū maritima / cūqʒ Decapoli. Terra sctā est a cosmographis Palestina vocata: que magne Syrie pars est. Porro Syrie triplices apud scriptores legūtˀ. Syria Mesopotamie / Syria celes et Syria phenicis. Est & Syria damasci alˀs Syria Lybanica dicta. Quinta aūt magne Syrie pars est Palestina: a nobis terra sācta dicta: q̄ in tres portiones secatˀ. Prima est cuius metropolis est sctā Hierusalē: cōtinēs mōtes & colles Judee: que extēditˀ ad mare mortuū atqʒ desertū Cadesbarne. Scd̄a est cui⁹ metropolis est Cesaria maritima: q̄ totā Philisteoꝝ regionē ꝯplectitˀ: incipiēs a Petra icisa / q̄ castrū ꝑegrinoꝝ dr vsqʒ Gazam vrbē philistyim: tēdēs cōtra meridiē. Tertia est cui⁹ metropolis Bethsam in mōte Gelboe iuxta fluēta Jordanis: q̄ antiquitus Sicopolis dicta fuit hec regio ꝓprie Galilea siue campus magn⁹ Esdrelon & Magedo vocatˀ.

Laudes terre sctē.

Cesi reges triginta duo.

Regnum Juda.

Regnum Jsrael.
philistyim
decapolis
Palestina
Syria multiplex.

Judea.

Cesaria.

Gelboe mōs.
Galilea.

¶ Tertium caput. Arabia triplex.

Arabia similiter tres portiones sortit. Prie metropolis est Bosrō olim Bersa: nūc Burseth dicta. Huic Traconitidis: et Ithuree regio iungitur ab occasu: Damascus autem a Borea: qua causa Arabia nōnunq̃ Syria Damasci vocat. Scđe metropolis est Petra vrbs in torrēte Arnō: olim Rabath dicta: que erat i dominio filioꝝ Amon complectens regna Seon: Ezebon: Bazam: et montem Galath. Tertie metropolis est mons regalis: nūc Carach: olim Petra deserti vocata: supra mare mortuum sita. Hec continet terram Moab: quam ⁊ Syriā Sobal scriptura appellat: continet etiam totam ydumeā: siue montem Seir: omnēq̃ regionem circa mare mortuū: vsq̃ Cadesbarne: ⁊ Aquas ꝯtradictionis versus rubrum Mare ꝑ altissimas ⁊ ferales solitudines: vsq̃ ad magnum Eufratē: ⁊ hec est Arabia magna: i qua Mecha vrbs ē: ⁊ spurcissimi Mahumeti sepulchrum.

Petra.

Petra deserti.

Mare rubrum.

Mecha vrbs.

¶ Quartum caput.

His diligēter perspectis xp̄iane lector colligimus Terre sancte longitudinem incipere ab aquilone sub mōte Lybano vbi sita est Cesarea Philippi: nūc Belenas: olim Dā: siue Lachis vocata. Porro protēdit cōtra austrum vsq̃ Bersabee Iuda: que nunc Gybetym dicit: ꝓpinqua deserto magno. Hec lōgitudo in sacris litteris creberrime insinuat dum dicit. Cōgregatus est Israel oīs a Dā vsq̃ Bersabee iuxta hāc dimēsionē tota Terra sctā citra Iordanē in latitudine iusta est quiquaginta duorum miliarium ab Iordane vsq̃ ad mare magnum: hoc est ab oriente in occidentem.

Dimensio terre. s.

Terra citra iordanem.

Terre. s. latitudo ⁊ lōgitudo.

Porro longitudo que sumitur ab Aquilone in austrum: scilicet a Dam vsq3 Bersabee/continet miliaria.ccxl. Terra autem vltra Jordanē que erat duarum tribuū scilicet Gad et Rubem: et dimidie tribus Manasse: q̄tum visu assequi potui: credo a mari Galilee vsq3 ad torrentem Arnon que est longitudo eius quinquagintaquatuor miliaribus contineri.

Terra vltra iordadanem.

Quintum Caput.

Ec que diximus de terre sancte dimensu/partim visu experti sumus: partim probatorum scriptorū/ Mosis: Josue: atq3 Josephi possunt pbari. Noris tn̄ lector oēs terrā ysraeliticā promissaz fere modico tempore fuisse possessaz: nā cū philisteis: cū filiis Amō/ac Moab Idumeysq3: nunc pro suis finibus tuendis: nūc pro alienis occupādis: cōtinua fere bella gessere. Sed et deus ipse crebro in scriptura testatur populo non oēs delendos habitatores terre tum ne deserta terra et raro habitatore increscerent bestie contra filios Israel: tum ad exercitiū Israelis sunt relicte certe nationes: que essent voce dei quasi sudes in oculis eorum. Adde q̄ exigentibus peccatis eo℞ maxime ydololatrie: indigni erāt filij Israel pmissa terra potiri: quin a sedibus suis per hostes crebro fuere expulsi: et multis malis afflicti: Dauid tamē manu fortis: ⁊ Joab princeps militie armis omnia vēdicarunt traiecto etiam magno flumine Eufrate: ita vt Solomoni pacificum regnum pararetur.

Notatu digna.

Sextum Caput.

Ostulat loc⁹: vt de qualitate et prouētibus terre sancte paucis disseramus: de qua re magna est iter auctores dissensio: nam dicunt nōnulli terrā sanctā

esse saxosam/et sterilem: que nō tam natura soli q̄ꝫ dei beneficio singulari fructus/et alia vite necessaria progerminat. Hi originem erroris sumpsere ex prauo intellectu autoritatis scripte in libro Deuteronomij: qua dixit Moses ad filios Israel. Cum ingressi fueritis terram quam domin⁹ deus datur⁹ est vobis: cauete ne vnq̄ꝫ obliuiscamini domini dei vestri. Terra enim ad quam ingredimini possidēdam: nō est sicut relique terrarum: sed de celo expectans benedictionem. Alij autē dicunt (id quod verissimum est) terram hanc esse omniū fertilissimam/amenissimā q̄ꝫ: non solum q̄ꝺ experiētia probat: sed etiaꝫ sacra scriptura multis in locis testatur. Unde Jacob ex hac terra Chanaan olim dicta mittēs filios in Egyptuꝫ dixit. Sumite de optimis terre frugibus. Sed/ꝛ Josue: et Chaleph allatum in vecte botrū mōstrantes Mosy ꝛ populo Israel ostenderūt exploratorum mendacia. Uideas lector amice in hac terra mōtes herbidos: prata amena: agros odoros: vbi passim velut in hortis cultis crescit feniculum: saluia: rutha: rosa. Hic bōbax abundat ꝛ Cannamelle/vnde saccarum educitur. Sunt etiā poma prestantia varij generis: optimi odoris: Cedri: Citri: Lymones: Anarāgi: Ficus: mala granata: oliue: pepones: citrulli: melones: dactyli: racemi: legumina optima: frumēta prestātissima. Poma varij generis toto āno ex arborib⁹ legunt̄: ex vitib⁹ singulo anno ter vindemie colligūtur: quod partim fit arte: partim natura. Terra sancta etiam bestijs: pecude vario: et auibus pluriformibus abundat. Hic vrsi: sues siluestres: cerui: damule capree: lepores: cuniculi: coturnices: perdices turdi: phasiani: galline: columbe: turtures q̄ꝫtuꝫ vspiā terrarum abūdant. Hic leones: leopardi:

Hubertas terre sancte.

Lege dili genter.

Amenitas terre sancte.

Poma toto anno i arboribus

vitis i anno ter producens vuas maturas.

Cameli: dromedarii: asini: muli: equi in magna copia: porro arbores p̄stātes Palme. Therebynti. Cedri: Cipressi: ⁊ omnium pestātissima Balsami. Recte ergo Moses ille pientissimus auctoritate dei populum Jsrael contestatꝰ: dicens Deuterono. octauo. Dominus deus tuus intro ducet te in terram bonam: riuorum: aquarum: ⁊ fontium: in cuius campis ⁊ montibus erump̄ūt fluuiorum abyssi: terra frumenti: ordei: ac vinearum: in qua ficus: ⁊ mala granata nascūtur Terra olei ⁊ mellis: vbi absq̄ vlla penuria comedes panem tuum: et rerum omnium abūdātia frueris. Clarum tamē est omnibꝰ viris prudentibus multū vtilitatis ⁊ amenitatis eripi terre sancte neglectu / ⁊ viciis incolarum.

Arbores terre. S.

Nota verbum.

Caput septimum.

E Ro terre sctē clariore noticia ⁊ eiꝰ exactiore descriptione secundū sortes tribuum: sequendo Josephum dicimꝰ: q̄ tribus Jude sortita est superiorem regionem: cuius longitudo extenditur ab Hierusalem vsq̄ Egyptum septem dietis. Latitudo a lacu Asphaltide qđ est mare mortuum: vsq̄ ad mare magnum siue mediterraneum: ⁊ est triginta milliarium. Simeonis sors cucurrit cum Juda ex ea parte: que est iuxta Egyptum in monte Arabie: ⁊ eius dimēsione continetur. Beniamin tribus sortita est terram a Jordane vsq̄ ad mare magnum / longitudineꝰ triginta milliarium: latitudine a Hierusalē vsq̄ Bethel octo fere miliarium. Effraym sors erat a Jordane vsq̄ Gaderam prope Joppem in longum. Latitudo extēditur vsq̄ ad magnū campū Esdrelon: vbi incipit Galilea: cōtinetq̄

Sortes tribuum.

Simeōis sors.

Bēiamin sors.

Effrayn sors.

xxiiij. miliaria. Manasse dimidia tribus cum Ruben terram sortita est vltra Jordanem: reliqua pars Manasse citra Jordanem terram obtinuit a Jordane vsq; ad mare magnum prope Doran: cuius longitudo est .xxx. miliarrium. Latitudo eius vsq; Bethsan .xiiij. miliarium. ysachar terram accepit Jordanis et Carmelum iuxta Maceda: longitudine sexdecim miliarium Latitudine ab Bethsan vsq; ad montem Taburym decem miliarium. zabulō sortita est Carmeluz iuxta Aymoth vsq; Genezareth: duodeuiginti miliaribus in lōgum: a Thabor perval lem carmeleam pingui solo decem miliaribus in latum. Aser tribus sortita est terram a Carmelo vsq; ad magnam sydonem. xl. miliarib⁹ in lōgū: a mari magno vsq; Naason: duodeuigintí miliaribus in latum. Neptalin tribus sortita est Galileam superiorem vsq; ad montē Lybani fontesq; Jordanis: viginti miliaribus ī lōgum: a mari Galilee vsq; ad Lybanum decē miliaribus in latum. Dan tribns sortita est loca cōuallīū magni maris intra Azotum: et Doram: in longum Jamntā Geth et Acharon vsq; Bethoron lōgitudine tribus Jude et Beniamin: intra cuius terminos sortem accepit.

Manasse sors.

Jsachar sors.

zabulon sors.

Aser sors

Neptalin sors.

Dan sors.

Tomus sextus.

Sextus tomus de ritu peregrinorū in portu Joppe: De itinere in Solymā sanctā: De Rhama veteri: De Emaus: siue Nycopoly: De Lydda et Dorcade: De montibus Hierosolymitanis: De situ sancte vrbis: et spacio: et nominib⁹ De distantia eius ab insignioribus locis pulchre pertractat: et habet Capitula septem.

His p̄libatis ad iter nostrum regre-
diendum est: igitur naui in statione
ioppensis portus recepta/expecta-
uimus donec misso per patronum
nostrum ad p̄fectum Hierusalē nū
cio saluumcōductum obtineremus: neq; enim
ante exire nauem fas est: nisi summo periculo vi
te. Porro p̄fectus vna cum custode fratrum mi-
noꝝ montis Syon aduenit: quo morante pau-
lisper in littore Cenobita minoritanus nostraꝫ
nauē cōscēdēs hac exhortatiōe vsus est dicēs.
Saluete fratres christiani. Venistis huc sūmis
laboribus atq; impensis opinione mea: vt san-
ctissima loca visitando veneraremini: quamob-
rem ne tanti laboris atq; itineris fructu frustre
mini: me paucis itelligite. Primū Christi amo-
rem puro corde concipite: vt sacram sacrorum
locorum virtutem percipere digni sitis. Deinde
patientie clipeo vos munite: si que aduersa inci
derint: memores longe maiora Jesum Christū
verum deū in hac terra p̄ vobis tolerasse. Po-
stremum ascendentes in terram manus turche
aut p̄fecti Hierosolymitani (iuxta consuetū mo
rem) flexo genu osculamini: et inter scribe ma-
nus (ne quis ex vobis pereat) nomina ꝛ cogno
mina date. Horum memores: confitemini in cō
mune/vt si quo vinculo excommunicationis te
neamini: vos absoluere possitꝫ: vt digni sitis ha
rum gratiarum participes fieri.

Saluus cōductus

exhortatio ad pegrinos.

Secundum caput.

His factis mox nauem egressi/ꝛ ascē
dentes in terram genu flexo manus
prefecti exosculamur: damus nomi-
na: ꝛ mox numerati mittimur in spe
lūcam cum serpentibus: camelioni
bus/inter feces diem agentes ꝛ noctem: donec

Salutat sultanus.

ven iente custodia militari conscensis asinis p̄gredi liceat. Porro Joppe nūc Japha dicta oli vrbs celebratissima: ad quā fugit Jonas a facie domini: quam Japhet filius Noe cōstruxit: nūc penitus euersa: de qua multa nō solum i sacris literis maxie in libris Machabeoꝝ/ꝛ in Actis apostolorum leguntur: verūetiam apud cosmographos ꝛ poetas huius loci est mentio. Hic ostenditur beati Petri apostoli hospitium: est etiā facelluꝫ iuxta mare sub rupibus vetuste memorie ꝛ venerandum: sunt ꝛ scopuli illi e mari p̄minentes/ad quos poete fabulātur. Andromadam Cephei filiā alligatam fuisse: ꝛ a Perseo liberatam: sed res hec vt relique similes poeticis velaminib⁹ abscōdita est. In dicita bine turres quadrate visuntur. in monte distantia passuum quinquaginta. In hoc portu peregrinis plenaria remissio p̄mulgatur: que hoc signo tibi lector innotescat ✠. Prope hūc portum ad dexteram ingens saxum visitur: super quo Petrus apostol⁹ legit abluisse rethia Christo veniente: quod visitantes aut deuote salutantes a longe/obtinent indulgentiam septem annoruꝫ ꝛ totidem quadragenarum: quam cognosces lector hoc signo. †

Joppe.

Signa indulgentiarum.

Saxum sancti Petri.

Tertium caput.

Die ergo lune sequenti que tunc habebatur solempnitas diue Magdalenes cōscensis asinis/p̄perauim⁹ in Rama: dato tamē tributo ad valorē duoꝝ caroloꝝ p quolibet monete Frācie publicanis dn̄is Rame. Porro Rama distat ab Joppe octo miliarib⁹ itinere plano atq ameno: ad quā eadē die lune post meri

Domus p egrinorū. diē deo duce peruenimus: et in quadā domo ruinosa olim a Burgundie duce constructa p peregrinantibus mansimus: pauperrime hospitati: nam licet in Rhama sint edificia multa: nobis tamen hospitium aliud non patuit. Hic ergo quiescentes per noctem: audiuimus Turchas suo Mahumeto nocturnas quasdā p̄ces per fletum ꝛ eiulatum dicentes. Est autē multiplex Rhama. Prima iuxta Thecuā i via Hebrō Secunda in Neptalim prima castro Sephet Tertia iuxta Sephorū. Quarta i Sylo. Quita iuxta Gabaa: de qua nunc loquimur: ꝛ omnes ī mōtibus cōstructe sunt. Hec nostra Rhama est de qua legitur in euāgelio ꝛ in Hieremia pphe ta. Uox i Rhama audita est. Hec olim Rhamata Sophym dicta fuit: sita ī mōte Effraym: ex q̄ Samuel ppheta ꝛ iudex Israel ortus fuit: ꝛ ibi sepult⁹. Sic enim scribitur in .i. regū. c. xxv. mortuus est Samuel: ꝛ congregatus est omnis Israel: ꝛ planxerunt eum nimis: et sepelierunt eū in Rhamata Sophyn i domo sua. Hec postea dicta fuit Arimathia in euangelio: ex qua fuit sanctus ille Joseph: nobilis decurio: qui corpus Jesu honeste sepeliri curauit: nunc vero Rhamula nuncupatur. In hac vrbe palme abūdāt: ꝛ p̄celse turres eminent: in q̄bus lāpades oliuo perpetuo ardent: non em̄ vllus vsus est candelarū ꝛ cereorū apud turchas. In his turribus ēt corpora nobilium turcharum reponuntur: vt celo sint ppinquiora: ꝛ ad eorū sepulchra cōtinuo Mahumetice preces dicunt.

Rhama multiplex

Palme multe. Candelis turche nō vtuntur.

Caput quartum.

Ad sinistram Rhame oppidum Lidde visitur: de quo in Actib⁹ apostolorum fit metio. Narratur em̄ Actuum nono cap. q̄ Joppe fuit quedā

discipl'a dicta hebraice Thabita/grece Dorcas latie Damula: hec erat plena opib⁹ bonis: mor tua est autem in Joppe eo tpe: quo Petr⁹ erat in Lydda. Discipuli ergo totum corpusculū po suerunt in cenaculum: mittentes duos viros in Lyddā ad sanctum Petrum: rogantes vt citi⁹ venire dignaretur. Petrus ergo continuo sur gens venit in Joppe: ⁊ flentibus pauperib⁹ su per morte Dorcadis / Petrus eiecit oēs de ce naculo: conuersusq; ad orationem: ⁊ genibus fle xis orauit: dixitq; Thabita surge. Que surrexit atq; resedit: ⁊ viuentibus se miscuit. Porro loco rum insignia hodie monstrantur in Joppe: et in Lydda: vbi est templum satis pulchrum: quo loco olim diuus Georgius pro fide capite trun catus est. Hunc visitantibus locum conceditur indulgentia. † Ergo die martis predicti men sis vicesima tertia circa aurorā egressi de Rha ma comitatu: ⁊ conductu turcharum iter fecim⁹ per desertū: in quo grauem Arabum incursio nem non sine vulnere ⁊ sanguine custodie no stre perpessi sumus. Arabes enim predonū mo re nudi cū gladijs ⁊ lanceis discurrunt: quicq̄d in via reppererint: prede loco rapiētes. Nos au tem pacti cum eis: asinantes transiuimus castel lum Emaus: que insigni miraculo dominice ap paritionis in euangelio Luce est celebris: olim castellum: postea vobis dicta Nycopolis: nūc di ruta paruo extante edificio. Hinc ad sanctam Hierusalem alacri pede / ⁊ summa deuotione peruenimus. Et a fratribus minoribus mon tis Syon benigne fuimus recepti: et per eos in hospitiolum conducti substratis tapetibus per noctem dormiuimus.

Dorcas.

Arabum mores.

Emaus.

Nycopolis vrbs.

Caput quintum.

Auid regius propheta sanctam ciuitatem carmine laudās dixit. Qui confidunt in dño sicut mōs Syō: nō commouebitur in eternū qui habitat in Hierusalē. Mōtes in circuitu eius ꝛc. Horum ergo mōtium numerū et dispositionem speculemur. Ab oriēte imminet sancte vrbi mons Oliuarū ceteris altior: de cuius locis sacris ꝛ templis suo loco dicemꝰ. Uersus austrum mōs est predicto minor: dictus mōs offensionis: eo ꝙ Solomon vt scribitur in tertio regū idolum Moloch posuerit ibidē eregione tēpli sacri deum excelsum ad iracūdiam prouocans. Inter orientem ꝛ austrū mons est valde excelsus imminens agro Acheldemach: prope quē est mōs Syō ab occidēte. Porro ab aquilone mons est prealtus distans ab vrbe quatuor stadijs: in quo Solomō chamos ydolo moabitarum templum erexit: vt scribitur in tertio Regū Tēpore vero Machabeoꝝ in hoc monte arx cōstructa fuit vnde Solima vrbs valde infestata fuit. Huius arcis vestigia hodie permanēt. Omnes hi mōtes prescripti tēporibꝰ lapsis nō adeo ꝓpiqui fuere menijs sancte ciuitatis: vt ex eis de propinquo ciuitas oppugnari potuisset. Sunt ꝛ alij plerīqꝫ mōtes rebꝰ gestis insignes: de quibus ordine per peregrinatiōes dicemus. Sunt autē hi mōtes fructiferi: nec prerupti nimis: nec saxosi.

Mōtes in circuitu. s. Hierusalē.

Mons offensionis.

Mōs Syō

Sextum Caput.

Orro de sancte vrbis Hierusalem situ pro mea virili inuestigans: cōperi ꝙ antiquitꝰ sicut hodie Mōs Syō supereminet vrbi: qui incipit a porta aquaꝝ siue fontis Syloe cōtra orientem

Situs ciuitatis sctē.

tra orientem: et cingitur geminis vallibus: vna ad austrum: vbi quondam fuerat turris David altera ad aquilonem: eratque Civitati pro vallo in hoc monte Syon rex David sibi constituit mansionem: vbi et multi reges Juda sepulti quiescunt. Regio autem sancte vrbis fertilis est: et amena: preterque contra orientem et Jordanem: distat autem Solima ab Achon: que olim Ptholomaida dicebatur miliaribus septem ad aquilonem situ montoso. A Sebaste olim Samarie dicta a Samarite filio Chanaan triginta duobus miliaribus. A sichem que Sichar in euangelio nominatur viginti miliaribus. a Nazareth quadraginta quatuor miliaribus. contra aquilonem. Ab Joppe quadraginta miliaribus. A Hierico quatuor milibus. A Bethleen quidecim. A Thecua octo milibus. Ab Ebron decem et octo milibus.

Achon. ptholomaida. Nota hec.

Caput septimum.

Vrbs sancta sita est in pristino loco: et antiqua regione habitatur: fuit tamen per plures principes reparata et ampliata: taliter vt pleraque loca sancta olim extra vrbem sita nunc menibus includuntur: inter que est Caluarie mons sacrosanctus: et hortus dominici sepulchri sanctissimus. Ambitus Solime maior vnum miliare habet per diametrum: tria in circumferentia: ita vt non sit paruitate angusta: nec amplitudine nimis vasta: sed medio spacio cuicumque illustri vrbi comparanda: que pre insignibus meritis multa nomina habet: vocatur enim Jebus in libro Judicum: vocatur Solima: Hierosolyma: Hierusalem: et Helia ab Helio Adriano imperatore: qui eam post vastationem Vespasiani reparauit. Friuolum tamen esse credo Solimam esse: que in scripturis Luzan et Bethel vocetur /

Vrbs ampliata.

Nomina vrbis sancte

Attende lector.

cum ex cōmētario diui Hieronymi facile pbari possit cōtrariū esse: scilicet Bethel et Luzam oppida a Solima satis longe distantia.

Tomus septimus.

¶ Tomi septimi de locis sacris vrbis sanctissime: de Cenobio mōtis Syō: et de eius sacellis: de Cenaculo magno Cene sacrosācte. De mōte Caluarie longe sacerrimo. De Tēplo gloriosissimi sepulchri. De sancti sepulchri fabrica. De ritu militū creādorum ordine narrat: continetqꝫ Capitula septem. ¶ Primum caput.

Site nūc sumpto spū feruoris sanctā ingrediamur ciuitatē: dicentes cū ppheta Dauid. Ego autē i multitudine misericordie tue introibo in domū tuā: adorabo ad templum sanctū tuū: et confitebor noi tuo. nā si regi Dauid in laudem Solime licuit dicere. Fundamēta in montibꝰ sanctis: diligit dñs portas Syō sup oia tabernacula Jacob. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: ante diuinoꝝ mysteriorū Christi celebrationē: quāto magis conuenit nos eiusdē vrbis pmere laudes post mundi salutē ibidē per tot sacramēta patratā. Egressi ergo hospitale nostrum gratia peregrinationis primū offendimus castrum forte fossis et turribꝰ cinctum: p potentes olim: nūc autē delectos Pisanos in loco turris Dauid cōstructū: quo tempore Pisani terre sancte tenebāt dominiū: quā terrā Sultano turpissimo lucro pstituerūt: fuereqꝫ primi qui a terre sancte peregrinis sacrilegum exegere tributū: digni dei iudicio: vt ppter hoc scelus serui dominarentur eorū: qđ impletū videmus in Florentinis.

Laus hierusalem.

Scelus pisanorum.

Secundum caput.

N crastinũ tẽplũ mõtis Syõ ingressi peracto sacro ritu solemni: p fratres minoritas: auditaq3 fratris cõtione: cereos tenuimus accensos in manibus: z sociati fratribus cũ canticis z hymnis ordie loca sancta p nostra fragilitate cepimus visitare lachrimis pleni. Primo in templo fratrum perquã deuote vidimus locũ in quo Christus vltimam celebrans cenã agnũ paschalẽ comedit: quo loco maius altare venerant er erectum est. Nam ibidẽ Jesus sacramenta corporis z sanguinis nobis sumẽda instituit z hic est toties quoties remissio. ✠ Secũdo i eodem templo a cornu altaris dextro visitauimus locum: quo Christus summa charitate lauit pedes fratrum suorũ: z multa mysteria pfundo sermone declarauit: vbi erectum est venerandũ altare: z datur remissio. ✠ Tertio in superiori huiusdem templi parte summo amore locus visitur: quo Christus in die Pentecostes Apostolis alium misit paracletum in igneis linguis tribuens eis charismatum dona: et datur hic remissio. ✠ Quarto in inferioribus huius templi sacellum ingressi sumus / non citra stuporem: quo Thomas Didimus digitum in vulnera: z manum misit in Christi latus sacro sanctum: sua dubitatiõe nostram solidans fidẽ. In hui9 sacelli altari est columne magna pars ad quam Christus in Cayphe domo creditur ligatus: z cesus: cuius cesionis signa veluti cere impressa videntur: et hic est remissio. ✠ Quinto facta hac processione intra parietes templi venimus ad lapidem: in quo loco diuus Matthias in locum Jude damnati sorte diuina est substitutus; remissio. ✠

Ordo peregrinationũ mõtis Syon.

Loc9 thome apli.

Colũne Christi pars.

Mathie locus electionis.

Sexto abhinc octo passus progressi veneranter ad locũ accessimus: quo diua virgo Maria migrauit a seculo tristi: qui locus stratis ordine lapidibus cingitur: ne vlla immundicie maculet: nã olim fuit ibi templũ decorũ: vt probat ruina.

Trãsitus s. virginis.

Septimo quindecim passus ab hoc loco progressi vidimus lapidem/super quẽ sanctus Jacobus minor in episcopum Hierosolimitanũ fuit electus: et est remissio. † Octauo hic prope locus veneratur: in quo diuus Joannes euangelista sacratissime virgini dieti sacra celebrabat. Remissio. † Nono vidimus locũ/in quo paschalis agnus nocte cene fuit assatus: hic dat remi. †

Sacellum virginis. m.

Decimo venimus ad sepulchra regum Juda Dauid/Solomonis et reliquorum: que partim in ecclesia: partim extra magno ornatu cõstructa: nũc temporis in hoc loco Turce Mesquitã erexerunt. Undecimo. Quinque passuum spacio progressi: offendimus duos lapides: in quorum vno Christus predicans sedit: in altero Beata virgo sermonẽ filij audiuit. remissio. † Duodecio prope menia vrbis diui Stephani sepulchrum colitur: et datur remissio. † Decimotertio progressi a Cenobio mõtis Syon quinquaginta passibus Cayphe domum sumus ingressi: in cuius porticu parua locus ostenditur: in quo Petrus Christũ negauit: hic pulchrũ sacellũ erectũ est quod Armeni tenẽt: in cuius medio locus est: in quo Cayphas Christũ illusum interrogauit: visitur etiã a dextris fenestra: in qua Gallus neganti Petro ter cecinit. Carcer quoque domini hic est in quẽ post illusiones nocturnas Christus demissus refert: et est in his locis plenaria re. ✠

sepulchra regũ Juda

Domus Cayphe.

Atriũ domus Cayphe.

Carcer domini.

Caput tertium.

Nunc ad loca sacratissima mōtis Caluarie/ ꝛ sancti Sepulchri ꝓperemꝰ. Die ergo mercurij eadem circa solis occasum comitati Turchis sanctuȝ dn̄i Sepulchrū ingressi sumus deuotione pleni: ꝛ maximo lachrymarū roꝛe perfusi ibidē pernoctauimus: deinde oꝛdinata ꝓcessione incedētes pꝛe foribꝰ sancti Sepulchri omnes nominatim vocati per scribā Sultani apertis valuis: moxq; post ingressum nostrū reclusis cereos gestantes in manibus: pꝛimo sacellū ingressi sumꝰ: in quo Chꝛistus sacra nocte pasche glorioso in coꝛpoꝛe virgini matri pꝛimo apparuit. In hoc sacello cruces: claui: spōgia: lancea inuenta per Helenā imperatricē fuerunt reposita /donec experimento facto per suscitationem moꝛtui vera Crux Chꝛisti cōpꝛobaret. In huiꝰ sacelli fenestra quadā magna Crucis pars per multa tēpoꝛa in memoꝛiā miraculi fuit seruata. Est ꝛ grandis pars colūne: ad quā Chꝛistus in Cayphe domo ligatus fuit ꝛ cesus: patētibꝰ adhuc signis: cuius columne altera pars in vꝛbe Roma i tēplo diue Praxedis honoꝛat. In oibus his locis toties quoties est plenaria. ✠ Secūdo inter dictum sacellum et sepulchꝛū dn̄i locus est: i quo summo diluculo Chꝛistus Magdalene dilecte apparuit in specie Oꝛtolani: in cuius rei memoꝛiā duo hic saxa visunt lapidibꝰ septa: in quoꝛū vno Jesus: in altero Magdalena stabant colloquentes. plenaria remissio. ✠ Tertio versus septētrionem accessimus ad locum in quo Chꝛistus detentus creditur tempoꝛe quo foꝛamina crucis ꝛ alia sacre passionis instrumēta pararentur. Ante hunc locū (qui carcer Chꝛisti dicitur) in lapide quodam duo videntur foramina a Chꝛistianis mire honoꝛata: que cre-

Apparitio facta ṽgini glorioſe.

Columna Jesu.

Apparitio facta Magdalene.

Foꝛamia miracłosa

ditur constante fama virtute diuina pedũ Christi lapidi impressa: que bona fide dixisse velim. Hoc loco hodie venerandũ altare erectũ est: et est plenaria. ✠ Quarto ꝓcedentes humillime nudis capitibus ⁊ pedibus / manibusq; iunctis sacellũ subterraneũ ingredimur: in quo sub sordibus et pulueribus dominice passionis instrumenta crux: claui: spongia: lancea: corona fuere reperta: per Iudã quendã sue gentis seniorem: qui iussu Helene in carcerẽ trusus: ⁊ fame maceratus fuit: donec celesti iudicio prefulgẽte ipse primus terre fossor accessit: locũ ostendit: ⁊ sacratissima instrumenta imperatrici Helene protulit. Erant autẽ demersa extra iudiciariã portam in quandã voraginẽ: aggestis desuper sordib⁹: vt citius putrescerent: in qua per ducentos fere annos latuerunt. Hoc sacellũ vocatur diue Helene: in quo est re. ✠ Quinto post supradictũ sacellum subterraneũ aliud templũ in honore imperatricis est erectum: eiusdem remissionis. ✠ Sexto ꝓpe est sacellũ: quo magna colũne pars visitur: ad quã Christus in ꝓtorio Pilati dire legitur flagellatus: patentibus adhuc signis sanguinis ꝓciosi: ac funium: quare a fidelibus summa deuotione videtur: tangitur: adoratur: huius colũne pars reliqua est Constãtinopolim translata. remissio. ✠ Septimo hinc accessimus ad sacellũ in quo altare pulchrũ: atq; marmoreũ ostẽditur: in cuius loco Christi vestes fuere partite ⁊ sors missa sup tunicã eius incõsutilẽ. hic est semiplena remissio. †

Spelũca instrumentorũ dñice passionis.

Sacellum s. Helene

Locus ꝑtitionis vestiũ Christi.

Caput quartum.

His peractis: ad deuotã peregrinationẽ sacratissimi mõtis Caluarie ꝑparamur: cõfessi pure: cõmunicati altaris mysteriis: ⁊ ardẽti sermone ꝑmoniti. Morq; per viam altis vo

cibus singultibus et fletibus dei misericordiam implorantes/montē sacrosanctū ascēdimus situ ab occidēte olim extra:nunc intra vrbē cōprehensum. Ascēdimus aūt altitudine decē ꝛ octo graduū:singulo gradu alto pede cū dimidio: in montis medio foramē cernit auro argētoqꝫ interius circundatū: ꝑfundū palmis duob⁹ ꝛ dimidio:capax capitis humani: incredibilis plane sanctitatis/et odoris ꝑcipui. Nā ꝛ totus Caluarie mons miris odorib⁹ fragrat. In hoc foramine Sacrosancta crux nobili Christo onerata et consecrata pijs membris fuit defixa:ad cuius aream rupes est:ad quā ascendit trib⁹ gradibus:moxqꝫ sacrū foramen osculamur: patētibus hinc inde aliarū duaꝝ cruciū foraminib⁹ distantia inequali ꝑpter rupturā inter crucē Christi ꝛ latronis sinistri:qua paulo longius sinistra crux semota fuit a Christo. Ruptura hec mire ꝑfunditatis ꝛ lōgitudinis facta credit cū reliquis miraculis Christo expirante in cruce. Distātia foraminis dextri a Christi crucis foramine: est plus min⁹ sex palmoꝝ:distantia vero foraminis sinistri a cruce Christi palmoꝝ vndecim. Extāt autem duo altaria ab vtrisqꝫ laterib⁹: quoꝝ dextrū in memoriā diui Joānis euangeliste Jesuꝫ patientē pie contēplātis:aut certe ob merita boni latronis credit fundatū:sinistrum vero in memoriā depositiōis corporis Christi per Joseph ꝛ Nychodemū:q̄ ibidē facta fuit:cū in his locis ꝑcioso Christi sanguie totius mūdi pctā sint expiata:nō mireris christiane frater si in his locis tibi detur toties quoties plenaria remissio. ✠ Est etiā locus hic insignitus marmore ꝛ musaico opere:in quo strata in terrā cruce Christus in ea fuit extensus atqꝫ clauatus/anteqꝫ eleuaret: operaturus salutem in medio terre.

Sit⁹ mōtꝫ Caluarie ꝛ altitudo eius.

Foramen crucis.

Distantia triū cruciū.

Altaria duo circa foramen.

¶ Quintum caput.

Sacellum hoc montis Caluarie sicut sanctitate omnibus prestat: ita speciositate excellit: est enim extructũ marmore: parietes interius mũdissimo alabastro tecti: pauimentũ miro ornatu ac coloribus variegatum: testudo opere musino ⁊ vermiculato radiantibus laminis aureis ita num specie/aut precio plus excellat/non facile dixeris: nec enim simile opus in orbe terrarũ credo reperiri. Profecto quia hoc sacellum Christi crucis fixiõe ⁊ redẽptiõe gñis humani est consecratum: noueritis fideles lectores q̃ Jesus crucifixus faciem habuit ad occidentem: dorsum vero versus ciuitatem: qđ ex eo patet: quia vorago in quam cruces erant ꝓtecte: erat illo tempore retro locum crucifixiõis Fuit enim fossa extra portam iudiciariam ꝓpe muros a parte occidẽtali: ex quo colligitur manifeste Golgotam siue Caluarie montem fuisse ante portam iudiciariam valde prope muros: sicut Joannes testatur in euangelio dicens ꝓpe ciuitatem Christum passum. Locus autem beatissime virginis non erat sub crucis brachio sed ante faciem filij fere ad occidentem in decliuio mõtis vel rupis Caluarie. In descensu mõtis Caluarie in planicie ecclesie visitur locus in quo Christus a cruce demissus / et testantibus euangelistis per Joseph ab Arimathia: et Nichodemum viros iustos ⁊ timoratos de concessione Pilati mixtura mirre ⁊ aloes fuit iunctus ⁊ syndone mũda/alijsq; lintheis curiose inuolutus: presentibus diua virgine reliquisq; mulieribus: circa exequias nobilis corporis multum sollicitis: illic cõcedit plenaria rc. ✠ Sudariũ apud Chamberiacum Allobrogũ oppidũ mul

Sacelluz Caluarie montis.

Habitus Jesu in cruce.

Locus virgnis tpe passionis.

Locus vnctiõis iesu

ta veneratione monstratur singulis annis invi
gilia; et die inuentionis sancte crucis: et con-
triti ac cōfessi vidētes cōsequunt plenariā re. ✠
In radice montis sunt sepulchra Godofridi et
Balduini de Boullō regū Hierusalē miro sum
ptu extructa: eterna patrie Lotharingorum/he
roumq̧ de Boullon memoria digna.

¶ Caput sextum.

Hinc iā pgredimur visuri sepulchrū Christi gloriosum distās a loco cru cis Christi pedibus cētum ⁊ nouez descēditur enim a loco crucis Christi ad superficiem pauimenti eccle- sie spacio pedum vigintinouem: quod resultat ex decem ⁊ octo gradib⁹: ⁊ a principio paulmen ti vsq̧ ad sepulchrum spacium est pedum octo ginta. Est ergo diopositio loci dominice sepul- ture talis. In media templi area stāt due domū cule siue cripte: sunt em̄ e rupe cauate: interius ⁊ exterius parietibus marmore icrustatis: tecto rudi iuxta naturam rupis exteri⁹ manētis. He cripte contigue sunt ⁊ sub eodem tecto: eiusdem longitudinis: latitudinis: ⁊ altitudinis: haben- tes in longum septem pedes intra parietes: ad quarum priorem intratur hostio apertura sa- tis patente: visiturq̧ locus lapide signatus: vbi angelus remouit verum lapidem ab hostio mo numenti stantibus in hac cripta mulierib⁹. In altera ingressi per portulam: que est altitudinis pedum trium: ⁊ latitudinis pedum duorū cum dimidio vel circa: ita q medio corpore iclinato ingredi necesse sit. A dextris est Christi sepul- chrum septē pedibus lōgum instar cripte: octo palmis altum a pauimēto: ex marmore cādido atq̧ lucente. In hac cripta lampades multe cō tinue ardentes lumen ministrant: sunt em̄ parie

Sepulchri sancti descriptio.

Cripte due.

Lapis remotus.

Mensura s. sepulcri.

tes vndiqȝ solidi. Est aūt hec cripta vix triū hominuȝ capax: sacerdotis scilicet ⁊ duoꝝ clericoꝝ sacrū ibi peragētiū. Hic cōfessis et cōmunicatis deuotissimeqȝ adorātibus et odore loci suauissimo recreatis est plena re. ✠ Incurrunt autem sententiam excōmunicatiōis peregrini: qui partes sancti sepulchri diripiunt: quare per fratres montis Syon honestis viris dātur particule ex foramine sinistri lateris sanctissimi sepulchri.

¶ Septimum Caput.

Hoc gloriosissimū dñici sepulchri tēplū sicut singlari glīa a deo est clarificatū: ita sumptuosissime ⁊ pulcherrime a principibus christianis constructum: ornatum atqȝ ditatum: et plurimarum nationum fidei christiane officiis sanctis diu noctuqȝ frequētat. Est eñ hoc tēplū mire altitudinis et amplitudinis: plurima (vt diximus) loca sctā includēs: ⁊ ab vtrisqȝ laterib⁹ mltis sacellis distinctū: vt ifra dicem⁹. Innitit columnis marmoreis septuagita trib⁹: singlis supra bazim triginta pedū altitudine eleuatis. In testudine artificiose picture mira coloruȝ varietate visunt. Porro in testudinis medio sup dñi Jesu gloriosum sepulchrum late patet apertura rotūda miri (vt dicit) effectus: nam alij perhibēt rorido celo per hāc aperturā dulcissimū manna sup Christi sepulchrū sepe pluisse. Alij affirmāt ignem celestē ministerio angeloꝝ per hāc descēdere solitū: a quo scti sepulchri lampades fuerūt accēse: iuxta illud ꝓpheticū. Cadet de celo super vos glob⁹ ignis: a quo illuminabimini. verū hec actis tēporibus ob scelera pseudochristianorum Pisanoꝝ ad gloriosum sepulchrū perpetrata cessauere: vt in antiqs gestis Cenobij montis Syon vetustis libris fuimus edocti. Apertu

Fabrica templi.s. sepulchri.

Miraculū magnū.

ram hāc multi pҡicipes pio zelo ducti sepe clau-
sere argēteis: vel aureis laminis: sed altero die
solito mare patuit: remotis laminis angelico
mysterio: qm̄ prophetatū erat fore sepulchrum
Christi gloriosum: sicut passio fuit ignominio-
sa: ideo sacerrimus hic locus non solum spiri-
talibus gratiis: atqȝ miraculis decoratur: sed
etiam militaris nobilitatis illustria dantur insi-
gnia: quibꝰ peregrini bonoꝝ moꝝū: atqȝ nataliū
in milites Christi consecrantur. Hoc ritu solēnt
Primū iterrogātur 'nū illegitimi sint: an ifames
criminosi aut suspecti i fide: Scdo i sacrā christi
militiā ɔscribūtur. Tertio dāt militare sacramē
tū. Quarto baltheo militari cingunꝶ pēdēnte a
femore gladio. Quito exēptū ensem manu ɔpre
hendētes vibrāt: dato iuramēto p sphērā capuli
Crucē: atqȝ mucronē semp ꝓ fide catholica: iu-
sticia: ⁊ terre sctē laudibus se militaturos. Sexto
aurata calcaria pedibus inserunꝶ: vt parati sint
ꝓ terra sctā (si res postulat) equos ascēdere: vrge
re sonipedē: vt equites aurati digni sint nomi-
nari. Pro his decem aurei coronati in vsuȝ sacri
sepulchri soluūtur. Origo autē huiꝰ ordinis mi-
litaris est ad sepulturā Christi sanctā: ⁊ honorifi
cam memoriā: circa quam viri illustres: ⁊ scti offi
ciosi fuisse legunꝶ post mortē Christi i cruce: nā
Pilatus interrogato Centurione: si iaȝ Christꝰ
obiisset: ⁊ cognito: iussit reddi corpꝰ: Cēturio per
cusso pectore vere filiꝰ dei erat iste dixit: ⁊ corpꝰ
Xp̄i honorifice sepeliēdū ꝑsuasit. Joseph ab ari
mathia audacter corpus petiit: afferēs mixturā
myrre ⁊ aloes. Nychodemus magister in Israel
et amicꝰ Christi occultus: syndonē mūdissimā
attulit: et ideo corpꝰ preciosuȝ de cruce depositū
aromatibus cōditum: lintheis inuolutū: assisten
tibus virgine gloriosa ⁊ matronis nobilibus in

Ritus mi-
litū crean-
dorum.

horto in monumēto nouo: clauso: signato: hono rificētissime sepulture tradiderūt. Ecce origo mi litaris dignitatis cōparāde ad Christi gloriosū sepulchrum: restat ergo hos milites sacros eiusdē ꝛ maioris esse dignitatis cuius sunt reliqui milites: eo ꝙ hi vel ex ꝓgenie: vel vnius belli periculo hunc ordinē cōsequūtur: illi aūt ex multis laboribus: periculis ꝛ sumptibus suffragāte piissima causa militaris ordinis cōsequūtur insignia. Merito ergo eisdem et potioribus priuilegiis gaudent: inter que est ꝙ nuper ex terra sancta reuersi si quod corpus suspensum patibulo in via reppererit / exempto gladio funē prescindere possunt: ꝛ vt sepulture mādetur imperare.

Comparatio militū.

¶ Tomus octauus De sacellis Templi sancti sepulchri. De variis natiōibus christianorum in tēplo et eorū sacris. De aliis natiōibus christianorum per terram sanctā. De cōparatione episcoporum orietalium et occidētalium. De spurcis moribus Agarenorum et Sarracenoꝝ. De sacellis in atrio templi. De portis vrbis Hierusalē. De pretorio Pilati et Lycostratos. De gemina sentētia prolata in Christū. De templo Solomonis seriatim perdocet: continetqꝫ Capitula octo.

¶ Caput primum.

Deus noster ante scl'a sicut teste Dauid salutem operatus est in medio terre: scilicet in monte Caluarie: ita sue passionis virtutē in omnes nationes diffudit: dicēte eodē Dauid Nō sunt loquele: neqꝫ sermones ꝛc. In hoc enim sacro tēplo dominici sepulcri varie sunt nationes suis sacellis discrete: quarum cenobia per terram sanctam et finitimas regio-

Nationes varie in tēplo sc̄ti sepulchri.

nes habētur in magno nūero: licet diuersis ritibus Christo famulātes: et hi singulis septimanis successiue et vicissim sacra mysteria pagunt in templo dominici sepulchri.

Prima Natio est Latinorū: videlicet fratrum sancti Frācisci: quorū Conuentus est in monte Syon: et hi tenent Capellā virginis Marie. Hi primi sunt noīe ob dignitatem ecclesie Romane. Fateor enī coram Christo deo me non reperisse ibidē laxioris vite xpianos q̄3 Latione natiōis: quod vnde accidat nescio: nisi forte q omniū Romani imperij terrarum ob scelera facti profugi terram sanctaz: vt legum penas euadāt: et libere vitijs indulgeāt accedunt. Celum plane ac solū mutantes: minime animum. Horū vitia ac mores subticebo. Latinorū natio. Notatu dignum.

Natio secūda est Grecorū ex pane azimo cōsecrantium: hi varijs ritibus et opiniōibus discordant ab occidētali ecclesia: vidētur tamē mire deuotiōis in sacris officijs et magne abstinētie. Horum prelati omnes sunt monachi: qui magne sunt apud eos venerationis: habent suū patriarchā nihilominus Romanū Pontificē venerantur. Inter Latinos et Grecos magna est de rebus fidei controuersia: que aūt alteri prestet in fide: sacramentis: et moribus: dies domini declarabit. Ego qd a prudenti: et sancto viro audiui: hic inseram: dixit enim. Sicut ecclesia orientalis ob nimiā paupertatem lapsa est in multa incōmoda: ita occidētalis ecclesia ob nimias pōpas et diuitias desolabitur. Grecoruz natio. Monachi grecorum prelati. Verbū notandum.

Tertia natio est Jacobitarū: dicta a Jacobo discipulo patriarche Alexandrine ecclesie. Hi occupant magnam partem Jacobitarū natio.

Asie: ꝛ conuallem Mambre vsq; ad Egyptū ꝛ Ethiopiam: vsq; ad Indiā: ita vt credant quadraginta regna tenere sub iugo. Ubi circūcisionem suscipiunt. Baptisantur in igne accipientes caracterem in fronte ferro ignito in modum crucis: soli deo confitentur: in Christo vnam tm̄ naturam ꝑdicant scilicet diuinam: vtuntur lingua Chaldea ꝛ Arabica: cōdemnati fuerūt in cōcilio Calcidoneñ. Uident autē deuoti ac simplices victu ac vestitu: nam per quadragesimā nec oleo vtuntur nec piscibus: conficiunt in azimo: ingrediuntur templa erectis ad dei honorem vexillis.

Baptism⁹ ignis.

Errores Jacobitarum.

Nestorianorū natio.

Quarta natio est Nestorianorū: q̄ denominant a Nestorio heretico Cōstātinopolitano. Ubi ponūt in Christo duas personas: vnā diuinā: alteram humanam: negant diuam virginem esse dei genitricem: conficiunt in fermētato: habitant Tartariā et Indiā maiorem: incolunt montē Libani prope ythureā regionem reputati sunt aūt schismatici i synodo Ephesina: sermone vtuntur Chaldeo ꝛ Arabico: i multis alijs similes Jacobitis.

Armeniorū natio.

Quinta natio est Armeniorū: qui Armeniā incolunt ꝓpe Antiochiam hi vidētur boni ac simplices: vtunt officio sicut Latini. Ubi cuꝫ habeāt linguam ꝓpriam ꝛ literatā: ea vtūtur in sacris. Prelatos habent oēs monachos Seculares vero presbyteri minime honorati. Campanis carent vt Greci. Cōuocant populū ad sacra crepitaculis: vt nos facim⁹ in hebdomada sancta: sunt apud eos Uatrapete: qui eis sacram scripturam interpretant. Sacerdotes seculares vxores ducunt. A die lune vsq; advene

Vatrapete armenoꝝ.

ris diē minime celebrāt missam: vt matrimonio vacēt. In diuinis vulgari sermone vtunt: vt ab oib⁹ itelligant. Adulteri graui mulcta puniunt: hi a cōi plebe discernunt albo panniculo: quē humeris & collo circūdāt. Parui furti rei castrā tur: ne filios gignant paternoꝝ criminū sectatores: Castrati p eunuchis seruiunt in edibus magnatum. Doctores grecos Athanasiū. Basiliū Chrysostomū: Nazancenum mire obseruāt in tēplis: nil agūt aliud q̃ orāt: corp⁹ Christi iter thuribula & Cherubim deuotissime leuāt: atq3 adorāt: dulces hymnos personātes. Uestitu vtunt vili atq3 vulgari: adeo vt nec pricipes: nec reges pciosis vtant: hi primatem suū catholicū vocāt.

Mira politia.

Doctores grecorum

Sexta natio ē Georgianoꝝ: hi a beato Georgio nominant: qm̄ bellicosi sunt: & hoc patrono vtunt. Habitant in partib⁹ oriētalibus: vtuntur lingua greca in sacramentis. Horū clerici coronas habēt rotundas in capite: vulgares vero quadratas. Georgiani isti qn̄ Hierosolymā eūt pegrinatū Sultano tributū nō soluūt: sed in camelis dromedarijs & eq̄s pōpaticis venientes erectis vexillis Hierosolymā ingrediunt horum femine vt mares armate icedūt. Pileis vtunt vt turche cubito altis. Sultanus ac Turcha eos valde timent: commorantur in finibus Medorū: Persarum: & Assyriorum.

Georgianoꝝ natio

Georgianorum pugnacitas.

Septima natio est Surianorū: qui a Sur ciuitate denominantur. In sermone vulgari vtuntur lingua Saracenica: Greca in sacris: nā & grecorum ritus et opiniones sectantur. Horum aliqui dicuntur Samaritani: nec Moysi legem: nec Christi recte tenentes: omnium plane miserrimi atq3 auari. Hi discernunt

Surianorū natio.

Samaritani.

zona virginis. cingulo lane nigre ⁊ albe: vnde christiani de zona Beate virginis vocantur: quam dicunt se in pignus amoris a diua virgine ascendente in celum recepisse.

¶ Caput secundum.

Uerunt ⁊ alie pristinis temporibus nationes ĩ hoc templo sancti Sepulchri: que ꝓpter celi soliq; inconsuetã raritatem/ad suas terras redierunt inter quas sunt Indiani: quib⁹ Presbyter Ioãnes dominat̃: cui⁹ ditio ⁊ ĩperiũ omnem potestatẽ fertur excellere: ita vt septuaginta duos reges habeat subiectos. Huic equitanti mirabili apparatu crux lignea ꝓfertur: educenti exercitum due cruces ꝓferuntur: vna aurea: alia ex gemmis ꝓciosis: quib⁹ intelligi datur: eum diuitijs/⁊ nobilitate omnes principes terre excellere. Isti corpus diui Thome apostoli mirabili veneratione ꝓsequuntur: quẽ dicunt Christi ꝓcepto euãgeliũ per Indiam ꝓdicasse.

Indiani. Mirũ imperium. Mos pl⁹.

maronite. Maronite a Marone heretico dicũtur: vnam tm̃ in Christo volũtatem credentes. Conficiũt in azimo: ritum in sacris tenẽt more Grecorum in vulgaribus arabico sermone vtũtur: Lybie prouinciam incolũt circa castrum Arachas cõtra fontem hortorum in radicibus Libani. Ducenta milia hominum pugnatorum educũt in ꝓlium vtentes arcubus: ⁊ lanceis. Principẽ sibi ꝓficiunt non viribus aut diuitijs: sed virtutibus precellentem: hunc vocãt Senem de montanis

Senex de mõtanis. Imperia Sultani ⁊ Turche paruifaciũt suis legibus viuentes: horum ꝓlati in ceremonijs valde similes sũt latis. In cõcilio Lateraneñ. sub Innocẽtio tertio eorum patriarcha obediẽtiã ꝓstitit Romane ecclesie: sed in concilio Constãtinopolitano schismatici declarãtur. Mozorabei dicti sunt:

Mozorabei.

bei dicti sunt: ꝙ mores Christianos cum Arabicis miscent. In officiis sacris lingua latina vtũtur: obediunt Romane ecclesie: in Azimo conficiunt: in officiis diuinis valde discrepant: dicẽtes pleraqꝫ in fine: que nos in principio dicimꝰ. Eucharistie sacramentum alij in septem/alij in decem diuidunt partes. Hi videntur valde deuoti: ⁊ solis sue nationis gentibus matrimonio iunguntur. Coniunx mortuo marito vidua manet. Uarij ritus. Sarraceni hominum genus spurcissimum adeo vt nomẽ falsum sibi vendicarint: nam cum sint orti ab Hismaele filio ãcille Agar: ⁊ spurio Abrahe: ꝑfecto nõ Sarraceni merenꝭ vocari: sꝫ Agareni: vere em̃ ĩ eis videꝭ ĩpleta ꝓphetia de Hismaele. Totam fere occupant terrã: Mahumeth predicant: ⁊ legem eius obseruant: Christum maximum ꝓphetam dicunt: vt hominem natũ de ꝟgie paupcula: passum negãt: ideoqꝫ loca passionis Christi irridẽt: asserũt aũt Christum libito sue voluntatis ascendisse in celum Mahumethẽ suũ ad dei sinistram sedere: vt ad uocatũ: ⁊ Christum a dextris cõfitenꝭ. Saraceni Hi porcorum instar libidinibus obuoluunꝭ: tot ducentes vxores/quot possunt nutrire. Turpis cõparatio Spurcitia quã sodomiticam vocãt eis ꝓ risu est: ita vt lupanariũ loco ephebias cõstituãt: hi tot scelerībꝰ inuoluti curiales tamẽ sunt: hospitales: benefici ĩ amicos/fideles in ꝓmissis. Primores gentis turche vocantur. Crebro se lauant: vino abstinẽt: cum magno eiulatu ꝓcantur. Porro Mahumetani non illepide elephantibus comparantur: q̃ nouilunio in fluminibus se abluũt: ⁊ mox integro mense ad solita loca reuertuntur. Lepida cõparatio Judei quoqꝫ Hierosolymis degunt magno plane suo dedecore: nullis enim sacris/ nullis legibus / nullo pꝛincipe vtuntur: sed in solo natali ab omnibus Judei.

vt canes vilipenduntur: Christum negāt: Mes-
Facetia falsa. siam vanissime expectant. Habent sepulturam
in valle Syloe ppe reliquias eoꝝ pphete pdi-
toris. Funera lugentur a consanguineis nouem
diebus: inter quos narrantur cum eiulatu mo-
res defunctorum. Sabbati diem a vespera in
vesperā colūt: ita vt nec quid emāt: nec nūmos
tangant. In vespera veneris mensas parant p
sabbato: ne quid agere cogantur aliud ꝙ orare
Synagogam frequentāt: in qua vetus testamē
Supstitio tum declaratur. Sabbato vltra mille passuū nō
ambulant: carnibus occisis a Christianis non
vescuntur: sues non comedunt nec lepores: ieiu
niorum diebus vtuntur pane ⁊ aqua: ante solis
ortū ⁊ post occasum nil operantur. Sunt ⁊ alia
nubiani ⁊ Jameni. rum nationū homines Nubiani ⁊ Jameni ter
ram sanctam incolentes: non tamen Hierosoly
mis manent. Hi se Christianos fatentur: ⁊ rece
pisse fidem a beato Mattheo apostolo. Bapti
sant in igne caracterē crucis fronti imprimētes
in ceremonijs deuotissimi credunt inter omnes
orientales: palam omnibus deo confitentur: in
plerisq; viuunt more turcharum / vino tñ vten-
tes. Romanum pontificem nō audiunt: sed in-
presbyter legis. ter se virum pbatum eligunt: quē Presbyterum
legis appellant. Habitant in regione maris ru
bri: sunt et alij populi Madianiani vocati: aut
Biduini. Biduini: hi tantam operam alendo pecori dāt:
vt instar pastorum demorentur in tabernaculis:
que p pastura pinguiore circūferunt p prata et
rura: montes: ⁊ colles. Bellicosi sunt: vtētes ar
cubus / gladijs: ⁊ lanceis: vestiuntur pellibus: ⁊
pileo alto more turcharum. Habitant circa flu-
men Jordanis a monte Lybano vsq; ad deser-
tum Pharam.

¶ Tertium caput.

Plura de ritu ꝛ moꝛib⁹ nationum in terra sancta degentium dicere poteram: nisi breuitati studerem: ꝛ euitarem fastidia: certo enim credo nō eē natione͂ sub celo / de q̄ i terra sancta nō sit homo: adeo vt possit adhuc verificari hoc tempoꝛe moderno: quod legim⁹ de Hierosolymis tempoꝛe pꝛimitiue ecclesie in Actis apostoloꝛum: vbi dicitur. Erant autem viri religiosi de omni natione que sub celo est: Parthi: Medi: Elamite: Cretes / Arabes / aduene Romani. ꝛc. Pꝛeterea multum falluntur / qui credunt oꝛientem ꝛ Asiam solis turchis / ꝛ infidelibus habitari: cum vbiq̧ reperiantur regiones / regna / pꝛouincie / vꝛbes: agri: montes: deserta agminibus Chꝛistianoꝛum repleri: verū de his satis superq̧ dictum fuerit: nunc reliqua sacri templi sancti sepulchꝛi expediamus. Ergo ante poꝛtam templi huius est lata area: magnis strata lapidibus quadratis: in cuius circuitu multa visuntur sacella / sacris pignoꝛibus dedicata: inter q̄ vnum est sacellū diue Marie egyptiace destinatum: que cum visitandi huius templi amoꝛem concepisset: monita fuit ab angelo: ne meretrix indigna sacram edem ingrederetur. Que mox soluta in lachꝛymas: et toto coꝛde contrita penitentiam egit. Et ante imaginem virginis gloꝛiose genu flexo angelice vocis consolationem audiuit. hic est remissio. † Secundum sacellum in honoꝛem virginis gloriose ꝛ sancti Joannis euangeliste est erectum: in quo olim ipsa virgo Caluarie montem summa coꝛdis amaritudine cōtemplabat̄. indul. †

De sacellis an̄ templum. s. sepulchꝛi.

S. Egyptiace sacellum.

S. marie sacellum.

Sacellum angelorum.

Tertium sacellũ in honorẽ supernorum spirituũ et sanctorũ angelorum est ꝯsecratũ: hic est remis. † Nec enim dubitandum: quod patiente Christo totus Caluarie mons et eius circũferẽtia legionibus angelorũ fuerit frequẽtatus. Quartum sacellũ diuo Joanni Baptiste cedit: qui licet sacrosancte passioni Jesu cognati sui nõ interfuerit: quippe immatura morte ꝓuentus per Herodẽ tyrãnum virtutem tamẽ passionis sensit in limbo: et patribus declarauit. remissio. † Quintũ sacellum Magdalene feruẽtissime Jesu Xp̄i amasie est consecratũ: dictat enim ratio / vt que viuenti Xp̄o tam ꝓclara officia exhibuit: patientem vsque ad Caluarie montẽ secuta est: sepultũ quesiuit cũ aromatibus: et nunc in celo beata partẽ habet in templo sui magistri. remissio. † In huius aree medio ante templũ visitur locus non sine lachrymis: in quo Xp̄s sctã crucis sarcina oneratus Caluarie montem lachrymosis oculis suspexit: et suo tenerrimo corpori duri strati cubile preparari audiuit. hic est plenaria remissio. ✠

Sacellum Baptiste.

Sacellum Magdalene.

Locus plenus pietate.

¶ Quartum caput.

Die iouis. xxv. mẽsis Julij predicti hora matutina comitantibus Turchis Sancti sepulchri templũ egressi ordine quo venimus / iuimus prãsuũ: hora pomeridiana reliqua loca sancta visitaturi. Facto prandio egressi a xenodochio nostro: inter conuentũ montis Syon et castrũ Pisanũ templũ sumus ingressi: quod in honorẽ diui Jacobi maioris est constructũ: in quo ad sinistrã ingrediẽtibus sacellum visitur locus martyrij predicti apostoli. Hoc templũ incolũt Armenij christicole. indul. † Ibidẽ in strata publica vidimus domũ sancti Bartholomei apli: indulgentia. † Ibidẽ visitauimus domũ mo-

Tẽplũ s. Jacobi.

Domus s. Bartholomei.

nachi vnius ex septuaginta duobus Christi di
scipulis: in qua post mortē sancti Jacobi / Petro
q͡ꝫ incarcerato ceteri discipuli orabant ꝑ libera
tione ipsius: in cuius domus loco cōstructa fuit
prima ecclesia Grecorꝫ christianorꝫ: et est sedes
ep̄alis: quam tenent Surienses. Horꝫ episcopū
osculata manu salutantes: inuenimus operan=
tem in serico: lōge plane episcopis nostris dissi=
milē: qui putant omnē sanctimoniā episcopalez
in phaleris: famulitio / anulis / mytris constitu=
tam: haud scientes / q͡ꝫ Paulus apostolus etiam
manuū labore victū queritabat: huius ac reli=
quorum apostolorum exemplū ꝛ memoria visit.
In episcopis oriētis que omnes fere certis diei
horis manuū artificio insistunt: reliquū tempus
sacris officijs expēdentes: si quo eundū est / exē=
plo Christi asina aut subiugali vehuntur: vno
famulo comitante: memores verborꝫ Jesu dicē
tis. Nō est seruus maior domino suo: nec aposto
lus maior eo qui misit illū. Si quo eundum est: li
gnea crux p̄fertur. Porro aurū: argentū: equi: ve
stes p̄ciose: omnia hec vel non habentur: vel in
pauperū vsus distribuuntur. Raro videas ep̄m
quēpiā extra fines sue diocesis morā trahere.
At hec vt ep̄orꝫ occidentis moribus respondeāt
testis est orbis catholic⁹: nā ꝛ ipsi ꝓh dolor scim⁹
omnium sacrorꝫ vim apud nos in auro argento
gēmis et pompis constitutā: et adeo hic pestifer
morbus inualuit: vt si videas episcopū in occidē
te asino insidentē ꝛ cruce lignea nullo famulitio
nullis anulis aureis: nullis holosericis: nullis gē
mis ornatū sacra pagere: ridiculū, credas omne
q̄d gerit: sed vere q̄ habitat in celis irridebit eos
et dn̄s subsannabit eos. vos aūt ep̄i occidentis
vos interim Dicite pōtifices in freno quid facit
aurum: indulgentia. † Hinc ꝑgressi sum⁹ ad

Sedes episcopalis.

dissimiles episcopi.

sancte vrbis Portam ferream: que Petro vincu
lis soluto patuit angelico ductu. Carcer autem
sancti Petri erat tunc temporis extra ciuitatem
domus autē p̄dicta erat intra menia vrbis: qua
re Petrus nō est vrbe egressus (vt multi credūt)
⁊ p̄dicant: sꝫ ipaꝫ igressus. Porta hec nūc muris
vrbis cingit̄: cuius adhuc arcus semirupti extāt
remissio. † Promouentes hinc accessimus ad
portam aureā contra austrum super torrente ce-
dron: que sita est ante atriū templi Solomonis:
vt tēpli potius q̄ꝫ vrbis porta nūcupetur: et nūc
muro vrbis inclusa est vndiqꝫ: per hanc itur ad
vallem Josaphat et montē oliuarū: sed per eam
ingressus in tēplū minime ptꝫ Christianis: sta-
tuto capitali vetātes quo edicit̄ capitis reus ipꝫ
templū ingrediens: aut cogitur fidē Christi ab-
negare. iuxta hanc portā a latere dextro est por
tula quedā: interpositiōe colūne a porta magna
discreta: per quā Christus in die palmarū humi
li ⁊ solēni pompa ingressus est tēplū. Heraclius
autem de Cosdroa ceso triumphans: ⁊ partē li
gni crucis superbo equo vectitans: cesareo ap-
paratu dum hanc portā vult ingredi: magno mi
raculo parietes porte cōiungūtur: atqꝫ claudun
tur: sed angelus menibus imminens: clara voce
dixit. Jesus celi ⁊ terre rex longe alia specie hāc
portam dudū intrauit: tu ergo si portā hāc vis
ingredi: seruus domini exemplū imitare. Quo
audito pius princeps equo descendit: coronā im
perialē deposuit: auream chlamydē exuit: et syn
done vestitus nudis plantis ⁊ capite lignum
crucis sacrosanctum iniectū Cesareo humero
pulchre humilitatis typo templū ingressus est:
patentibus valuis in pristina forma. plena. ✠

Porta ferrea.

Porta aurea.

Statutuꝫ capitale.

Heraclij historia.

Caput quintum.

Rogredientes venim⁹ ad portã spe ciosam: per quã itur a Hierusalez in Bethaniã: in Hierico: et ad Iordanem. In hac porta Petrus ascēdēs in templū: rogatus elemosynam ab Enea paralitico / respondit. Enea frater auruz et argentū nō habeo: quod autē habeo tibi do: in nomine dñi Iesu surge ⁊ ambula: memor verbi Iesu: gratis accepistis ⁊ gratis date. O tu papa qui es: quiq; futurus es: aut fac similiter: aut euangeliū nega. Porro per hanc portā minime christianis pmittitur transitus: quia est ex portis palatij Solomonis: rōne tamen miraculi facti est indulgē. † Insistentes itineri ⁊ p̄ aeris estu valde fatigati: quinetiā multis affecti iniurijs muniti patiētia puenimus ad portā fontis Syloe: ab austro super torrentez Cedron sitam in valle media inter montē Syon ⁊ montē tēpli q̄ dicitur porta aquarū. Ab hac porta itur p̄mo ad fontem Syloe. secūdo ad vallē Gehennon. tertio ad ortum regis. quarto ad agrū Achelde mac. Porta hec antiquitus dicebat̄ porta octaua: sacre em̄ vrbis situs pp̄ter loca abrupta nō admisit plures portas. indulgentia. † Inde p̄sequentes iter in angulo vrbis super torrentem cedron versus orientem peruenimus ad portaz Beniamin: eo q͡ per hanc itur in Anatoh: in desertum et ad vrbes tribus Beniamin: per hanc etiam portam inuehebantur ligna pinea vrbi de Carmelo: et etiam quarta porta dicebatur. Interuallo abhinc modico ventum est ad sterquilinij portam super Torrentem Cedron: per quā oēs sordes sctē vrbis in Torrētē cedrō decurrebant. Per hanc iter patet in desertū Bēiamin: hz domūculas hūiles ⁊ hitatores paupes

Porta speciosa.

Actuū. iij.

Exhortatio ad. s. P.

Porta fontis Syloe.

Porta aq̄rum.

Porta octaua.

Porta Bēiamin que quarta dr.

porta sterquilinij.

in vicinia. Inde pcedētes/puenimus ad portā Dauid versus montem Syon: que antiquitus porta vrbis dicebat. Ante hanc portam late patent due voragines: vna ad aquilonem: altera ad orientem: et extra eam arbor funesta visit: in qua informis leti nodum nectens Iudas scarioth suspendio periit. hec porta olim piscium dicebatur: et per eam via patebat in Ioppe: Dispolym: ꝛ maritima: a quibus pisces vrbi afferebantur: et ingrediuntur vrbem per hanc oēs peregrini occidētales: dicebatur ꝛ olim hec porta negociorum: eo ꝙ p eam trāsitus erat in Betleem: Ebron: Gazam: Egyptum: ꝛ Ethiopiam. Ceterum via hec tendebat per agrū fulonis in montem Syon: vt a sinistris iter esset in Ebron: a dextris vero in Ioppem. Unde paruo interuallo capiebatur iter versus Gazam atq; Egyptum: ex quibus p̄ciose merces inferebantur vrbi Solimorū. Est ꝛ alia porta gregis contra austrum super torrentem Cedron: inde dicta ꝙ animalia immolaticia per hanc in tēpluz ducebantur / lota primum in pbatica piscina: que ꝛ inde nomen sortitur: vocatur etiā porta vallis: quia per hanc iter patet ad vallē Iosaphat iuxta sepulchrum virginis gloriose: qđ distat ab ea iactu lapidis: ppe hanc portam visitur turris Phazeth ab Herode rege constructa añ quā fons scaturit draconis. Sed riuuli fontis p canales nunc fluūt in templum sepulchri virginis gloriose. Non longe hinc patet porta Effraym ducens ad montem Effraym: olim dicta sancti Stephani hic scilicet lapidati: hac itur ad Samariam et Galileam: ꝛ prope eā lapis est/super quem Saulus spirans minarum ꝛ cedis in discipulos domini lapidantiū vestes seruabat. De porta iudiciaria inferius dicetur.

Porta Dauid.

Loc⁹ suspēdii iude

Porta piscium.

Porta negotiorum

Porta gregis.

Turris Phazeth

Porta Effraym.

¶ Sextum caput.

Piscina probatica a lotione greguz dicta: cuius supra meminimus: ampla est et longa: muro templi contigua: in hãc mersum dicitur lignum sancte Crucis: quod ponticuli loco erat euntibus per torrentem Cedron: donec regina Saba hac transiens in Hierusalem: p spiritum cognouit crucis mysterium: et Solomoni regi reuelauit: qui trabem inde tollens: iussit mergi in piscinam: et inde piscine vis sanatiua dicitur prouenisse: donec passionis tempore hoc lignum supernatans pro arbore sancte crucis Jesu membris ornãdum fuit extractum. hic est plena. ✠ Progressi autem mox venimus ad domum Symonis Pharisei: in qua miris officijs amoris peccatrix illa euangelica Jesum suũ in medio Phariseorum residentem lauit lachrymis: tersit capillis: osculata est labijs: et vnxit vnguẽto omnium peccatorum: largam remissionem summi pontificis Jesu Nazareni ore pmulgatam reportans. remissio. ✠ Hec domus licet sit inhabitabilis et clausa: stat tamen erecta suis parietibus. Hinc non longe domus est diuitis epulonis: anteq̃ Lazarus ille euangelicus fame: et morbo elanguit: domus quidem olim alta muris: sed inops virtutum: quam ingredi minime permissi sumus / obstantibus turchis: hinc constat euangelium de diuite epulone et Lazaro vlceroso historiã esse non parabolam. Paululum pgressi venimus ad locum / in quo virgo gloriosa videns filium innocentem oneratum cruce / et repletum opprobrijs: spiritu fertur defecisse: quo loco olim templũ fuit Marie de spasmo nuncupatũ: nunc autem prohpudor factum est turchis stabulum equorum: ple-

Piscina pbatica

Miraculũ piscine

Symonis Leprosi domus.

Dom⁹ diuitis epulonis.

Tẽplũ de spasmo Vir. Marie.

Domus ioachim et anne.

na remissio. ✠ Uenimus deinde ad illustrem olim domū Joachim et Anne: in qua diua virgo concepta fuit: ꝛ educata annis tenere etatis sue: hec domus heu dolor Turcis habetur pro Mesquita: ꝛ nos vidim⁹ veteranū Mahumetistam cum sexaginta scortis illic mechantez: nec vllo precio vt ingrederemur potuimus obtinere: conuersi tamē in preces pre foribus meruimus remissionem ✠

Septimum caput.

Pilati domus.

Peregrinātes inde cū multa deuotione accessim⁹ Pilati domū: que amplior est et pulchrior oībus edibus vrbis: prope quā adiacet dom⁹ Herodis. Has domos in presentia habitat Turca: qui hierosolymis dominatur: vbi visitur locus: in quo Pilatus volens dimittere Christum: tādem vt placeret turbe iussit eum flagelari: coronari: illudi. Hoc loco olim in venerationem tantarū penarum templū fuit extructuz valde decorum. Nunc autē est stabulum equorū datur hic remissio. ✠ Porro a celsiori latere domus Pylati iuxta triuiuz visitur arcus lapideus a tempore passionis Christi durans ad presens in quo sunt due fenestre: quarum vnā Pylatus tenuit: ꝛ ex altera Christum flagellatuz: coronatum: illusum: principibus Judeorum: et populo ostendit dicēs. Ecce homo: et hic est plena re. ✠ Hic hic locus est eterna memoria dignus Pretorij p̄sidis dict⁹ Licostratos Grece: Hebraice: Galbata: ad quē Christus crucis patibulo condēnandus per gradus ascēdit marmoreos: qui Romam trāslati pre foribus templi Lateranen̄. magna veniarū prerogatiua gentibus scādūtur.

Licostratos.

hoc Christus ascendens pie & humiliter pro nobis sententiã crucis acceptauit: et inde per portam iudiciariã vicinã ad Caluarie mõtẽ crucis proprijs humeris extulit. Proinde sciẽdũ q reiecto errore Lactantij Firmiani dicentis Pylatũ non protulisse sententiam mortis in Christum: vt ex vetustis annalibus prolatum inuenimus. Pylatus duas in Christuz sententias protulit minorẽ flagellationis: maiorem vero crucifixionis. Forma sentẽtie minoris vera hec est. Jesum Nazarenũ virum seditiosum: & Mosaice legis cõtemptorẽ: per pontifices & principes sue gẽtis accusatũ expoliate: ligate: & virgis cedite. J Lictor: expedi virgas. Sentẽtie maioris forma est. Jesuz Nazarenũ subuersorẽ gẽtis: contemptorẽ Cesaris: et falsum Messiam: vt maiorꝫ sue gentis testimonio probatum est: educite ad communis supplicij locum: et cum ludibrio regie maiestatis i medio duorꝫ latronũ cruci affigite. J Lictor: expedi Cruces. Falsa est ergo oĩo vulgaris illa et inepta sententia: que incipit. Nos Põtius Pilat⁹ &c. Hoc in loco est plena remis. ✠

Due sententie in christum prolate.

Non longe ab hoc loco ostẽditur domus dicta schola virginis Marie: q in ea per tenerã etatẽ literas virgo didicerit: et est ibi plena re. ✠ Deide trãseũtes ad triuiũ venimus ad locũ: in quo Christus baiulãs crucẽ dicit cecidisse: quare milites hic angariauerunt Symonem cyreneũ: vt portaret crucẽ post Jesum. Prope etiã est locus in quo Christ⁹ pie se vertit ad mulieres lachrimantes: dicens. filie Hierusalẽ nolite flere super me &c. Hic quõdaz fuit extructa ecclesia in honorem tantorꝫ mysteriorum: cuius nũc nec vestigia quidem apparent: datur hic plenaria remissio. ✠ Jn hoc itinere est domus humilis sancte Veronice: que explicito Lyntheo

Scola . b. virginis.

perpetue memorie effigiem sanctissime faciei Iesu christi recipere meruit. Peplū hoc Rome in ecclesia sancti Petri grādi honore seruatur: quod vidētes nullam deinceps oculorum caliginem pati dicuntur. hoc loco est plena re. ✠

Peplū veronice.

¶ Octauum caput.

Visitatis per nos locis in vrbe sacris locis dico Christi sacramentis: ꝛ noue legis mysterijs insignitis: ꝛ peregrinationis ordo: ꝛ nostra deuotio vt templum Solomonis visitarem⁹ exposcere videbātur: sed obstitit ferale Sarracenismi decretum ne ingrederemur: vt dictū est. Libet tamē de hoc templo hic nonnulla inserere: ne opus nostrū mutilum iudicetur: aut lector concepta spe fraudetur. Templum igitur hoc toto orbe olim famosum fuit: vt merito inter septē orbis spectacula numerari posset: ad quod oēs reges dona mittebant: adeo vt pre sui gloria crebro destructum fuerit: ꝛ reparatuꝫ: nam Dauid expensas et materiā Solomoni filio ꝑparauit: sed quia vir sanguinū erat: indignus est habit⁹ qui hoc templum erigeret: donec Solomon rex pacific⁹ miro sumptu operarijs pene innumeris ipsum templum extrueret: cui simile nō esset in orbe terrarum. Uerum hoc templū destructuꝫ fuit per reges Medorū: atqꝫ Persaꝝ: et per Zorobabel: Neemyā: et Esdran restitutū. Fuit etiā per reges Grecorum: et Asie turpiter violatum et spoliatum: et per Machabeos duces mundatum: ac cōsecratum: deinde obsidētibus Hierosolymā Romanis ducibus Tito ꝛ Uespasiano funditus euersum: vt verificaretur sermo magni prophete Iesu Nazareni lōge ante dicētis Solime ꝛ habitatoribus eius. Non relinquetur inte lapis suꝑ lapidem: qui non destruatur. Impe

Tēpli Solomonis descriptio amplissima.

Destructio tēpli Solomonis.

Destructio tēpli ꝑ Romanos.

ratores eñ Romani nõ solũ templum diruerũt: sed etiã mõtẽ cui templũ innixũ erat in planiciẽ redegerũt: eiecta terra in torrẽtẽ Cedrõ: ne vrbs presidio mõtis et templi ↄfisa Romanis amplius rebellis esset. Hoc tẽplum quod nũc visitur prioribus multũ dissimile est: licet amplissimũ sit: et sumptuosissimũ. Huic templo p̃iacet area quadrata habẽs in lõgum ꝛ latũ tactũ arcus: ꝛ ipsa tẽpli structura intus et extra mire spaciosa ꝛ speciosa. Porro curiosius hoc tẽplũ describere nõ magni retulerit: tum ꝙ nos christiani interiora eius videre prohibemur: tum ꝙ spurcitia ritus Mahumetici tñ sordet: vt oĩs eius gl'ia offuscet. In hoc aũt miror dei iudicium: ꝙ Judei adhuc suum Messiã expectãtes errorẽ nõ videãt: ꝙ scȝ Terra ꝓmissiõis extorres: regno p̃uati: ꝛ q̃d maximum est deplorate dãnationis argumẽtũ: ab hoc templo quo vnice gloriari solẽt: velut canes excluduntur. Unde hoc: nisi quia Christum verum Messiã ꝛ summũ sacerdotũ e templo exclu serunt: et quasi templi destructorẽ falsissime accusarunt? Petierunt Barrabam latronẽ: et vbiq̃ terrarum latronem suum inueniunt: imprecati sunt capitibus suis vltionem sanguinis innocẽtis: et sequitur eos fedus sanguis non solum mẽstruus: vt mulieres: sed ꝛ hebdomadarius: vt prophanos et sacrilegos: qui etiam scisso per mortem Christi velo templi omnia sacra ab eis recesserunt. Suntq̃ relicti toto orbe ꝓfugi: prophani: atq̃ proscripti: vt verus fiat sermo Christi dicẽtis. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta: ꝛ nõ me videbitis: donec dicatis. Benedictus qui venit in nomine domini.

Cecitas Judeoꝝ.

Pena Judeorum.

¶ Tomus nonus.

¶ Tomus nonus de valle Josaphat. De torrē te Cedron. De sepulchro virginis gloriose. De Gethsemani et Bethphage pagis. De probatica piscina. De monte Oliueti. De Bethania illustri. De Hierico et rosetis et monte quarētane De Decapoli et Galilea. De Jordane et mari mortuo. De Nazaret iclyta: et mōte Thabor. De Pentapoli et statua salis. De Cana / Thiberiade / Corrosain / Bethsaida / Bethulia / Tyro / et Sydone: pulcherrime docet: cōtinetqꝫ capita. x.

¶ Caput primum.

Eneris die eiusdez mensis Julij. xxvj. summo diluculo cōsurgētes loca Jordanis et reliqua illius regionis insignia visitauimus: principio descēdentes de mōte Syon venimus ad locuz obitu virginis gloriose insignem: in quo obstinati Judei conati sunt impedire ꝟginei corpusculi sepulturā: quādo furibūdi accurrētes ad feretrum arefactis mēbris sunt absterriti: ac penitentes per aplos cōuersi sunt et sanati. In hoc loco olim sacellū erat: nunc diruptum: datur tamen remissio. ✠ Prope adest locus: in quo Petrus apostolus trine negatiōis peccatū amara penitentia expiauit: hic etiam quondā fuit sacellum extructum: nunc funditus euersum. remissio. † Hinc properātes ad famosum Torrentē cedron peruenimus: qui fluit per mediā vallem Josaphat vsqꝫ in vallem Syloe ita vt inter geminas valles sub ponticulo lapideo vno arcu erecto torrens decurrat: per quem Christꝰ trāsijt oraturꝰ in Olíueto. hic plena. ✠ Ibi prope sepulchra regū Juda visuntur: licet corpora alibi requiescant: testante sacra scriptura. Notatu dignū lector qꝫ sepulchrum Joseph

Miracluz magnum. | Torrens cedron. | Sepulchrum. s. Joseph.

sponsi virginis gloriose hic monstratur: sed corpus nuspiā inuenit: vnde conijcere licet hunc sanctum patriarcham cum reliquis patrib⁹ moriente Christo resurexisse: ⁊ ascendisse in celum tametsi de eius obitu nil referat scriptura. Uallis autem Josaphat ambit ciuitatem sanctam ab oriente: que licet p Romanos principes fuerit terra repleta (vt tradit Josephus) est tamen hoc tempore satis profunda. Hinc ambulantibus per quinquaginta passus ad meridiem patet locus: in quo sanctus Jacobus minor Jesu capto se abscondit: dicens se inde non exiturum nec comesturum panem donec Christus resurgeret: est ⁊ ibidem sepulchrum zacharie filij Barachie: qui occisus fuit inter templum ⁊ altare: est ibidem remissio semiple. † Paulum inde vinea est: in cuius loco angelus olim elatā palmā decerpsit: quā perferens virgini gloriose obitum die tertia affuturum cum summo gaudio nunciauit. remissio. ✠ Hinc ordine pcedētes in ipsa valle vidimus templum inferius: ita vt in illud descendatur gradibus quadraginta nouem: in cui⁹ medio sepulchrum est virginis gloriose instar sepulchri Christi per omnia factum nisi q̄ cripta ipsius sepulchri duab⁹ ianuis patet vtrinq̧. Hoc ingredientes tēplum (deū immortalem) quantam mox sensimus odoris fragrantiā? ego aūt i stuporē versus id Canticorū partim mēte: partim voce occinui. Que est ista que ascendit per desertū sicut virgula fumi: sicut aurora cōsurgens in cubilibus ⁊ in ortis aromatum? Et sicut dies verni circundabant eam flores rosarum: et lilia conuallium: illa autē vt est plena gratiarū pulchre dilectionis / ⁊ sancte spei: visa est mihi virginea voce responderе. Quasi Cedrus exaltata sum in Cades:

Cripta. s. iacobi minoris.

Sepulcrū zacharie pphete.

Sepulcrū virginis marie.

et quasi Cipressus in monte Syon: ꝛ quasi plantatio rose in Hierico: et quasi Libanus nõ incisus vaporaui habitationem meã. Odor meus quasi therebinti: ꝛ omnes rami mei honoris et gratie: et ego sicut Cynamomũ ꝛ Balsamũ aromatisans dedi suauitatem odoris. Est enĩ tante virginis sepulchrũ marmoreum nedum nobis peregrinis: sed ꝛ angelis: Turchis perfidis et Sarracenis summe venerabile: in quo nullas christiane frater quere sanctissimi corporis reliquias: quãdo fides habet: ꝛ ecclesia cantat eam cum Christo beata immortalitate potiri: ꝛ in corpore ꝛ anima super omnes angeloꝝ choros eleuatam. In hoc tẽplo ad sinistrã est sepulchrum sancte Anne: cuius corpusculũ apud Lugdunũ in insula quam Barbarã vocant: constanter dicitur asseruari. A dextris sepulchrũ est diui Jo achin: et datur his locis remissio plena. ✠ ꝛ semiple. † Hic fons drachonis scaturit: vt vocat Neemias. Nõ longe ab hoc loco illustris ille locus est: vbi beatissima anima illa virginis gloriose resumpto imaculato corpusculo celos coronãda ascẽdit: comitãte filio ꝛ omni celesti militia famulãte: vocãteqꝫ ab altissimis patre celesti. veni de lybano filia mea dilecta: veni coronaberis. Illa aũt: ibo (inq̃t mihi) ad montẽ myrre: ꝛ ad colles thuris: loquar dilecto meo: ꝛ ascendẽs zonã pij amoris pignus reliquit diuo Thome apostolo. Hanc zonã certi homines Christiani mire colunt: et qḋ creditur: nõ citra superstitionem: vnde christiani de zona vocantur: et albo pãniculo ab alijs distinguunt. Olim hic templũ erat erectum: sed nũc diruptũ. hic dat remis. ✠

ascẽsio virginis Marie.

zona ꝟginis Marie.

Caput secundum.

Ab hoc

B hoc subterraneo diue virginis templo per quinquaginta passus Gethsemani villa est: in qua est ortus: in quē Christus transmisso torrente Cedron patrem oraturus intrauit. Locus hic est in latere montis Oliueti: adherens cuidam rupi concaue de monte pendenti: in qua sederunt discipuli: cū dixit eis dominus. Sedete hic donec vadam illuc: et orē. Et adhuc patet locus sessionis eorum: patet et ibidem locus: in quo Jesus Juda osculo traditus fuit: tentus a turbis. Videntur lintamenta verticis et capillorum eius in rupe pendente: et digitorum impressio apparet hec sacris manibus Christi crux cū traheretur a turbis. Mirum dictu/ quod ab hoc lapide nil radi potest/ vel sculpi ferreis instrumentis: cum facile cesserit Christi manibus instar cere: vt probāt vestigia: his ī locis supradictis est plena. ✠ A Gethsemani versus austrum quantū iactus est lapidis locus est sacratissim⁹: in quo piētissimus Jesus auulsus a fratribus orauit patrem primo: secundo: et tertio/ tristis: pauens: tedio affectus: mestus: agonizans: et preciosum sanguinem sudans decurrentem in terram: et hic lapis retinet impressas figuras manuū Christi et genuū. Credas lector catholice hāc criptam non arte: neque natura: sed gratie celestis artificio esse formatam: ita vt dignum sit credere/ sanctū sanctorum merito posse vocari ob riuulos preciosissimi sanguinis de toto corpore Jesu benedicti instar torrentium de montibus decurrentes ibidem est plenaria re. ✠ Prope hunc locū sepulchrum est Josaphat regis Juda pulchra Pyramide īsignitū e regiōe Solomōis tēpli: et inde vallis sortita est nomen illum famosum: vt

Gethsemani villa.

Locus captiuitatis Christi.

Res mirāda.

Loc⁹ agonie Jesu.

Sepulcrū Josaphat

dicat in scripturis / ꝛ historiis vallis Josaphat: in qua generale iudicium creditur futurum / dicente propheta in persona dei. Congregabo omnes gentes in vallem Josaphat: et ibi disceptabo cum eis. Ab hac valle illustri apricante sole ascendimus mõtem Oliueti excelsum magnis plane laboribus ꝛ sudoribus: in cuius cacumine primum vidimus domumculam: in qua gloriosa virgo solita in montana transcendere cum festinatione: multis annis post Christi ascensionem dicitur vitam contemplatiuam: et optimam partem que non auferret ab ea duxisse: extat ibidem porticus quedam his diebus in perpetuam rei memoriã: quo i loco est indulgẽ. plenaria. ✠ Paululo interuallo locus insignis visitur: in quo discipuli rogantes Jesum dixere. domine doce nos orare: at pius magister primum quidem orationem quam dominicam vocam⁹ protulit dicẽs. Sic orabitis. Pater noster. ꝛc. Deinde hanc ipsam sacratissimam orationem in petra exaratam reliquit: cuius rei testes sunt omnes peregrini: ꝛ datur hic remis. ✠ Inde mouentibus locus ille subiicitur oculis: in quo post ascensionem Christi misso spiritu sancto apostoli congregati catholice fidei symbolum articulatim ediderũt: incohante Petro Credo in deum patrem omnipotentem ꝛc. In hoc loco olim sacellum pulchrum in honorẽ diui Marci fuit erectum: cuius hodie vestigia cernuntur: ꝛ est plena. ✠

Locus iudicii generalis.

Domũcula. s. marie

O ro: dñica i rupe sculpta.

Loc⁹ symboli apl'ici

¶ Caput tertium.

Pedetentim ingredientes venimus modico interuallo ad locum: in quo accedentes ad Christum discipuli dixerunt. Magister aspice qua-

les lapides ꝛ quales structure. Et respondente Christo de vrbis ꝛ tẽpli excidio: illi q̃rebant signa futuri iudicij: quo in loco est iter magnuz ꝛ cisterna ꝓfunda: iuxta quã olim fuit pulchruz tẽplum: nũc diruptum. remissio. † Insuper ĩ dicti montis cacumine visitur antrum: in quo famosa peccatrix ꝛ formosa meretrix Pelagia exegit penitentiam salutarem: ibidem sepulta: porro locum hunc nullus peccato mortali grauat⁹ potest penetrare: nos autẽ dei misericordia freti visitauimus locum humiliter ꝛ deuote: ꝛ veniam obtinuimus. † Hinc hinc sequenter in altioribus mõtis sacri est locus (heu nos miseros mortales) non citra lachrymas referendus: locus in quo pientissimus ille generis humani saluator Messias Emanuel Jesus Nazarenus post patratam mundi salutem: spacio annorum triginta trium: post declaratum resurrectionis altum mysterium quadraginta diebus/ presente schola militantis ecclesie firmatis euangelij legibus: videntibus amicis in altum eleuatus est: et suscipiente nube extenta ad benedictionem manu/ vale dicens amicis pius victor alta celorum penetrauit: missis duobus viris: qui ĩ veste alba desolatam scholam consolarentur: dicentes. Viri Galilei quid statis aspicientes in celum? hic Jesus qui assumptus est in celum: sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. In tanti mysterij eternam memoriam visuntur gloriosorum Jesu pedum vestigia petre impressa: extititq; olim templum tanta memoria dignum: nunc prohpudor diruptum et euersum: rem dicam fidelis lector omnibus perfidis admirãdã: nullis fidelibus dubiã. A loco vestigiorũ bene=

Antrum Pelagia.

Loc⁹ ascẽsionis iesu

Res digna miratu.

dicti Jesu/suspicientibus in celum linea velut perpendiculari/apertura quedã etheree regionis luminosa apparet:patente hincinde celo velut conscissis marginibus:quãobrem putas frater christiane nisi vt pateat Christi famulis via: qua gloriosus dominus Jesus olim ingressus est:quod si ad latũ(vt dicitur) vnguem/locum mutaueris:via tibi claudit celestis visionis. ✠ Inter reliqua montis Oliueti insignia loca:singularis est pagus Bethphage ad pedem inclyti montis Oliueti:hic enim locus est vnde Christus mittens Petrum et Philippum iussit adduci asinã et pullum subiugalis: quib' adductis: et apostolorum substratis vestibus: Jesus Nazarenus mansuetus rex iuxta vaticiniũ zacharie Hierosolymã properauit: exceptus clamore turbe: honoratus hymno puerili. Osianna:cesis ꝛ stratis frondibus:dispassis vestibus sacrosanctã vrbem humilis triumphator ingressus est in memoriam tanti mysterij. His diebus visuntur summo miraculo tredecim olee ordine plantate: duodecim apostolorũ et Christi illustres typos preferentes:quas refert antiquitas ab illis durasse diebus virore perpetuo:ꝛ ex his ramos cesos:quibus via magni regis sternebatur. ✠ Juxta est locus vnde Jesus dilectã vrbem contemplans:solutus in lachrymas fleuit super illam:dicens. Hierusalẽ Hierusalẽ ꝛc. hic est plena. ✠

Bethphage.

Tredecim arbores oliuarum.

Caput quartum.

A Bethphage vnius leuce spacio progressi:venimus in nobilem illã Bethaniam multis mysteriis memorabilẽ. Bethania ergo a Solimis distat tribus miliaribus: interiacente

bethania.

fez monte Oliueti. Olim fuit castellũ nobilib⁹ habitatum et edibus frequens: nũc pene desertum. Ante introitũ iuxta cisternã iactu fere lapidis/locus est vbi domino Bethaniam venienti Martha occurrit: ⁊ disputante cũ ea benigno Jesu de resurrectione futura: et fratris Lazari resuscitatione Magdalena vocata aduenit. Uisitur hic insigni deuotione dom⁹ domine Marthe hospitalis: in qua toties pius Jesus hospitio est receptus/et humaniter habitus: sed hec domus vtpote digna in templũ versa est Marthe et Marie dedicatũ. Adest prope locus sepulchri vnde Lazarus quatriduanus diuine vocis imperio fuit suscitatus: sepulchrũ quidem marmoreis lapidib⁹ est coopertũ: p̄simile sepulchro sancto ⁊ virginis gl'iose: ⁊ hic erectũ est sacellum marmoreũ in tam celebris miraculi memoriam: nõ soluз christiani: sed etiam Turce et Sarraceni magna deuotione venerantur. Extat etiam in hoc pago domus illa Symonis leprosi: in q̄ recũbente Jesu Magdalena amatrix super caput eius effudit Alabastrum vnguenti p̄ciosi: dicentibus apostolis. Ut quid perditio hec: poterat enim vnguentũ hoc venundari trecentũ denariis: ⁊ Judas vt tercentũ denariorum furtum cõpensaret: magistrum vendidit triginta argenteis. ✠ Ostendit etiã Bethanie spelunca quedã siue cripta: in qua sancta Maria Magdalena non dicã penitentiã egit: sed contemplationi vacauit: anteq̃ transito mari ad Massiliã perueniret: quam eñ penitentiã ageret: cui dñs ipse celi ⁊ terre peccata dimisit/nulla penitẽtie opera iniũgens? † Hinc ventum est nobis ad domũ diue Magdalenes: in qua dictum est ei a Martha sorore. Magister adest ⁊ vocat te hic olim sacellum fuit: nũc diruptũ. remissio. †

Domus Marthe.

Sepulchrũ Lazari.

Dom⁹ Symonis leprosi.

Cripta Magdalene.

Domus Magdalene.

Nõ longe abest locus: in quo versus occidentez lapis est: super quē Christ⁹ veniens ad Lazari sepulchrū reqeuit: atq̧ resedit. mirū dictu de hoc lapide q̄ cesus: sculptus: rasus nō minuitur. ✠ A Bethania aggressi sum⁹ peregrinationē Jordanis: asinis vecti. progressi ergo i medio itineris visus est nobis locus cenobij dirupti in memoriam sancti Joachin patriarche: qui opprobrio sterilitatis deiectus de templo hic mansit cuz suis pastorib⁹: donec angelice vocis solatiū de habēda ꝓle hr̄e mereretur: quo habito Anne vxori in porta aurea letus occurrit. remis. † Inde ꝓgressis nobis visus est locus: de quo euāgelium memorat. Homo quidā descēdens de Hierusalem in Hierico incidit in latrones ꝛc. hic videtur quedā cauerna ꝓfunda: super quā olim erectum fuit edificiū: hic est remissio. †

Desertum Adonin.

Caput quintum.

Progrediētes et nocturnis horis eripiētes dulcia quietis solatia: vrbem Hierico attigim⁹: que vrbs distat a Hierusalē triginta miliarib⁹: sita in planis: vrbs olim famosa atq̧ fortissima fuit: nūc ruinosa: vt vix decē domus habeat habitatas: vigēte diuina sentētia: ne quis scꝫ iꝑcationē illustrissimi Josue: nō satis vertit⁹ in primogenito suo reparasset eā: quā cōstat nūc tm̄ esse abiectā / q̄tū olim inclyta fuit. Hic ceci illuminati: hic zacheus ab arbore Sycomorū descēdēs pius Christi hospes est iustificat⁹: nūc autē vnica turris semirupta hic visit. reliqua oia miraculoꝝ īsignia vel tēpore legis vel tp̄e euāgelij facta deleta sunt. Abest duo⁹ miliarib⁹ Galgala olim vrbs inclyta: nunc ne pagus quidē: a qua spacio quinq̧ miliariū est sacellū diuo Joāni baptiste sacrū: ꝛ fama est hic nō lōge Jesuz a Joāne

Hierico.

Miracula Hierico.

Galgala.

baptisatum: cui scriptura sacra consentit. reliq̃ vrbis Hierico ex libro Josue / ⁊ euãgeliis disce lector: ego nihil hic dicã preter id vnũ q̄ iter ab Hierusalẽ difficillimũ est lapidosum: ac asperrimũ: cui simile me vidisse non memini. in sacello supradicto est ple. re. ✠ Hierico distat a Jordane decem fere miliaribus: vñ colligit̃ fluuius Jordanis abesse a Solimis q̃dragita miliarib⁹ itinere difficillimo (vt dixim⁹) arido ⁊ penurioso: in quo emptile nil iuenias nec p̄ce: nec p̄cio: nisi Jesum quẽpiã tecũ ducas: qui aquã vertat in vinũ: et lapidib⁹ istis dicat: vt panes fiant: ⁊ sic nuptias p̄sente Jesu facies i Chana Hierico. Est plane notatu digna planities inter Hierico et Jordanẽ decẽ milibus lata: lõga viginti: p quaz euntib⁹ nobis plus minus centũ ex fratribus lãguerunt ob nimios solis calores ⁊ labores itineris. Hic orientez versus Bethgla videt̃ vetuste memorie locus dict⁹ hebraice Bethgala id est domus plãctus vel meroris: eo q̄ ibidẽ Joseph ⁊ reliqui filii Jacob deducentes corpus patris planxerũt septẽ dieb⁹. Jn hoc loco nũc habitãt monachi greci de canone sancti Basilii: quorũ cenobiũ distat a Jordane duob⁹ milib⁹. Hi cenobite nõ vtũt forcipibus: nouacula: aut cultris sed pilos crescere pmittunt instar nazareo℞. †

Locus baptismi xp̄i

Bethagla.

Cenobiũ s. Basilii.

¶ Caput sextum.

AB Hierico agente spiritu Christi leti properauimus ad fluenta Jordanis: quare Jordanem per vtriusq; testamẽti scripturas tam celebrẽ describere paucis iustum fuerit: oritur autẽ in radicib⁹ Lybani pre porta vrbis Helene que alias noiatur Cesarea Philippi: cõfluẽtib⁹

Ortus iordanis.

Cesarea Philippi.

Opinio Josephi.

Jor/ et Dan: que Jordanis nomē efficiūt. Josephus autē refert mille stadijs altius versus oriē tem hoc flumē oriri: ex fonte largissimo dicto Phiala: qui subterraneo meatu decurrit vsq3 ad fontes Jor/ et Dan. Hic fluuius post longos circuit9 separat a Traconitide / ab Ithurea tādē inter Capharnaon et Corrosaym mare Galilee ingreditur spacio quatuor leucarū ab vrbe Cedar. Medio autē Velene/ et maris Galilee vallis est/ quam Jordanis niuibus inundans replet quādoq3: iuxta quā siluula ē regie venationis. Inter reliqua Jordanis insignia est: q tempore legis mosaice Jordanis cucurrit medi9 p terram pmissionis: et nūc nobis significans Baptisma diuidit ecclesiam a Synagoga. Hic prope locus est penitentie sancte Marie Egyptiace. Porro Jordanis flumē quo loco Christ9 baptisatus fuit ruinoso edificio est insignis: dign9 plane longe clariore titulo: vbi pater celestis adfuit in voce: spiritus sctūs i specie colūbe: et filius in carne humana baptismum humane salutis remediū et ianuam sacramētorum erat cō secraturus. Hic ergo flumen sanctum oēs peregrini ingressi: et corpora lauimus et animas: illa a sordibus: has a peccatis: res summi gaudij atq3 salutis/ nisi tristis casus gaudia nostra turbasset: nam medicus quidam Gallus nostre societatis vir pbus/cum flumen paulo longius ingrederetur: captus a Crocodilo (draconem dicas aut bestiā incertu3) absorptus fuit: nō sine cō munium fratrum nostrorum tristitia: hic toties quoties est. ✠ Jordanis piscosus est: cū tamē i mare mortuum se recipit: pisces retro cedūt: nil enim quod animā agit vegetalem viuere potest in mari mortuo: adeo q arbores circūcirca crescentes pestifero maris afflatu infecte nil esui

Venatio regia.

Loc9 vbi Christ9 baptizatus.

Obitus peregrini.

aptum pducere possint: videas enim poma visu decora: intus plena cinere ac favilla: vnde merito mare mortuum dici potest: stans immobile: sua viscositate et viru concretum: Jordanis veluti conscius huius putrefactiois minime miscet aqs maris mortui: sed ppetuo raptu trascurrit (vt aliq dicut) subtus mare ipz: vt alij supra istar olei supra aqs fluitat: hz i logitudie ab Aqlone i austru cetu et vigiti milliaria: i latitudine ab oriete in occidete septuaginta / sempr et vbiqz fetidum et tenebrosum velut sulphureum / et vt Cocytum infernale / aut atram stygem dixeris: apd autores cosmographos lacus Asphaltidis vl bituminosus nucupatur: hoc loco Bitume nascitur varij vsus: qd aromatarij glute iudaicum appellat: res ect plena miraculis maris mortui: nisi sacra genesis historia (authore Mose) causam describeret: ait enim olim hanc regione solitam irrigari fluetis Jordanis: sicut paradisus dei: stantibus vrbibus olim famosis in hac planicie his nominibus: Sodoma Gomorra. Adama: Seboym: et Bala: q olim Pentapolis regio dicebatur: omnium reru opuletissima: donec inualesceetib9 sceleribus aures dni dei Sabaoth dirus clamor percelleret: vt diceret illustri Habrae. Clamor Sodomoru et Gomorre venit ad me: descendam et videbo: si clamore opere compleuerint. Habraam ad pces conuersus dixit: absit a te domine. vt perdas iustum cu impijs pactusqz est cum deo: vt si decem homines iusti inueti fuisset: parceret deus Petapoli: quos cum Habraam minime inuenisset: exijt cum fratre suo Loth / vxore / atqz familia: pacto ne quis post tergum respiceret: moxqz deus fortissimus vltor: et iust9 iudex pluit ignem et sulphur supra Pentapolim: mersisqz hinc vrbibus in profun-

Maris mortui miracula.

Pentapolis regio.

dum: vbi nūc mare mortuū est. Porro Habraā consurgens stetit: et euersas vrbes alonge conspexit: at vxor Loth feminea mollicie ducta retrospexit: moxq3 in statuā salis versa est durāte: (mirū dictu) atq3 in eternū duratura hac statua: vt vidimus. Nos autē timētes pestiferam regionem diuertimus sinistram versus Hierico: vbi amenus fons est Helisei pphete olim amarus: sed merito prophete per immissionē salis dulcoratus: vt refert historia Regū quarto libro. hic fons ab austro decurrens iuxta Galgalā: tanto impetu fertur: vt molas circūagat: deinde in riuulos diuisus irrigat Canamellas: et hortos fecundat: deinde in Jordanem se recipit. Prope hunc fontem arbores crescunt instar prunorum: spinose tamen: in quibus flores nascuntur quos rosas Hiericūtinas vulgus appellat mirādi effectus: nocte enim natalicia nostri saluatoris paulatim hiant: atq3 se recludūt: licet sicce sint et aride in testimonium virginei partus atq3 9ceptus: vt credere licet: dicūtur etiam parturientibus mulieribus esse remedio. Post quietem quinq3 horarum qua refecti fuimus ad fontem Helisei: quidam ex nostris mōtem Quarētane ascenderūt: quibus ego comes itineris fui Mons hic est: in quo saluator noster tētat9 fuit: et quadraginta diebus ieiunauit: prealt9: a fonte Helisei dimidio milliari distās: in huius mōtis cacumine sacellum est ruinosum: ieiunio et oratione Christi venerabile: vbi datur remis. ✠ Sunt et alie sex cripte in memoriā: hebdomadarum: quas Christus suo ieiunio: et oratione: consecrauit: vbi et indulgen dantur. ✠

Statua salis.

Fons helizei.

Galgala

Rosa Hiericuntina.

Mōsquarentane.

Caput septimum.

Nos autem partim labore fracti: partim fame et siti cõsumpti: partim metu Arabũ perculsi omnia huius mõtis loca perlustrare nõ potuimus. Uidimus ab hoc mõte altum montẽ duobus milibus distãtem: in quo Saluatorem nostrum Sathan euexit: et ostensis omnibus regnis mũdi se adorare monuit. Prima enim tẽtatio fuit in monte Quarãtane. Scda in monte iã dicto. Tertia in Pinnaculo tẽpli. Uidetur etiã a mõte Quarãtane Castrũ Monichal: quod olim petra deserti vocabat: extructũ a Balduino rege Hierl'z: nũc aũt Thurca in hãc arcẽ ꝯuehit vectigalia Egypti: ac Arabie. Regrediẽtib⁹ nobis quidã peregrinus de Flãdria oriũdus ob nimios labores: atq; calores dũ asino veheret repẽtina morte obdormiuit i dño: cui⁹ corpusculũ in itinere dedim⁹ sepulture: ⁊ aiam cõmẽdauimus deo. Nos autẽ oẽs semimortui nimijs laborib⁹ fatigati ad fontem reparauimus vires: refocillato spiritu a sacro fonte regressi sumus ad sanctam ciuitatem: vt reparatis viribus Galilee loca sacra visitaremus: docente enim Euangelio: et tota noui testamenti historia: hec prouincia multis mysterijs: et locis sacris abundat. Galilea enim illustris est Christi conceptu: sermonibus: miraculis resurrectionis: ita vt Christ⁹ magis Nazarenus q̃ Bethleemita vocaret. Dignũ est ergo Galilee miracula diligẽter ꝑscrutari: et referre fideliter. Galilee prouincia media est inter Judeã ⁊ Samariam: vt ex sacris historijs colligim⁹ et ipsis oculis nostris vidimus. Galilea duplex est. Altera superior: altera inferior. Galilea superior ipa est regio nũc terra moab: nũc Galilea

Mons tẽtationis Jesu.

Castrum monichal.

Obit⁹ peregrini.

Galilea insignis.

Galilea. duplex.

gentiuz: nunc Ithurea: nunc planicies Libani: nūc Traconitidis regio: nūc Decapolis nūcupata in sacris scripturis: huius prouincie lōgitudo tenet triginta milliaria: iter scilicet vni⁹ diete et dimidie: latitudo paulo minor est. Urbes Decapolis sunt Tiberyas: Sephet: Cedes: Neptalym: Azor: Cesarea Philippi: Capharnaū: quā Josephus Jonepharā vocat: Bethsaida: Corosaim: Bethsan al's Sycopolis dicta: que est metropolis superioris Galilee. Galilea inferior ipsa regio est que alias planicies Galilee: alias Cāpus magn⁹ Esdrelō: al's Magedo vel Magedā noīatur: regio oīz pulcherrima: atqꝫ huberrima: habēs in longitudine viginti miliaria: in latitudine quatuordeciz. Cingit̄ ab oriēte mari Galilee: atqꝫ Jordane: ab austro mōte Effrayn Samaria. Ab occidēte partim monte Effrayn partim Carmelo. Ab aquilone Phenice et Libano: et hec est pars fertilior. Nos ergo vt instituto nostro satisfaciamus: et maiorem voluptatem afferamus lectoribus: loca insigniora (vt ipsi vidimus) breuiter describam⁹: tenentes magis ordinez dignitatis: qꝫ situs. Prima ergo omniū sit Nazareth illa olim quidem ignota: nunc aūt per totum orbem gloriosa: hec distat a monte Thabor duabus leucis: ab austro habēs mōtē Hermon: in cui⁹ latere aquilonari est Nayn: vbi Jesus filium vidue vnicum ante portas suscitauit. Nazareth ergo ciuitas Galilee: vt Lucas refert primo capitulo sui euangelij: ex qua flos de radice Jesse nunciāte angelo: superueniēte sancto paracleto: obūbrāte virtute altissimi: gaudēte tota curia celesti: optante toto orbe terrarum consentiente virgine in totius mundi salutē miro modo verbum dei factum est caro: intra conclaue virginei corpusculi: intra parue Nazareth

Urbes Decapoleos.

Nazareth sancta.

Nayn.

menia: vt oino iam interrogare nõ liceat. Num ex Nazareth possit aliquid boni esse: ꝯstat nimirum ꝙ a Nazareth omis salutis est factum exordium: vt refert Lucas euangelista in pulcherrimo euãgelio. Missus est angelus Gabriel. Hic ergo Christus conceptus est: atq; nutritus: locusq; conceptionis virginee: et salutatiõis angelice hodie permanet. Est enim templum ibidez erectum: in quo sunt tria altaria excisa de rupe: nam et Nazareth domus pro maiori parte sunt excise de rupibus: et videtur hodie synagoga illa: in quaz Jesus de deserto regressus intrauit: quãdo datus est ei liber: quo aperto legit. Spũs domini super me ꝛc. Et dixit prophetiam impletam. Est etiam in fine oppidi sacellum in nomine sancti Gabrielis archãgeli dedicatũ: in quo fons est ab incolis valde estimatus: ex quo puer Jesus crebro dicitur aquam hausisse iussu Marie et Joseph: domũcula illa omniũ beatissima domorum: in qua incarnationis mysteriũ: et salutatio angelica sunt consummata creditur haberi in prouincia Hanconacy: loco qui dicitur Lauretũ. Extra Nazareth ad austrum miliari dimidio locus est dictus saltus Dauid: vbi ceci homines nisi sunt Jesum benedictũ precipitare de monte: vt legitur Luce quarto: atq; hodie in latere montis oppositi videntur vestigia corporis Christi lapidi vt cere impressa Christo fugiente.

Templum nazareth.

Fons Jesu.

Sacellum Laureti.

¶ Octauum Caput.

A Nazareth leucis duabus ad orientem mons est Thabor: nunq; satis laudatus: in quo Christus presente patre in voce filio: in carne Spiritusancto in specie columbe: presentibꝰ etiã Mose ꝛ Helia cum apostolis: Petro: Ja-

Thabor mons.

cobo: & Joāne transfiguratus est: p̄scius myste-
rij miro gaudio Petrus optauit fieri tria taber-
nacula: quoꝝ ruine adhuc hodie extant. Sunt
etiā in hoc monte aliorū edificiorum turriū atq̄
edium regalium ruine insignes: in quibus nunc
latitant fere syluarū. Mōs Thabor ascensu dif
ficilis est: in cuius radice via qua itur de Syria
in Egyptū locus ostēditur illustris plane: in quo
Melchisedech sacerdos dei altissimi occurrit
patriarche Abrahe reuertenti a cede q̄tuor re-
guꝫ: vt legimus Genesis. xiiij. cap. Prope locus
est insignitus: in quo Jesus monuit apostolos
ne visionē transfigurationis reuelarent: donec a
mortuis resurrexisset. Aliqui etiā credunt in hoc
monte Christū apparuisse discipulis post resur
rectionē. ✠ Ceterū est alius mons in Galilea
ad quē hoc mysteriū verius est referendū: est em̄
castrū dictū Cepheth munitissimū olim p̄sidiuꝫ
christianorū et totius Galilee: nunc autē nidus
Turche: vnde totam Galileā que cōtinet fortes
tribuum Sabulon: Neptalin: Azer: Jzachar:
Manasse. Ptholomaidam: Tyrū: et Sydonem
tyrannice occupat. Prope hoc castrū iuxta ma-
re Galilee orientē versus mōs est: in quē solitus
erat Christus ascendere: vt p̄dicaret vel oraret.
In hoc monte Christus predicauit sermonē illū
longum atq̄ moralē: qui scribitur Matthei. v.
cap. hic pernoctauit in oratione: hic satiauit q̄n
q̄ milia hominū ex quinq̄ panibus et duobus
piscibus: in huius mōtis radice sanauit pueruꝫ
Centurionis paraliticum: et multitudinem lan
guentiū. Habet hic mons duos iactus arcus
in longum: iactū lapidis in latum: planicie her-
bida: florida: decora: amena: ac contemplationi
aptissima. Extat adhuc lapis super quem sedit
Jesus predicans populo: & apostolorum sedilia:

Tria tabernacula.

Altare Melchisedech.

Castrū Cephet.

Mons Christi.

⁊ hunc locum appellãt Christiani mẽsam Christi ⁊ apostolorum. In radice hui⁹ mõtis iuxta mare Galilee spacio triginta passuum fons viuus orit muro circũdatus: quẽ incole credunt venã Nili: eo ꝙ piscis Coruus dictus hic inuenitur: quẽ solus fert Nilus. Ab hoc fõte spacio viginti passuũ super mare Galilee locus est vbi saluator resurgens stetit in littore: dicens discipulis piscantibus. Pueri nũquid pulmentariũ habetis? Joannis xxi. cap. Hoc in loco gloriosi Jesu extãt impressa vestigia lapidi: sed Sarraceni lapidẽ sustulerũt. Inde abhic decẽ passib⁹ locus est vbi apostoli piscantes viderunt prunas i littore: ⁊ piscem superpositum ac panem: hinc spacio vnius leuce est Capharnaõ vrbs olim gloriosa multis miraculis Christi insignis: adeo vt Jesu ciuitas vocaretur: nunc autẽ adeo desolata: vt vix octo tuguria habeat: sed hoc diuine vocis ⁊ verborum Jesu virtute scimus contigisse. Legimus enim Matthei xi. capite Jesum dicẽtem. Et tu Capharnaõ nũquid vsqꝫ in celum exaltaberis: vsqꝫ in infernum descendes.

Mensa Christi ⁊ apl'orum.

Coruus piscis.

Uestigia Christi.

capharnaon.

¶ Caput nonum.

A Capharnao duab⁹ leucis Jordanis mare Galilee igredit: in cui⁹ vlteriore ripa vrbs Corrosaym est sola ruina testãte. Nã ⁊ huic diuina veritas p os Jesu cõminata ẽ: dicẽs Matth. xi. Ue tibi Corrosaym. Et eadẽ sors (vt vidimus) cõtigit vrbi Bethsaide sorori iniqtatũ Corrosaym: vt ibidẽ in euãgelio legit. Hec sita est in augulo maris Galilee: in austrũ vrbs natalis Petri: Andree: ⁊ Philippi apostolorum: vt legimus Joãnis i. cap. Nũc autẽ est deserta (vt diximus) habuit olim aqueductũ a fluuio quẽ Josephus paruũ Jordanem appellat: cui⁹ vestigia

Corrosaym.

Bethsaida vrbs natalis triũ apl'orum.

Paruus Jordanis

adhuc apparent in descriptione nobilis puin-
Chana. cie Galilee: nequaquã omittenda est illustris
Chana: cuius nuptias sacrosanctas legimus
Joã.ij.cap. Hec distat a Ptholomaida quinqȝ
leucis: in hac dum solennes nuptie celebrant: in
uitatur nobilis illa vgo Maria: vocatur Jesus
Tricliniũ sponsi. et discipuli eius ad nuptias: ꝛ initio miraculoꝝ
Jesu aqua mutatur in vinũ/sex ydrijs aqua re-
pletis secundũ purificationem Judeoꝝ. Uidi-
mus oculis nostris: vel hac parte felicibus nobi
le illud triclinium Joãnis (vt creditur) sponsi: in
quo matrimonij sacramentum Christi matrisqȝ
eius p̃sentia/et primo miraculo est honoratum.
Est nihilominus honoratus celibatus: ad queȝ
Christ⁹ Joãnẽ vxorẽ ducere volentẽ inuitauit.
Hic triclinij locus sicut omnia fere alia miracu
loꝝ Christi loca insignia est subterraneus. Est
Tyberias et alia Galilee ciuitas insignis Tyberias nun-
cupata in euãgelijs: hec tribus leucis distat ab
vrbe Bethulia: vbi adhuc castroꝝ Holofernis
Bethulia et facti Judic apparent vestigia: porro Tybe-
rias est supra littus maris Galilee: vnde ꝛ mare
Tyberiadis nuncupatur: olim dictuȝ Cenereth
vel Ceneroth: vnde Josue. xij. legimus Seon
rex Amorreorũ dominatus est vsqȝ ad mare Ce
neroth. Hec vrbs longa est valde ad littus ma
ris extensa: vbi balnea sunt salubria: palme mul
te: oliueta: ꝛ vinee: ꝛ restaurata fuit ab Herode
tetrarcha: in honorẽ Tyberij Cesaris Tyberi-
as nuncupata.

¶ Caput decimum.

Tyrus. Um saluator noster ex finibus Tyri ꝛ Sydonis iuisse dicat ad fines De capoleos: congruum fuerit post De capolym loqui de Tyro/ꝛ Sydone Ergo a loco qui in Cãticis vocatur

puteus

Puteus aquarũ viuentium: duobus miliarib⁹ est Tyrus inclyta per Tyras Japhet filiũ constructa post generale diluuium: ⁊ a Phenice restaurata: vnde Syrie Phenicis metropolis est habita: cingitur firmissimus menibus figure circularis: ⁊ i medio maris super rupem extructa: essetq; peninsula: nisi opera primũ Nabuchodonosor: deinde Alexandri magni ab ortu continenti iũcta fuisset. In hac vrbe p̃ciose martyrũ seruantur reliquie: vt narrat historia ecclesiastica. Porro in tẽplo sancti sepulchri Origenis doctoris ossa magno in honore seruant: quorũ titulus est in colũna marmorea magno sumptu gẽmarum ⁊ auri. Ante portas vrbis ad ortum spacio duorum iactuũ arcus / inter densissimas arenas ostenditur locus predicationis Christi: vbi mulier exclamauit. Beatus venter qui te portauit. Est ibidẽ lapis magnus: sup quẽ Jesus solitus erat p̃dicare nũc stãs: nunc sedens: lapis hic nũq̃ arena quãtũcũq; vẽto agitata occultatur nec etiam niuibus: est ⁊ ibidẽ columna strata i longum: vbi ferunt peregrinos olim transeũtes a Sarracenis occisos. Sydon vrbs in hac regione quãta fuerit / ipse ruine docent: ⁊ sacri libri p̱phetarum ostendunt. Unde Hieremie. xlviij. de his dicit. Dissipabitur Tyrus ⁊ Sydon cũ auxilijs suis: ⁊ Ezechielis. xxviij. Ecce ego ad te Sidon / dicit dominus. ⁊c. Ex reliquijs Sydonis antiquis parua vrbs reparata / ⁊ fortis: terra in circuitu vberrima est / abundãs Canamelle: ⁊ vineis deliciosis. añ portã vrbis antique extructum fuit sacellum: in cuius loco Cananea pro demoniaca filia Jesũ orabat: vt dicit Matthei c. xv. Tribus leucis a Sydone est vrbs illa celebris ⁊ maritima Tripolis: in qua omnium fere nationum Christiani morantur: vrbs per se

Sepulcrũ origenis.

Locus p̄dicatiõis Jesu.

Sydon.

Tripolis.

diues est in opulentissima regione: in qua ferũtur esse plusq̃ quatuor milia textorũ in serico / et holoserico operãtiũ. Lybanus mõs trib⁹ leucis distat a Trypoli: vñ dicit in Cãticis. Fons hortorum: puteus aquarũ viuẽtium / que fluunt impetu de Lybano. ¶ Tomus decimus.

Lybanus mons.

¶ Tom⁹ decim⁹ de valle syloe: de natatoria. de agro alcheldemach: de domo Symeonis senis de castro mali consilij: de therebynto pcera: de mõticulo Abachuc: de illustrissima vrbe Bethleẽ: de tẽplo magnificẽtissimo loci natal' dñi: de valle Raphayn: de mõte Jude et domo zacharie: de regno Gaze: de oppido buticele: de ãtiq̃ et nona Ebrõ: de ilice mãbre: de agro damasceno et ortu Adã: de vineis engaddi: et hort' balsami: de cenobio Joãnis baptiste: de miraculo reliq̃arũ ei⁹ / de mõte Carmelo: et miraculo fõtis p ordinẽ disserit: cõtinetq̃ cap. sex. ¶ Caput primũ.

Hunc piorũ pastorũ monito obtẽperãtes trãsiuim⁹ vsq̃ i Bethleẽ / visuri hoc verbũ q̃d fecit dñs: et ostendit nobis: exeũtes ergo Hierusalem / et descẽdẽtes primũ venim⁹ i vallẽ syloe: vbi in radice mõtis Syõ decurrit fõticulus cui⁹ riuulis Beata virgo i varijs sue rei domestice: et Jesu filij necessitatibus credit vsa fuisse. Hic riuul⁹ decurrit i Natatoria syloe: vbi Christus illuminauit cecũ natũ: et Solomõ priscis tẽporib⁹ hic i quadã domo cui⁹ adhuc ruine videntur testãtes opis magnitudinẽ dicit cudisse monetã. Porro aqua fõtis ipis etiã Sarracenis in precio est: adeo vt cũ naturaliter feteãt istar hircorũ: hui⁹ fõtis lotione fetorẽ mitigãt: seu depellũt. Aqua etiã natatorie syloe mirãde vulgatur eẽ virtutis: q̃ scilicet lauãtes oculos minime cecitatẽ / vel ophthalmiã incurrãt: q̃re Turchis ẽ

Vallis syloe.

Natatoria syloe.

in magna reuerētia: daṫ ibidē. ✠ Deinde puenim⁹ ad locū: vbi visiṫ sepulcrū Esaie pphete: q̄ fugiēs irā furētis ppl'i i arbore Cedro concaua se abscōdit: q̄ mox ṽtute diuia cōsolidata ē. Accurrētes aūt ppl'i furibūdi arborē ipā3 serra secuerūt: secto ēt corpore scti pphete p mediū: in cui⁹ rei memoriā alia arbor ibidē plātata ē. † Insistētes itineri venim⁹ ad quādā Caueā excisā i petra i valle Syloe: i q̄ fama ē octo ex discipulis capto i horto Christo vsq̄ ad diē resurrectionis ei⁹ fuisse abscōsos. Modico iteruallo venim⁹ ad agrū Acheldemach emptū trigita xp̄i denariis p̄ciosis i sepulturā pegrinoꝝ: vt pphetauit Hieremias: et enarrat euāgelista. Hic ager vndiq̄ muro cinctus: ē ꝛ desup tect⁹ patētib⁹ nouē foraminib⁹: p q̄ corpa xp̄ianoꝝ defūcta ponūṫ. Sūt etiā i hoc agro mlta monumēta p̄ciosissime structa. Illō āt ē mirabile: ꝛ ad toti⁹ mūdi ꝯuersatione vt fidē xp̄i suscipiāt efficax testioniū: q̄ corpa i hūc agrū piecta spacio. xxiiij. horarū redigūṫ i puluerē: lōge hinc ad iactū arc⁹ ppe sepulcrum esaie ē lapis i zoeleth: ꝛ fōs rozeth vbi Adonias fili⁹ regis Dauid regnū affectans pauit nobile cōuiuiū: vt scribiṫ in. iij. regū. Loca hec sūt hortis ꝛ viridariis deliciosa: i q̄b⁹ tn̄ olim mlta supstitiosa facta fuisse legūṫ: vt scribiṫ. iiij. reg. xv. ca.

Ager Acheldemach.

¶ Caput secundum.

Die vener: mēsis iulij. xxvij. refectis corpib⁹ asinātes pperauim⁹ ad sctissimā Bethleē: et pmū ad dextrā diuertētes vidimus domum sctissimi Symeōis pijssimi senis: q̄ desiderio plen⁹ ꝛ spū scto puulū iesū vlnis suis i tēplo cōplex⁹ ē: dictās hymnū vespertinū. nūc dimittꝭ seruū tuū dn̄e ꝛc. h̄ daṫ. †. Prope hūc locū Castrū ē mali ꝯsilij nūcupatū: i q̄ Pharisei atq̄ pōtifices iuerūt ꝯsiliū ꝯ

Dom⁹ Symeonis.

Castrum mali cōsilij.

Jesum: et Cayphas ipse habens prophetie donum ex pontificali dignitate nesci⁹ pphetauit dicens. Expedit vobis: vt vnus moriatur homo pro populo: ne tota gēs pereat. O verbū ab iniquo quidē corde prolatū: sed verissimū ac mysterijs plenū. Ceterū fefellit inuidos consiliatores iniqua intētio: nā vnde ipsi irā Romanorū et vrbis euersionē euadere satagebāt: inde incurrerunt: nā Titus et Vespasianus missi a deo ad vltionē innocentissime mortis Christi: vere abstulerūt locū et gentē. medio miliari a Hierusalem in grandi itinere nobilis arbor Terebynt⁹ visitur: subtus quā virgo Maria Solymā iens et rediens quiescere solebat. Mirum dictu est hanc arborē tantisper virētibus ramis ac frondibus procera statura durare: q̄ nō solū viatoribus gratū pstat vmbre refrigeriū: sed etiā veniā septēnem pijs christicolis. † In eadē via publica visuntur tres cisterne pfunde: apud quas Magi Hierosolymā egressi perditā stellā multo gaudio reiuenerūt: quo in loco est remissio septēnis † Extat in hac via monticulus: in quo ostenditur domus pphete Abachuc: quē ferentē prandiolū messorū angelus dn̄i comprehendit in vertice: transtulit in Babylonē: misitq; ad lacum leonū: vt cibaret Danielem pphetaz: quo facto ad domū suā eodem angelo ferente est reductus. Ibidē prope viā que ducit in Ebron ad tactuz arcus visitur illustris domus magni patriarche Jacob: et sepulchrū Rachelis ei⁹ vxoris quondā insigne: nūc vero diruptuz: vbi colliguntur lapilli parui et nigri: quos gestātes mulieres facilius pariūt. Videtur ab hoc loco mons Achille: in quo rex Dauid latitans euasit Saulē ipz psequentē: vt legimus primi Reg. xxvj. ca. Ab sacra Bethleē spacio vni⁹ miliaris ad meri

Terebyntus antiq.

Locus stelle apparētis.

Domus Abachuc pphete.

Domus Jacob patriarche.

Achille mons Dauid.

diem locus est:in quo angelus precentor chori celestis /pastoribus vigilantibus super gregem/ leta noue salutis gaudia nūciauit/dicens. Natus est vobis hodie saluator ꝛc. moxq̧ celestis militia intonuit. Gloria in excelsis deo ꝛc. In tā te rei memoriā sacellū hic erectū ē medio agro: ꝛ pascendo pecori apto. est ple.re. ✠ Nō lōge ab hinc sacellū est semiruptum:in quo tempore cedis innocentū Joseph cū virgine atq̧ eius infantulo Jesu fertur latuisse vsq̧ admonitionez angelicā dicentē. Accipe puerum ꝛ matrē eius et fuge in Egyptū:nunc est casa pastorū.ple. ✠

Sacellum virginis.

Caput tertium.

His peragratis locis / alacres ꝑperauimus visere sacratissimā Bethleē cuius olim laudes nouimus ꝓphete preconio dicentis. Et tu Bethleē nequaq̄ minima vocaberis in millibus Juda:ex te eīn exiet dux qui regat populuz meum Israel. Accurre ꝛ tu gloriosa filia Syon vrbs Hierusalem:et admirās dicito cū rege tuo atq̧ ꝓpheta. Nōne homo nat⁹ est in Bethleē: ꝛ ipse fundauit eā altissimus:nā ꝛ dn̄s narrabit in scripturis pplo⁊ ꝛ ꝑncipū ho⁊ q̄ fuerūt in ea. Sicut letantiū omnium habitatio est in te.nā cum regum atq̧ illustriū heroū ortu Bethleem ꝑcellat mltas vrbes maiores:partu tamē veri Messie/et summi Emanuelis Jesu oēs mūdi vrbes antecellit. Est ergo Bethleem in terra Juda cō structa in monticulo:distans ab Hierosolymis octo milliaribus:iuxta portam vrbis cisterna visitur:cuius aquam Dauid in presidio manens petijt:sed allatam bibere noluit: vt legim⁹ in.ij. Reg.xxiij.cap̄.olim inclyta et locus natalis regis Dauid:nunc parua ꝛ raro habitatore vix cē tum continens domos humiles. Est cenobium

Bethleez sacratissia.

Bethleez situs.

Cisterna.

Cenobiuz fratrum.

fratrum sancti Francisci: quod ingressi humaniter fuimus recepti: et cibo potuque recreati: dein de inuitis fratribus loca sancta ordine visuri processimus: venimus aūt primum ad templū magnum vbi est sedes archiepiscopalis: cuius descriptio difficilis est: nā (vt mea fert opinio) templum hoc amplitudine / speciositate ac precio tantum superbit: vt omnia christiani orbis templa excellere videatur: et hic plane iustissima exigit ratio: vt dei filius summo celo descendens et exiens illam regionez: in qua mansiones multe sunt: templū hoc haberet in terris suo ortu et gloria dignū: est aūt mire excelsum amplū et longū quatuor ordinibus colūnarū marmorearum innixum: quarū singulus ordo cōstat quinquaginta columnis magno artificio et sumptu erectis. Hui⁹ tēpli nauis a capitibus colūnarū vsque ad testudinē ope vermiculato cōstat: oēs historias ab exordio mūdi vsque ad ortuz Christi continēs mirabili artificio: et visenda colorū varietate illustris: pauimentum stratum est marmore varii coloris: parietes tabulis magnis alabastrinis sunt incastrati: quorū preciū et artificiū estimari nō pōt: adeo q ipse Sultanus quondā harū tabularū precio / et pulchritudie captus admouit sacratissimo templo manus sacrilegas: iubēs latomis: vt e parietibus leuiter submouerēt: et pro palatio suo in Babyloniā transportarētur. Mirū dictu / et oibus seculis narrandū miraculum. mox vt latomi cū instrumētis accessere tabulas amoturi: ex solido pariete mire magnitudis serpens prodiit: et primā tabulā momordit: statimque crepuit: in hunc modū: et relique morse a serpente crepuerunt numero quadraginta. Porro Sultan⁹ viso miraculo timēs vltricem dei iram iussum reuocauit: et de templo exiit plenus timoris

Templi descriptio.

Miraculū stupendū.

simulq; serpens disparuit. Uisuntur his diebus serpentis vestigia et fixure tabularum. Hec historia missa est in annales scriptorũ: adeo vt ⁊ his quoq; diebus Turchas ⁊ omnes Sarracenos huius templi magna reuerentia teneat. In superiori parte huius templi versus orientem altare erectum est eo loco: vbi tres magi relictis dromedariis ad sacraȝ adorationem promptis muneribus se preparauerunt. et est remissio. † Ingressi sumus et sacellum in honorem Catharine virginis et martyris erectum: in quo similis venia datur sicut in monte Sinay scilicet plena. remissio. ✠ Profecto in summo huius templi ad dextram descensus patet decem gradibus / locus scȝ ipso celo augustior nunq̃ satis laudatus: ⁊ eterna memoria omnibus fidelibus venerandus: in quo medio noctis silentio virgo sacrosancto partu grauida castis visceribus ⁊ illibato pudore huic mundo edidit saluatorẽ tenellum infantulum: ⁊ beate salutis pignus: in cõmune exponens duum animaliũ medio. hic locus tegitur mẽsa marmorea ac candida: in qua sacrum peragitur: quin et oscula imprimuntur: ⁊ conceditur plenaria remissio. ✠ Ceterum illa lapidis pars super qua Christus dicitur natus: et presepis pars in quam fuit reclinatus nõ marmore vestiuntur: sed nude patent vt erant tẽpore natiuitatis. Locus presepis quatuor passibus distat a loco natiuitatis. et est ibidẽ etiam plenaria remissio. ✠ Prope est locus vbi Christus octauo die fuit circuncisus: et sortitus nomen Jesus: cui omne genu flectitur celestiuȝ terrestrium ⁊ infernorum: in quo ⁊ saluamur omnes. ple. remissio. ✠ Hinc non procul cripta adheret: locus olim studiorũ sancti Hieronymi meritis ꝯsecrat⁹: in quo libros Byblioꝝ trãstulit

altare triũ regum.

Sacellũ. s. Catharie.

Locus dominice natiuitatis.

Locus circũcisionis.

Locus studioꝝ. s. Hieronymi.

⁊ exposuit: visunt⁊ ibidem sepulchra sancti Hie ronymi/atqȝ Eusebii marmorea: quorum corpo ra Romã sunt translata. Cripta quoqȝ ibidem visitat ad austrũ: i quã mlta inocẽtiũ martyrũ ab Herode iterfectorũ corpora fuerũt congesta plena. ✠ Progressi de tẽplo ad aqlonẽ intraui mus refectorium sancti Hieronymi: in quo nũc viridariũ est herbis / ⁊ fructibus copiosum: ad iactum lapidis sacellum est sanctarum domina rũ Paule matris: ⁊ Eustochii filie nobiliũ Ro manarum: quarum merita ⁊ monumẽta ibi vidẽ tur: ⁊ est remissio. † Hinc ergo refectis corpo ribus ⁊ animabus pgressi sumus versus montẽ

Cenobiũ s. hieronymi desertũ

Juda: ⁊ in Egyptu Bethleen vidimus locũ Ce nobii sancti Hieronymi nunc desertum: in quo claudicanti Leoni spinam ex planta pedis dici tur extraxisse. indulgen. †

¶ Caput quartum.

Buticelle pagus.

Ransistẽtes itineri vno miliari a Beth leẽ in cacumine mõtis vidim⁹ pagũ quẽ alii Buticellam: alii Belzeth vocant: in quo Saul creatus rex cõ gregauit Israel in bellum contra Naas Amonitẽ. Pagus hic octoginta fere do mus habet: ⁊ optimo vino abũdat: icole fere oẽs sunt Christiani censum soluẽtes turche. Adest non longe vallis Raphaym vsqȝ ad torrẽtẽ Bo tri: per quã discretis habitationib⁹ habitãt mul ti Christiani diuersarum nationum: pmouẽtes asinis isidẽdo deuenim⁹ ad fõtẽ dulcissimis aq̃s fluentem medio itinere: quo itur ab Hierusalem ad ciuitatem Gaza: vnde ⁊ Gaze regnum no minatur: hec vrbs ad austrũ sita est in littore ma ris valde populosa: habens figurã semicircula rem: in hãc omne fere robur Sarracenice gẽtis confertur. Porro ad fontẽ pdictũ Eunuchus ex

vallis Raphaim.

Regnum Gaze.

Ethiopia oriundus/Regine Candacis cubicu
larius curru vectus:legēsq Isayā pphetā post
enarrationē pphetie quinquagesimi tertij capi.
amore fidei z mysteriorum Christi dulcedine ca
ptus/baptisatus fuit a Beato Philippo apo-
stolo:qui mox disparuit raptus a spiritu/ z trās-
latus in Azotū:vt narratur Actuū octauo capi
te. Paulopost hinc meātes venimus ad mōtem
Judee visitaturi domū zacharie z Elizabeth il
lustri ortu diui Joānis baptiste inclytā: z visita
tione virginea/editione cantici Magnificat cō
secratā. Fateor tibi cādide lector: multū trahe-
bamur desiderio hui⁹ sacre domus vidēde/me-
mores mysterioꝝ in ea factorū:vt narrat Lucas
euangelista primo z secundo capitib⁹. Domus
hec in pago est adhuc hodie habitata: quā re-
uerenter salutātes merent remissionē. ✠ At vix
dum nobis egressis Arabes latrūculi acrem in
cursionem in nos fecerunt:ita vt veloci cursu in
cenobiū Grecoꝝ ingressi euaderem⁹. Cenobiū
hoc in honore sancte crucis est dedicatū:in quo
pauci Christiani greci monachi deo seruiūt in
pauptate:fertur cq crucē Christi hic inuētā i ar
bore q̄dā fabrefactā.sub altari chori hui⁹ tēpli ē
foramē rotūdū/loc⁹(vt df)quōdā illi⁹arboris:in
quo dat indul.† Tēplū hoc pulcherrimū plane
est / colūnis marmoreis/ z ope vermiculato de
coratū:estq fortissimū contra icursus Arabū. A
Bethleē trib⁹ miliarib⁹ ivia Thecue ē sepulcrū
scti Chariatot abbatis : q̄ migrāte ad deū oēs
parit monachi cū eo ad celestia regna feliciter
trāsierūt.

Domus zacharie.

Sepulcrū chariatot.

Caput quintum.

In regiōe Judee/ et cōfinib⁹ Bethleē
est Ebron illa antiq̄: olim dicta Ca-
riatherbe:de qua legim⁹ Geñ. xxiij.
Sarā fuisse sepultam . Quinetiā hic

visitur famosus ille locus Speluce duplicis: in qua quatuor patriarche cũ vxoribus sepulti leguntur: Adam: et Eua: Abraã: et Sarra: ysaac: et Rebeca: Jacob et Lya. Ebron antiqua olim in

Ebrõ antiqua.

mõte fuit vrbs inclyta: nũc subrupta: vt pbãt ruine: in hac regnauit Dauid super Judã septem

Ilex Mãbre.

annis. Habet autẽ ilicẽ Mambre a latere: vbi Abraã sedẽs in hostio tabernaculi vidit tres viros: et vnum adorauit: manifeste exprimẽs altũ trinitatis mysteriũ: scz patrẽ filiũ paracletũ tres esse personas vnũ deũ vna adoratiõe venerãdũ. Ilex Mãbre adhuc hodie visit̃ añ hostiũ tabernaculi Abrae nobilis patriarche: nã licet antiq̃ illa Ilex aruerit: tamẽ ex eius radice alia pullulauit: cuius folia sunt paulo maiora foliis lentisci: fructus vt quercuũ. Ebron noua distat a priore ad tres iactus arcus: hic olim fuit ecc̃lia Cathedralis: nũc in spurcissimos ritus thurcaꝝ redacta. Porro vnius iactus arcus spacio ab Ebron est

Ager Damascenus.

ager ille Damascenus creatione prothoparẽtis Adam celebratissimus: adeo fertilis et speciosus: vt aliqui hic paradisum terrestrẽ intelligi debere crediderint. Ager hic habet terrã rubrã: et mire tractabilem: quã Sarraceni deferũt in Egyptum: Ethiopiã: et Indiã chare vendẽtes. Ferunt autẽ foueas reuoluto anno adimpleri diuinitus: habeturq; fama ↄstanti: hãc terrã esse talis virtutis: vt eaꝫ gestãtibus nulla incõmoda noceant. hic locus monstratur: vbi Chayn occidit fratrem suũ Abel. Paulo lõgius est quedã speluca sub rupe: in qua Adam et Eua luxerũt Abel

Lectus ade et eue.

cẽtum annis: vbi visunt̃ eorũ saxei lecti habẽtes in longitudine triginta pedes: sed et fons scaturit in spelũca: de quo bibisse credũtur pthoparentes nostri. Sub hac spelũca in ipsa valle via descẽdit qua itur ex Ebrõ in Gazã. Constat ex

his erroneā esse opinionē vulgi credētis Adam in paradiso fuisse formatū / ꝯtra historiā libri Geneseos: sed ꝛ magnoꝝ doctoꝝ testimonio ꝓbat Adā in hoc agro Damasceno de rubra scʒ terra a deo fuisse plasmatū: ꝛ inde translatū in paradisuʒ: vbi soporato Adā Eua formata fuit ex costa ei⁹. ¶ Fertur aūt in quibusdā apocriphis ꝙ deus formato Adā in hoc agro angelū Michaelē misit ad oriētē: qui visa stella Anathole id est oriēs rediit. Scđo misit Gabrielē ad occidētē: q̄ visa stella Disis nūcupata: id est occidēs rediit. Tertio misit Raphaelē ad Septētrionez qui vidēs stellaz Arctos id est Septētrio: rediit. Quarto misit Urielē ad Meridiē: qui visa stella Mesābri: q̄đ significat Meridiē: rediit ad deū. Ergo quatuor angeli iussu dei ad quatuor angelos mūdi emissi quatuor literas ꝑmores: et quatuor mūdi ꝑtes capitales scʒ. A. D. A. M. cōponētes effecerūt nomē Adā: quo facto de⁹ ipse artificiū ꝯprobauit dicēs. huic homini vos angeli seruietis: ꝛ ipse toti mūdo Oriēti: Occidēti: Borree / ꝛ Austro imparabit.

Formatio Ade.

Institutio nois Ade.

¶ Caput sextū.

MOnet loc⁹: vt post damasceni agri mētionē meminisse debeam⁹ vineaꝝ Engaddi: nō ꝙ loca sint vicina: nā Engaddi ē ꝓpe hierico: ager Damascen⁹ ꝓpe Ebrō. Sʒ ꝙ loca hᵉ vbertate: specie: ꝛ fructib⁹ sint mire excellētia. Engaddi ꝟo ē i q̄ Dauid declinauit furias Saul i cui⁹ mōtis circuitu ꝛ cacumie hortus Balsami ꝯstitut⁹ erat: q̄ppe cū in nullo alio loco Balsamū nascebat. Ceterū tpe magni Herodis Cleopatra regina Egypti fauēte Anthonio marito: sʒ inuidēte Herode hortū Balsami trāstulit in Babyloniā Egypti: vbi ꝓciosissimaꝝ arboꝝ hort⁹ deliciosus colit a xpianis solis: rigaturqʒ aqua fōtis i quo fama: est ꝟginē gl̃iosaʒ sepe lauisse infantulū Jesuʒ: cū degeret in terra

Uinea Engaddi.

Egypti: sunt tamē adhuc surculi quidaz Balsamorū in mōte Engaddi: sed nulli⁹ cult⁹: nullius prouētus. Sic miro modo se vlciscitur deus de peccatoribus: vt qm̄ Herodes olim horti Balsami possessor Jesum purū persequebatur: Jesus fugiens in Egyptum post se traxit Balsami hortum. Est autem hic hortus in Egypto inter Heliopolim et Babylonez habens in longitudine duos iactus arcus: in latitudine iactum lapidis terre fere albe. Nos cū ibidem essemus in mense Septembri Balsami lignum humile erat palmi scilicet et dimidii in altitudine: folia habens paruula vt rutha: paulo tamē albiora. Messis autem Balsami talis est: decerpitur foliū ex stipite contra solem: moxq̧ gutta lucida et mire fragrans scaturit ex ruptura: et hic Balsami preciosissimus liquor vitreis vasis colligitur: minime fluxurus: nisi ad ortū solis fiat ruptura. Fonticulus autem Jesu paruulus est: non sufficiens irrigationi totius horti: quare Sarraceni alium foderunt iuxta illum puteum: ex quo quatuor boues aquam protrahūt per rotam: sperātes ex vicinitate fontis Jesu aquam fore salubrem: at longe aliter res euenit: donec missis canalibus aquam putei ducerent in fontē Jesu: quo facto largiter/et salubriter ex aq̄s mixtis rigat̄ Balsami hortus. Mirum dictu veruntamē a meridie sabbati vsq̧ ad auroram die lune: boues nullo verbere impelli possunt: vt in protrahēda aqua laborēt: q̄d est fidei nostre testimoniū celebre: in hoc fonticulo Jesu lauimus indigni corpora nostra: sed et Sarraceni hic se/et pueros suos lauant: non vt baptisentur: sed vt corporum suorum fetorem naturalem euadāt: iuxta hāc Babyloniā Cenobiuz est diui Joānis Baptiste: in quo seruātur reliquie eius in quadam arcula: est

Hortus Balsami.

Messis Balsami.

Miraculū pulcrum.

Fons salutifer sarracenis.

Cenobiuz diui ioannis bapti.

autem cõsuetudo: vt in festiuitate sancti Joãnis Christiani/et Sarraceni ad Cenobiũ cõuenientes Arculam hanc in naui recepam vehant per Nilum spacio quinqꝫ leucarum ad aliud Cenobium diuo Joanni consecratum: quo in loco peractis sacris Arculã cum sacris reliquijs mittunt in flumen Egypti: visuri an beatus Joannes velit reliquias suas in locum pristinum reportari. Pulchrũ prodigium. Arcula mox vt in flumẽ missa fuerit: contra impetum tanti fluminis tam velociter natat: vt equis cursoribus eam quis nõ valeat preuenire. Huius miraculi testes habemus oculos: et aures: Christianos ꝛ Sarracenos. Nam ꝛ hi diuũ Joãnem valde venerantur. Sic deus optim⁹ pro cõsolatione peregrinorum: pro cõfusiõe infideliũ: ꝛ pro terre sancte dignitate non desinit quotidie in varijs locis potẽtie sue miracula ostendere: quibus fidei Christiane veritas cõmendetur. Nam simile fere prodigium visitur in monte Carmelo: qui est in inferiori Galilea situs ad occidẽtẽ: montẽ em̃ hunc olim prophete sancti Helias / ꝛ Heliseus incolere soliti erant cum filijs prophetarũ: quorum successores sunt fratres: qui Carmelite vocãtur: horum Cenobiũ est in monte Carmelo: vbi fons scaturit nõ quidẽ perpetuis aquis: sꝫ tẽporaneis: nulla em̃ est ibi aquaꝝ copia: nisi transeuntibus fratribus peregrinis Christianis: ita vt nunq̃ꝫ infideles bibant ex eo: vt verificet̃ illud prophete. Deriuẽtur foris in plateis aque eius: sed nõ bibat alien⁹ ex eis. ¶ Exactis p gratiã Jesu Christi peregrinatiõibus Terre sancte cũ magnis laborib⁹: atqꝫ expẽsis: mira tamẽ alacritate corpoꝝ: ꝛ iucunditate animoruꝫ regressi in Hierusalẽ tertio Templũ sancti Sepulchri ingressi sumus: vt ꝓpter quod primũ venim⁹: etiã

Miraculũ pulchrum de reliq̃is sancti Joãnis bapti.

Mõs Carmeli.

Redit⁹ cuꝫ epilogo.

nouissime visitaremus. Cōmendātes ergo nos deo Christo / beate virgini: ac sanctis illius terre tutelaribus: primū gratias egimus nr̄o saluatori de suis immēsis in nos beneficijs: deinde refecti vale diximus fratribus: moxq̧ recessim⁹ allatis nobiscū sanctorū locorū pijs pignorib⁹: de quibus fauente deo regressi amicis nostris impertiremur: missis etiā in paterā argenteā certis nūmis pro sustentatione fratrū mōtis Syon in recōpensatione bn̄ficiorū ⁊ ministeriorū: ergo conscensis asinis sanctissimā Hierusalē egressi sum⁹: et relicto castello Emaus a dextris ad fontem viuū puenimus inter oliueta ⁊ dulcia fontis murmura pnoctantes: nulla ibi lectorum ac puluinariū mentio: sed somnos dabat herbas salubres: positis tn̄ custodijs ꝑpter timores nocturnos. Altera die q̄ erat aurora dominice asinantes viā mōtosam cōfecimus: comitati custodia Sarracenorū. Transita autē ciuitate Machabeorū ducum: in qua plures manēt latrūculi (vt supra narrauim⁹) ventū est ad ciuitatē Rame. Hinc die martis ad ortū solis egressi sum⁹ / obtento prius saluoconductu ab vrbis prefecto attigimusq̧ portū Joppe: in quo multas iniurias ꝑpessi soluto tributo naues nostras ingressi sumus / patronos nostros expectātes. Die autē dominico sequēti sublatis velis et flante ꝓspero vento nauigantes applicuim⁹ Cipro die Jouis. Cognit⁹ aūt in Cipro insidijs piratarū q̄ nō esset tuta nauigatio māsimus ibidē tribus hebdomadibus: inde altum pelagus sulcātes varia maris fortuna perpessi / tandē diu optatā tenuimus Rhodū: quā ingressi per principē illustrem dn̄m Philippū de Uiliers de Lisle Adā magnū magistrū humaniter recepti sumus: hic eni paulo ante Rhodum aduenerat sui principatus in-

Ciuitas Machabeorū ducū

Philipp⁹ de Uiliers Rhodiorū magn⁹ magister.

signib⁹ exornat⁹:mãsim⁹ aũt octo dieb⁹ a dñis militib⁹ Rhodiẽsib⁹ mlt; bñficijs humanissime cumulati. Jñ Rhodo soluẽtes:altũ mare igressi iuasi fuim⁹ a piratis:q̃ direptis nauib⁹ nõnullis cesisq̧ pegrinis oẽs nos trucidassent:nisi Rhodioꝝ militũ p̃sidio misso euasissem⁹. Audiẽs em̃ illustris pꝛiceps magnus mgr̃ sonitrũ tormẽtoꝝ intellexit hostilem incursum:moxq̧ dato ad arma signo : instructaq̧ classi / misit naues subsidiarias : que venientes non solum nos eripuerunt periculo : sed etiam recuperata preda:q̄n ꝛ hostibus cesis / ꝛ partim in fugam versis:partim captiuis nos cum insigni victoria Rhodum reduxerũt. Quid plura?generosissim⁹ dñs ne vllas magnificẽtie ptes omitteret:nos cũ summo gaudio p sua arma a turchis vĩdicatos letãter recepit:ĩ pulchro palatio cõstituit:ꝛ p tres Hebdomadas liberalit̃ suis expẽsis enutriuit:donec ꝓfligatis vndiq̧ hostib⁹/ĩstructaq̧ classe maiore:nos p oĩa maris picula cõduceret:ꝛ ĩ tutis locis collocaret. Heu nr̃oꝝ tẽpoꝝ infelicitatẽ: q̃bus audire compellimur altam Rhodum crucis vexillo inclytã Christiani orbis tutissimũ ꝓpugnaculũ a spurcissimis gẽtib⁹:ab ignobili tyrãno occupari:eiectis ide Christi armis: fugato nobili pꝛicipe:ꝛ cesis militib⁹ generosis: q̃ tãta ĩ fr̃es Christianos bñficia soliti sint cõferre?exsurgite reges:exsurgite pꝛicipes:ꝛ vl̃ iclytã Rhodũ turche tyrãno ereptã Christo reddite:vl̃ pudeat vos noĩs Christiani. Pudeat vos mutuis inter vos gladijs dimicasse:quo tpe ĩclyt⁹ heros Philippus villeri⁹ ꝓ Christi cruce:ꝓ fide:ꝓ ecclĩa:cũ pfidis Turchis solus tot dieb⁹:tot mẽsib⁹: bella cruẽta ꝯseruit : at vos dãnata socordia correpti neq̃q̃ audiẽtes crepitãtia tot mẽsib⁹ añ rhodũ tormẽta fluẽtẽ ĩ Adriaticũ mare sãguinẽ xp̃ianũ

Presidiũ militum Rhodioꝝ

Liberalitas magni magistri Rhodi.

Deploratio Rhodi

Exhortatio pulcra ad principes.

nil considerantes: nulla vos vnq̄ȝ sacra plabūt: nulla venia digni cēsebimini: donec hanc teterrimā detergatis ignauiā: magnum magistrū et ordinē militarem suis locis / suis ordinibus / vestris armis restituatis. Tanto ergo periculo erepti a Rhodo in Candiā / a Candia in Hystriā ab Histria ad Parentiam: e Parentia ad Venetias leti regressi sumus: pspera satis valitudine pro nostrarū complexionum diuersitate ꝛ situ regionū.

Peroratio authoris.

¶ Habetis lectores candidi ꝛ xp̄iane professionis viri illustres quod promisimus: habetis descriptionem itinerarij Terre sancte magni quidē laboris ꝛ expensarum multarum verum multo maioris iucunditatis / atq̄ȝ salutis adeo vt vix credam / q̄ vlli peregrini probe nature a sancta terra sint vnq̄ȝ regressi: qui non desiderio estuent eiusdē terre reuidende / si oportunitas dareť: nā si exteras terras Chalcutum: Syuilyā: Americam: Indiam: Aphricam vidisse iucundū est: in quibus preter horridas frōtes: inhumanos mores: obscenos rit⁹: rara mōstra: ꝛ reculas quasdā auro vel argēto emptiles nulla alia videnť: cur nō longo maiore desiderio iardescam⁹ illā terrā videre: q̄ tot signis ꝛ miraculis est inclyta: tot mysterijs ꝯsecrata: tot gratijs abundans: proh pudor quotusquisq̄ȝ hec estimat hoc nostro euo: et q̊t longissima transeunt maria pecunie augende gratia: cū olim parum illustris inter nobiles habereť: qui Terram sanctam nō visitasset. Plane hec res in causa est: vt Terra sancta tanto iam tēpore a Turchis habitetur: q̄ scȝ pauci christianoꝝ eius vidende vel possidende flagrent amore: hoc est q̄d nobilis ille propheta Esayas: ꝛ preuidit ꝛ predixit his ꝟbis. Regionē vestrā corā vobis alienigene deuorabunt: ꝛ desolabiť sicut in vastitate hostili.

Nouiter terre inuēte.

Ceterū

Ceterū o me felicem: o mihi tam lōge maneat spes vltima vite: vt audiā p hui⁹ terre recuperatione conscribi militiā: z signa efferri. Inter q̄ prima erūt cādētia Lilia: qb⁹ iā olim oriēs didicit submittere colla: vt fiat qđ lōge añ pphetatum est. Exultabit desertum: letabitur solitudo z exultabit letabunda: z germinās germinabit sicut Lilium. Huius tante rei exanclator esto Francisce Valesi: z quod nomine censeris: rex Christianissimus facinoribus effice preclaris Tāte glorie triumphum alto cōcipe corde: quo in prestantissimorum Gallie regum albū multo stragemate referri possis. Redeat i illustria corda antiquorum Gallorum pugnacitas z ardor ille in armis: quem olim formidauere capitolia et Tarpeie arces expauere. Quorū virib⁹ neq̃ Apollo ipse satis tute i Delphis possedit tripodem. Si quid male pugnatū est in agris tycinēsibus: his tropheis aboleat. Si q̄d dudū de cōstātinopolitano imperio regia pectora ɔcepere nūcnūc mancipet effectui. Nec em̄ credere licet minores forevel vires: vel aios in pfidos turcas z p vīdicādo christi sacrosctō iperio: q̃ olim fuere: z vires z aī p regno tutādo: p debellandis Heluetiis. Sit cōstātinopolis loco Mediolani: sit turcha typus Heluetiis: q̃q̃ forte nec vrbs vrbi: nec gēs gēti vsq̃ respōdeat. An ista oīa regū maxima decora alteri cupiā regū Gallie nascituro te clariori possint cōtigere? Tuā sane cū memoria repeto sternuitatē Christianissime rex Francisce: egregiasq̃ aī tui dotes: nullis principib⁹ quātūuis ab auctorib⁹ celebrat̄ mihi cede reuideris: tu ei Britānis: tu Theutonib⁹: tu deniq̃ oīb⁹ Europe pricipib⁹ multis annis fortiter pugnādo restitisti: excercitui tuo (fateor) Ticinēsis clades dedecori nō puo fuit: tibi aūt ho

Nota oraculum.

Gallorū pugnacitas.

Imperiū Cōstantinopolitanum.

nori sũmo: vt q̃ hostẽ ĩte mille tela ac (vt dicũt) glãdes iacieẽtẽ magno aĩ robore exceperis: m̃ltosq́ꝫ (tãq̃ꝫ alter Hercules) obtrũcaueris. An q̃spiã multis retro annis nasceṫ te fortior: aut aĩosior: aut bellicarũ rerũ peritior? An cuipiã regũ prisco rũ partũ est ampli⁹ regnũ: aut pariceṫ ĩ futurum? An in vllũ prisce etatis regẽ Gallorũ corda fuerint ꝓpẽsiora q̃ꝫ in te: q̃ vt syncerissimũ regni tui amorẽ iclytis factis faceres cõtestatũ tuis regni colis: nihil dubitasti excedere limites regni: horrẽdo te bello committere: ꝛ strenuissimi Cesaris imitat⁹ exẽplum / vere regia voce dixisti. Venite imus in hostes. Neqꝫ hoc satis fuit alto pectori: nisi duces oẽs ac ꝓceres fortissime bellãdo ꝑuenisses. Tibi ergo vt sunt vires ꝛ aĩ ꝑcipui: vt regnũ ẽ hac tẽpestate oĩꝫ ãplissimũ ꝛ pacatissimũ: ita annitẽdũ est: vt ꝑclara facta ditiõi respõdeãt Porro ne quid exteream frõtes Christianas turcharũ vis: memineris antique toti⁹ oriẽtis ignauie: adeo vt ĩ ꝓuerbiũ abierit / Asiatica mollicies que nõ solũ nõ gignit militem horrendi martis alũnũ: verũ ꝛ generosum queqꝫ tyronem effeminat: id qđ clarissimus imꝑator Alexãder in Babylone ꝛ vidit: ꝛ doluit. Quod Cyrus ille tanta disciplia militari corrigere nisus ẽ: qđ Scipio Asiatic⁹ mira acrimonia castigauit: qđ Julius Cesar in bello illo pharsalico Pompeio obiecit. Memineris variarũ nationũ: que ꝑ oriẽtẽ degunt sub Christiane legis pietate varijs ritibus vna tamẽ fide Christũ colentes. Greci: Armenij: Parthi: Perse: Morosabes: Maronite: Nubiani: Gregoriani: Jacobite: Indi: oẽs Christi cultores: quib⁹ resides olim animi ad arma corripiẽda redibunt: mox vbi Gallorũ regem ꝛ Gallicas regiones ĩ Asiã trãsmittere cognoscẽt. Jã nunc Gallorũ metus incubat oriẽti: quoties ad

Regis frã cisci ꝓbitas.

Amplitudo regni Francie.

Asiatica mollicies

Exempla illustria.

Nationes Christiane.

memoriam redijt/q̄ paruo negotyo pauci milli-tes Galli multos Turchas neci dedere: vnū dicā certe memoria dignissimū: qđ te Christianissime rex Francisce/atq̄ adeo Gallie pceres oēs gaudio ⁊ admiratione afficiat Referunt Annales nō leuiū scriptorū circa annū dn̄i millesimū ducētesimū pfectos Hierosolymā Gallie pceres sacrorū locorū visitādi gratia: q̄ cū soluto voto redirēt: medio mari a turchis pdonib⁹ capti i Tartariā delati sunt: inter hos cū duo essent spectate virtutis corporisq̄ pceri: interrogati cuius nationis essent: cuiusue terre: libera voce se Gallos eē pfessi sunt: ad qđ ductor Turchici agminis. Si Galli estis inqt: spectāda i armis vestra virtus est: roburq̄ corporis. Obtinet enim apud nos fama vnū militem Gallum multis prestare turchis. Que res vt nobis pateat: magno discrimine: ⁊ marte iniquo agēdum est. En quadraginta q̄nq̄ turche equites armati: cum his vos duo cathaphracti man⁹ ꝯserite: ⁊ laudate toties virtutis specimē date: erāt hi nobiles galli Guillerm⁹ Brūdusi⁹/⁊ Remūdus guinascus a latronib⁹ delati in Tartariā ppe vrbē Arsenguā/qui xpiana pietate ducti: ⁊ pegrinorū freti modestia respōderūt se lōge alteri⁹ eē mētis: quā vt cruentis gladijs iter pegrinādū dimicarēt. At turcharū dux ait. Absint v̄ba: ad rē ipsam venite: aut districtis gladijs salutem vestrā vindicate: aut mille penis vos pate. Ad hāc vocē hi duo generosi milites habito paulisp colloq̄o: ⁊ alterutrū cōfessi: sese aminā t: moxq̄ armis iduti equos cōscēdūt: gladijs se accingunt: lanceas corripiūt. Quādo (aiūt) dura hec vrget necessitas: non deerūt nobis ai/neq̄ vires: q̄b⁹ laudatā hacten⁹ pbitatē Gallorū posteris iuiolatā seruemus. Tu Christe adesto tuis tyronib⁹: ⁊ xpiane frōtis piū

Illustre factum Gallorum.

Catha-phracti duo galli.

Orō pia.

decus iter hec mala ꝯserua. Tuq; diui Georgii sustēta lāceā: dirige gladiū: robur largire: inde aios sonipedi ꝛ vires qb⁹ hāc trucē cohortē pro Christi honore mactemus / suppedita. His dictis hi duo cathaphracti animis ac virib⁹ leoninis equos vrgent calcaribus: ꝛ infestis hastis ferunt in turchas. Mirū dictu primis congressibus duo quindecim Turchas cōficiunt: ruptisq; hastilibus micantes gladios arripiūt: ꝛ reliquos triginta semineces in cāpo prostratos relinquunt: magna plane christiani nois ꝛ Gallice nationis gl'ia: maiore Turchice gētis dedecore: adeo vt hui⁹ rei fama timore vniuersaȝ pene Tartariā pcelleret. Patuit hoc paucis post diebus: nā cū hi duo equites Gullhelm⁹ ꝛ Raymūdus Turcharuȝ spoliis ornati ad fratres suos peregrinos qui erant numero trecēti rediissent: christicola quidā natione Florētin⁹ incidit ī manus Turcharū: qui ob cesuȝ quēpiā ex suis ambiebant christicolā maximo numero minātes ei cruces atq; patibula: que res vbi innotuit peregrinis: visum est cōibus votis redire ad turchas et fratrē christianū vendicare e manib⁹ turcharū p̄ce vel p̄lio: nec mora vt rē sciuere turche me mores virtutis Gallice christicolam mox dimiserūt. Age ergo rex Francisce: agite principes christiani aios tandē resumite: vires vr̄as ipsi cognoscite: ꝛ militū vestrorū robur torpescere ne patiamini. scatent similib⁹ exēplis omnes historie: adeo vt si seposito numine ꝛ nutu diuino (q̄ȝ q̄ȝ id impiissimū fuerit) vires viribus cōparant: haud sustinere poterit tota Asia vires Europe: probauere hoc cū multi p̄ncipes maxime imperator Cōradus: nā cū ipse ꝛ Galloꝝ rex Ludouicus iunctis copiis in Asia armis detonarent et in obsidione Damasci crebris dimicationib⁹

Miranda victoria.

Aliud exēplum.

Vires Europe.

uterent: Imperator ipse mediis peditũ legionibus se miscuit voce ꝛ virib⁹ dans mira ꝓbitate exẽpla: adeo vt turcha quidã validus viribus: imperatorẽ apprehensum collo ꝑstringeret: qui mox turcham excutiẽs vibrato ense hostem ab leuo armo per pectus transuersuꝫ vno dissecuit ictu: mirantibus turchis apud Damascũ: et ad deditionẽ conuersis. Ludouicus diuus ꝗ̃ prospere in oriẽte bellauit impar numero: sed superior virtute. Godefredus Balduinus ac reliqui Lotharingorũ principes parua manu iungentes sepe copias pessundederunt. Hi oẽs tametsi diuinis fuerint vsi p̃sidiis: bella tamẽ humanis viribus ꝛ militũ robore exanclarunt. Quid futurũ sperans / si deus optimis maxim⁹ / si salutifer Christus omnesq; sancti tutelares cũ legionibus angelorũ in Christianorũ castra descendant: et piis precibus inuocati precedãt agmina: ferant signa: firment virtutes: fiet dubio procul qđ olim cõcessum est populo Hierosolymitano veri ac summi dei cultori: vt vnus ex nostris percutiat decẽ: decem centum: centũ mille: mille decem milia: ꝛ totus oriẽs: ꝛ gens si qua iacet nascenti cõscia nilo: vnde venit titan: ꝛ nox vbi sydera condit: quaq; dies medius flagrantibus estuat oris. Et qua bruma rigens / ꝛ nescia sole reuerti: Astrigit scythicũ glaciali sydere põthũ Summi dei ac Christi nomen inuocetur: vna toto terrarũ orbe sit diffusa ecclesia: id quod olim multi ꝓphete cecinerunt: et his tẽporibus futurum speramus: si viribus animi accedant: ꝛ voluntati facultas respondeat. Tunctunc satis lõge mihi fuerit victitatum: clausuruſq; vite mee diem felici periodo dicam cum sancto Symeone. Nunc dimittis seruum tuum domine secundum verbum tuum in pace. Dixi.

Insigne factũ cõradi.

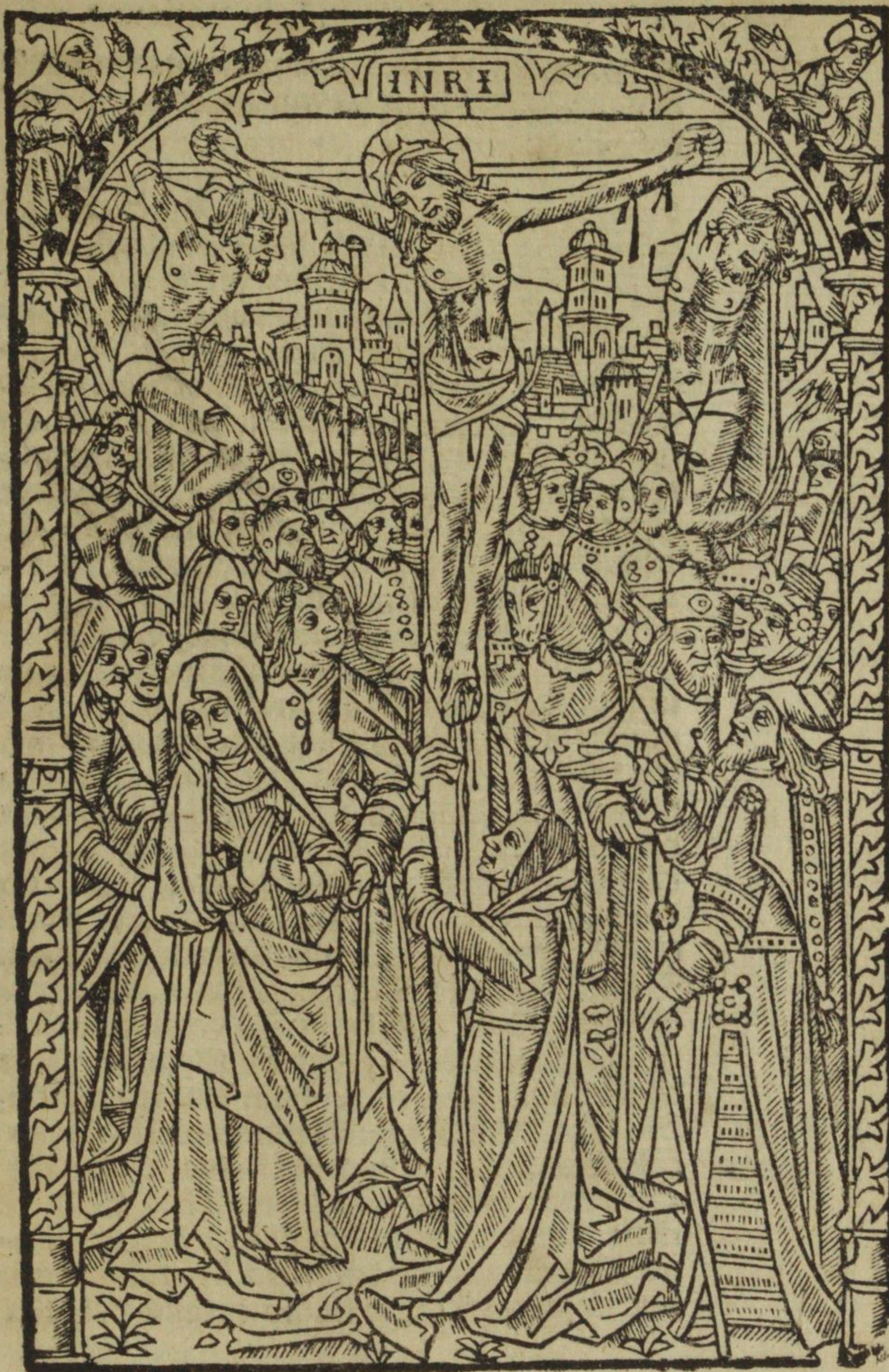
Argumentum a fortiori.

Turris fortissima nomen dñi.

¶ Ad pillustrē ac generosum vtriusq̧ et armate ꝛ togate militie auratū equitem: sancteq̧ sedis apostolice prothonotariū / simul gemine censure licentiatū dignissimum dominū Bartholomeū a Salignia co Gabrielis Delez carmen elegum.

Bithurigum sublime decus: clarissima gentis
Gēma Saligniace: et tēpus in omne iubar.
Bartholomee sagax gemino splēdescis honore
Armorū atq̧ toge miles vtrūq̧ tenens.
Dū ferus hostiles Mauors ad bella phalāges
Excitat: occurrens strenuus arma capis.
Tum bellona furens clypeū ptendit et ensem:
In medias acies irruis impauidus.
Ast dum palladias delectant ocia mentes:
Mnemosine cerebrum vellicat ipsa tuū.
Impiger hesperidū placido spaciaris in orto:
Atq̧ decem Tomis psallit amena chelys.
Que latuere prius tua cōmentaria pandunt:
Pandunt res miras que latuere prius.
Queq̧ peregrinus Judeo nouerīs orbe:
Rhetoricis ornans floribus ipse notas.
Multa tibi totus debere fatebitur orbis:
Si tua perlegerit lumine scripta pio.
Nescio que meritis preconia digna rependam:
Munere pro tanto / sit tibi laus et honor.

Uale.

INRI

¶ Prefatiuncula in Decalogum orationum sacrosanctarum nuper allatarum ex secretiorib⁹ templis terre sancte.

Christus Jesus fons sapiētie: verbū patris in excelsis: pius Emmanuel ꝛ verus Messias p̄sens mūdo i carne assumpta: volēsq̃ declarare piis ysraelitis summi patris ac dei oipotētis immēsam bonitatē: vsus est exemplo solis etherei: dicēs. Pater vester celestis solē suū oriri facit sup bonos ꝛ malos. Huius estote imitatores oēs mei discipuli: sciētes i nullo vos ad participatū diuine illius nature ꝓpius dignius ve accedere: q̃ꝫ si in multos ꝛ si fieri possit in oēs sitis benefici. Huic sentētie diuus Jacobus pulchre subscribit: dicēs i sua canonica epistola. oē datum optimum/ꝛ omne donum perfectum de sursum est: descendēs a patre luminū: sane quē imitari summa virtus est: quem cognoscere summa felicitas. Alludit his ꝓbatissimorū philosophorum consensus/dicentium. Bonum quāto communi⁹ tāto esse diuinius. Horū ego memor cādidi lectores: facile inductus sum/ vt secretiores preculas quas mecū ex Terre sancte secretiorib⁹ templis attuli/vobis facerem cōmunes. Tametsi aliunde vt id facerē: sum nō semel cōmonitus. Sunt autē he p̄ces a vetustiorib⁹ terre sancte episcopis ꝛ p̄sbyteris. Symeone Narcisco: Juda: Marco: Cosma: Andrea: Effrē: Basilio: Damasceno: Hieronymo: Nazāceno cōscripte ꝑtim greco: partim hebraico sermone. Quas serenissimi regis Hierusalem Godefredi de Bullon illustrissimi principis Lotharingie Sacellanus: ꝛ patriarcha Hierosolymitanus singulis locis pio studio curauit describi.

Et sane haud cōminisci possum q̄ occasiōe acciderit: vt he p̄ces tātisp latuerint ecclesiā occidētalem. Quātū em̄ memoria repeto: nusplā locorum habenẗ / preterq̄ Rome in Byblithecavaticanavetustissimis mēbranis iscripte / ⁊ Hierosolymis in mōte Syon i volumine de gestis antiquorū p̄sulum Terre sancte: cuius rei causam si quis curiosus inuestiget: nō alia mea opinione occurrit / q̄ Sathane malicia: q̄ noscens harū harū precūvirtutem: quantumq̄ sint miseris mortalibus ad dei gratiā demerendā p̄future egit magno liuore ⁊ miro astu: ne vspiam in lucem p̄dirēt: vos aūt Christiani fratres atq̄ sorores: vt harū orationum fructū p̄pēsius consequi possitis: egimus vt p̄fecto tenore exprimerētur: quali scilicet sunt in suis locis descripte premissis imaginibus: quarū contēplatione anim⁹ orantis in amorē occurrentis mysterij vehemētius inardescat. Est autem virtus earum mira: ⁊ omnium orationum dignitatem excellens: q̄d nemo dubitauerit: qui earum materiam ⁊ formā iusta ratione expenderit: p̄inde fidelib⁹ oratoribus hic fructus p̄uenit: primū merito vite et passionis Jesu Christi ab obstinatione mētis et finali impenitētia seruanẗ. Deinde ab subitanea ⁊ iprouisa morte p̄tegunẗ. postremo cōtra septē vitia capitalia muniunẗ: septē virtutib⁹ adornātur: ⁊ p̄cepta septē sacramētorū salute in celesti patria septē dotib⁹ glorificanẗ: dicēde sunt aūt ore sobrio: flexis genibus: corpore erecto: ordine quo iferius ponūẗ directa itētiōe ad loca sacra.

¶ Ordo ⁊ numerus sacrarū orationū sequētiū.

¶ Prima oratio in tēplo Nazareth ad honorem dn̄ice icarnatiōis ⁊ annūciatiōis angelice.
¶ Secunda oratio in templo Bethleem ad honorem natiuitatis Jesu ⁊ partus virginei.

¶ Tertia oratio in mõte Thabor ad honorem gloriose transfigurationis: et summe trinitatis.
¶ Quarta o͞ro in mõte Syon ad honorẽ cene sacroscte͞ diuine eucharistie: ꝛ spu͞sscti͞ pacleti.
¶ Quinta oratio in horto Gethsemani ad honorẽ trine orationis Jesu tristicie: mestitie: pauoris: agonie: et sudoris sanguinei.
¶ Sexta oratio in monte Caluarie ad honorẽ amarissime: et pie͞tissime passionis: ꝛ mortis saluatoris nostri domini nostri Jesu Christi.
¶ Septia oratio in horto Sepulchri scti͞ ad honorẽ sepulture honorifice: ꝛ gloriose resurrectionis domini nostri Jesu Christi.
¶ Octaua oratio in monte Oliueti ad honorẽ victoriose ascensionis domini nr͞i Jesu Christi.
¶ Nona oratio in valle Josaphat ad honorem celeberrime assumptio͞is diue virginis Marie.
¶ Decima o͞ro in te͞plo Solomonis ad honorẽ mysterioꝝ Christi: ꝛ gloriã toti⁹ ecclesie militantis. Et hec eqͥdẽ o͞ro in te͞pli penetralib⁹ venerãter asseruabat͞: quãdiu Hierosolyma erat christiane ditionis: nũc vero rasa credit͞: et abiecta.
¶ In templo Nazareth .j. O͞ro. Inuitatorium. Adiutoriũ nr͞m in noie dn͞i. Qui fecit celũ ꝛc. Sit nomen dn͞i benedictũ. Ex hoc. An͞. Dn͞s in te͞plo sancto suo: dn͞s in celo sedes ei⁹ / all͞a. Ps͞.

Celi enarãt gloriam dei: et opera manuũ eius annũciat firmamentum. Dies diei eructat verbũ: ꝛ nox nocti indicat scie͞tiam. Nõ sunt loquele: neqꝫ sermones: quorũ non audiant͞ voces eorum. In omnẽ terrã exiuit sonus eoꝝ: et in fines orbis terre verba eoꝝ. In sole posuit tabernaculum suũ: ꝛ ip͞e tanqꝫ spõsus procedẽs de thalamo suo. Exultauit vt gygas ad currendam viã: a summo celo egressio eius. Et occursus eius vsqꝫ ad summũ ei⁹: nec est qui se abscondat a calore eius. Lex dn͞i immaculata cõuer-

tens aias: testimoniũ dñi fidele sapiētiã prestãs puulis. Iusticie dñi recte letificãtes corda: p̃ceptũ dñi lucidũ illuminãs oculos. Timor dñi sanctus pmanet in seculũ scl'i: iudicia dñi vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia sup aurũ et lapidē preciosum multum: ⁊ dulciora sup mel ⁊ fauũ. Etem̃ seru⁹ tu⁹ custodit ea: i custodiēdis illis retributio mlta. Delicta q̃s itelligit ab occultis meis mũda me: ⁊ ab alienis parce seruo tuo. Si mei nõ fuerit dñati tũc imaculat⁹ ero: ⁊ emũdabor a delicto maxio. Et erũt vt cõplaceãt eloquia oris mei: ⁊ meditatio cordis mei i cõspectu tuo sẽp. Dñe adiutor me⁹: ⁊ redēptor me⁹. Glia. Pr̃ nr̃. Aue maria. ℣. Verbũ caro factũ est: ⁊ habitauit in nobis.

Oratio scti Symeonis.

Adonay: de⁹ fons sapiētie origo rerũ: plasmator celi: q̃ vt hominē p̃mi p̃cepti trãsgressiõe dãnatũ mirabiliter reparares: celo empyreo descēdisti: mãdato p̃ris ⁊ opificio scti spũs itra virginee aule thalamũ fact⁹ hõ p hoie: ⁊ humilis Nazareth menia mysterij tui initijs: ⁊ humane repationis exordijs cõsecrasti: tuam imploram⁹ clemētiam: vt gratie fontem in nos redũdes: quo refecti: atq̃ abluti: ne prime dãnationis sentiamus cõtagia: nec mandatis tuis vnq̃ reluctemur: sed merito sacrosancte incarnationis tue simus digni in fratrum tuorum / et filiorum dei numerum cõputari. Per

Adonay est nomē dei.

te Jesu Christe saluator mūdi. qui cum patre et paracleto viuis regnas et imperas p scl'a scl'oꝝ.

¶ In templo Bethleem Orō. ij. Inuitatoriū.

Psalm⁹ cā tici filijs Chore.

Adiutoriū nostruz in nomine domini. Qui fecit celum ꝛc. Añ. Benedicā dño in omni tēpore: semper laus eius in ore meo. Psalmus. Fundamenta eius in montibus sctis diligit domin⁹ portas syon su per oia tabernacula iacob. Gl'iosa dicta sūt de te / ciuitas dei. Memor ero raab et babylonis: sciētium me. Ecce alienigene ꝛ tyrus et populus ethyopum: hi fuerūt illic. Nunquid syon dicet homo ꝛ homo natus est in ea: et ipse fundauit eā altissimus. Domin⁹ narrabit in scripturis ppl'oꝝ et principum horū qui fuerunt in ea. Sicut letantium omniū nostrū habitatio est in te. Gl'ia pa. Sicut. Pater noster. Aue maria. ℣. Tanq̄ spōsus dominus procedens de thalamo suo.

¶ Oratio sancti narcisci epi Hierosolymitani.

Agyos Grece sanct⁹ latine.

Agyos Christe Jesu eterne de⁹: qui in plenitudine tempoꝝ factus ex muliere: fact⁹ sub lege mundo aduenisti salutifer. Et vt pphete tui fideles inuenirentur: latens adhuc virgineo vtero: post sanctificatum prophetā: post inchoatum Baptiste preconiū: et Elysabeth matris testimoniū pium: postq̄ hymnum virgineo plectro decantatum: et patris Zacharie cāticuz letabundum voluisti in inclytam Bethleem

deferri: vt Cesareo mandato tu rex regum ⁊ dominus dominãtium obedires: ⁊ pmisse salutis pignore paruulam Bethleem illustrares: hic tẽpestate noctis silentio in medio duorum animalium pientissime / ac humillime nasci: angelicis hymnis declarari: gl'ie et pacis nuncio celebrari ab innocẽtibus pastoribus inueniri: ab oriẽtalibus principibus fulgore stelle: et mysticis muneribus adorari: tuam imploramus clementiam: vt mirrha cõtritiõis: thure deuotiõis: ⁊ auro charitatis nos ad tua cunabula ducere digneris: vt quem redemptorem leti suscepimus: venturum iudicẽ securi videamus te eũdem Jesum Christum saluatorem mũdi: qui cum patre ⁊ paracleto viuis regnas: et imperas per secula seculorum. Amen.

¶ In monte Thabor Oratio.iij. Inuitatoriũ.

Adiutoriũ nostrum in noie dñi: qui fecit celũ ⁊ terram ⁊c. Añ. Ego aũt in dño gaudebo: et exultabo in deo Jesu meo. Ps.

Psalm' p torcularibus filijs Dauid.

Domine dominus noster q̃ admirabile est nomẽ tuum in vniuersa terra. Quoniã eleuata est magnificẽtia tua sup celos. Ex ore infantium ⁊ lactẽtium perfecisti laudẽ propter iimicos tuos: vt destruas inimicum ⁊ vltorem. Quoniã videbo celos tuos opera digitoꝝ tuorum: lunã ⁊ stellas que tu fundasti. Quid est hõ q̄ memor es eius: aut filius hois quoniã visitas euz. Minuisti eũ

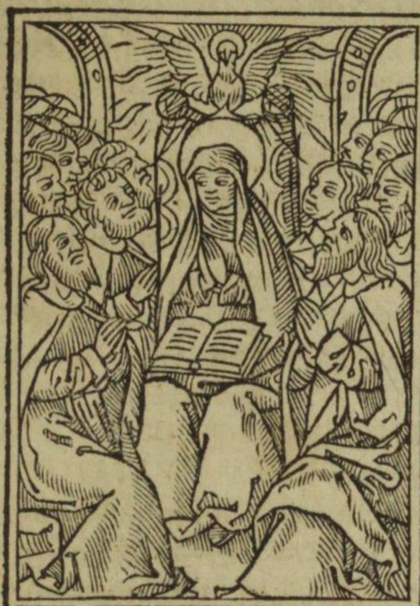
paulominus ab angelis/gloria et honore coronasti eum: et cõstituisti eũ super opera manuum tuarũ. Omnia subiecisti sub pedib9 eius/ oues et boues vniuersas: insuper et pecora cãpi. Uolucres celi et pisces maris: qui perambulant semitas maris. Domine dñs noster: q̃ admirabile est nomẽ tuũ in vniuersa terra. Gloria patri. Sicut erat. Pater noster. Aue maria. Uersus. Dominus regnauit decorẽ indutus est: indut9 est dñs fortitudinẽ: et precinxit se virtute.

Oratio sancti Jude episcopi Hierosolymitani.

caddoshe braice sanct9 latine.

CAddos: deus immortalis/Jesu tetragrãmaton: q̃ in mortali vita ĩ terris visus es: et cum hominibus conuersatus sine tedio: sine amaritudine: sed plenus gratia ꝛ veritate. Tu vt alti patris piam dispensationẽ impleres: ꝛ gemine gygas substantie appareres mortalibus ante dies ascensionis tue ascendisti in sanctum montem Thabor assumptis magni sacramenti fidelibus testibus: ibiq3 presente patre in voce: spiritusancto in nube: teipso in carne mirabiliter transfiguratus es: immortalis vite futuram gloriam mira claritate premõstrans: atq3 vtriusq3 testamenti patrum decreto audisti incomparabilis amoris excessum: quem cõpleturus eras in Hierusalem: tue maiestatis thronum humiliter accedimus: deprecantes: vt nos splendore vultus tui illumines: ꝛ sancte adoptionis participes facias: Jesu Christe saluator mũdi. Qui cum deo patre ꝛ spiritu sancto viuis: regnas: et imperas per secula seculorum. Amen.

¶ In monte Syon Oratio quarta. Inuitatorium.

Adiutorium nostrũ in noĩe dñi: qui fecit celũ ꝛ terrã. amẽ. añ. Ego autẽ autẽ con stitutus sum rex ab eo sup Syõ mõtem sanctum eius predi cans ꝑceptũ ei⁹. ps.

Confitebor ti bi dñe i toto corde meo: i cõsilio iustorum ꝛ congregatione. Magna opa dñi: exqsita in oẽs volũtates eius. Confessio ꝛ magni ficentia opus eius: ꝛ iustitia eius manet in seculum seculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors ꝛ mise rator dominus: escam dedit timentibus se. Me mor erit in seculum testamenti sui: virtutem ope rum suorum annunciabit populo suo. Ut det il lis hereditatem gentium: opera manuum eius veritas ꝛ iudicium. Fidelia omnia mandata eius: confirmata in seculum seculi: facta in veritate ꝛ equitate. Redemptionem misit dominus populo suo: mandauit in eternum testamentum suum. Sanctum et terribile nomẽ eius: initium sapientie timor domini. Intellectus bonus oibus facientibus eum: laudatio eius manet in se culum seculi. Gloria patri ꝛ filio ꝛ spiritui sancto. Sicut erat in principio ꝛ nunc. ꝛc. Pater nr. Aue maria gratia plena. Uersus.

Cadent in rhetiaculo eius peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

Oratio sancti Cosme Hierosolymitani.

Agyos.i. sanctus. Otheos.i. deus. Athanatos.i. immortalis.

Agyos: otheos: athanatos: rex regũ / ꝛ sũme sacerdos: q̃ añ diẽ festũ pasche trãsiturus ex hoc mundo ad patrẽ: tuosq; diligens vsq; in finẽ: ascendisti in sanctũ montẽ Syon: introisti cenaculum magnũ: et pñtibus apostolis senatoribus ecclesie ꝛ mũdi iudicib⁹ mirabilia sacramenta patrasti: primũ agnum paschalẽ seruatis cerimoniis legis sub typo tue pientissime immolationis comedisti: ꝛ fratrũ tuorum pedes humili officio in exemplũ amoris lauisti: inde corporis ꝛ sanguinis tui diuinissimũ sacramentum instituisti: et totius fidei atq; ecclesie alta mysteria ꝓfundo sermone declarasti: tuam imploramus clementiã: vt nostroꝝ delictorum maculas riuulis sacrosancti sanguinis tui digneris abstergere: ꝛ in mẽsa ecclesie tuis sacramentis salutariter cibare Jesu Christe saluator mũdi: qui cũ deo patre et sancto spũ viuis / regnas / et imperas per secula seculoꝝ. Amen.

¶ In horto Gethsemani orõ. v. Inuita.

Adiutoriũ nostrũ in nomine domini. Qui fecit celum et terram. Añ. Anima mea desyderauit te in nocte: sed et spiritus meus in precordiis meis suspirauit ad te. Ps.

Psal. ꝑ ea q̃ hereditatẽ consequitur.

Uerba mea aurib⁹ percipe dñe: intellige clamorẽ meũ. Intende voci orationis mee rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo dñe: mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi et videbo: qm̃ nõ deus volens iniquitatẽ tu es. Neq; habitabit

iuxta te malignus:neqꝫ permanebūt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantꝛ iniq̄tatē:perdes oēs qui loquūtur mēdaciū. Uirum sanguinū ⁊ dolosum abominabitꝛ dn̄s: ego aūt in multitudine misericordie tue. Introibo ī domum tuā:adorabo ad tēplū sanctū tuū in timore tuo. Dn̄e deduc me in iustitia tua:ꝓpter inimicos meos dirige in cōspectu tuo viā meam. Q̄m non est in ore eorum veritas:cor eorum vanum est. Sepulchrum patēs est guttur eorum: linguis tuis dolose agebant iudica illos deus. Decidāt a cogitationibus suis secūdū multitudinem impietatū eorū expelle eos: q̄m irritauerunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te:in eternū exultabunt ⁊ habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum:quoniam tu benedices iusto. Dn̄e vt scuto bone voluntatis tue:coronasti nos. Gl'ia patri. Sicut erat. pater nr̄. aue maria. ℟. Domine exaudi orationē meam:⁊ clamor meꝰ ad te veniat.

Oratio sancti Marci hydrūtis episcopi.

Cados id est sanctus.

CAdos Jesu deus de deo:lumen de lumine:q̄ de celo ⁊ terra descendēs amore hominis redimēdi vt innotesceret mundo magnū pietatis sacramētū:qđ scꝫ voluntarie patri sacrificares iuxta duorū ꝓphetarū vocē Dauid dicētis. In capite libri scriptū est de me:vt facerē voluntatem tuā deus meus volui sacrificiū:⁊ oblationem noluisti:tūc dixi ecce venio. ⁊ Esaie dicētis. Oblatꝰ est q̄m ipse voluit:sicut ouis ad occisionem ducetꝛ:hāc ob rē pie Jesu de mōte Syō ad montem oliuarum trans torrentem Cedron ingressus es hortum locum vtiqꝫ tuis mysterijs dedicatum:⁊ cognitum proditori:ī quo inter no

ctis silentia tristat⁹ es vsq; ad mortem: tedui‑
sti: expauisti/mesticia affectus es / agonisasti:
ꝛ sanguineo sudore maduisti: ter patrem ora‑
sti: ꝛ angelico mysterio consolatus es: per tante
pietatis mysterium tuā humiliter imploramus
clementiam: vt doceas nos orare: ꝛ tuā volūta‑
tem implere: vt digni simus in tuorū seruorū nu
merum aggregari: per te Jesu Christe saluator
mundi qui cū deo patre ꝛ paracleto viuis re‑
gnas: ꝛ imperas per secula seculorū. Amen.

In monte Caluarie oratio sexta.

Inuitatorium.

Adiutorium nostrū in nomine domini. Qui fecit celū ꝛ ter‑ram. aū. Christus semel itroiuit in sancta eterna redēptiōe inuēta. ps

In finem psalm⁹ Dauid pro susceptione matutina

Deus de⁹ me⁹ respice in me q̄re me dereliq̄sti: lōge a salute mea v̄ba delictorū meorū. Deus meus clamabo p diem ꝛ nō exaudies ꝛ nocte ꝛ non ad insipiētiam mihi. Tu autē in sancto habitas laus israel. In te sperauerunt patres nostri: sperauerūt ꝛ liberasti eos. Ad te clamauerunt ꝛ salui facti sunt: in te sperauerunt ꝛ non sunt confusi. Ego autem sum vermis ꝛ non homo: opprobrium hominum ꝛ abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labiis ꝛ mouerunt caput. Sperauit in domino eripiat eum: saluum faciat eum quo‑

niã vult eũ. Quoniã tu es qui extraxisti me de
ventre spes mea ab vberibus matris mee: in te
protectus sum ex vtero. De ventre matris mee
deus meus es tu: ne discesseris a me. Quõ tribu
latio proxima est: ⁊ non est qui adiuuet. Circũ-
derunt me vituli multi: tauri pingues obsede-
runt me. Aperuerũt super me os suum: sicut leo
rapiens ⁊ rugiens. Sicut aqua effusus sum: et
dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor
meum tanꝙ cera liquescens: in medio ventris
mei. Aruit tãꝙ testa virtus mea: ⁊ lingua mea
adhesit faucibus meis: ⁊ in puluerem mortis de
duxisti me. Quoniam circunderunt me canes
multi: consilium malignantium obsedit me. Fo
derunt manus meas ⁊ pedes meos: dinumera-
uerunt omnia ossa mea. Ipsi vero considerave-
runt ⁊ inspexerunt me: diuiserunt sibi vestimen-
ta mea: et super vestem meam miserunt sortem.
Tu autem domine ne elongaueris auxiliũ tuũ
a me: ad defẽsionẽ meã cõspice. Erue a framea
deꝰ aiam meã: ⁊ de manu canis vnicã meã. Sal
ua me ex ore leonis: ⁊ a cornibꝰ vnicorniũ humi
litatẽ meã. Narrabo nomẽ tuũ fratribꝰ meis: in
medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dñm
laudate eũ: vniuersum semẽ iacob glĩficate eum.
Timeat eũ oẽ semẽ israel: qm̃ nõ spreuit neꝙ de
spexit deprecationẽ paupis. Nec auertit faciẽ
suã a me: ⁊ cũ clamarẽ ad eũ exaudiuit me. Apð
te laus mea ĩ ecc̃lia magna: vota mea reddã ĩ cõ
spectu timentiũ eum. Edent pauperes ⁊ satu-
rabuntur: et laudabunt dñm qui requirunt eũ:
viuent corda eorum in seculũ seculi. Reminiscẽ
tur et cõuertentur ad dñm: vniuersi fines terre.
Et adorabũt in conspectu eius: vniuerse fami-
lie gentiũ. Quoniã domini est regnũ: et ipse do
minabitur gentium. Manducauerũt et adora-

nerunt omnes pingues terre: in cõspectu eius cadent omnes qui descendũt in terram. Et anima mea illi viuet: et semen meum seruiet ipsi. Annunciabitur domino generatio ventura: et annunciabunt celi iustitiã eius: populo qui nascetur quem fecit dominus. Gloria pa. Sicut. Pater nr. Aue ma. ℣. Captabunt in animã iusti, Et sanguinem innocentē condēnabunt.

¶ Oratio sancti Hieronymi.

Titul⁹ triũphalis Jesu.

IEsu nazarene rex iudeorũ: soter: nasareos Basileos: indiom: Jesu hanosry melech harehudim. Sancte deus: sancte fortis: sancte et misericors saluator: qui hominem mirabiliter creatũ mirabilius redemisti: qñ patratis signis miraculis atq; doctrinis: captus: illusus: flagellatus: coronatus: et mille opprobrijs impetitus iudicatusq;: signũ triũphale crucis sanctã ciuitatē egressus in Golgatam hoc est caluarie mõtem: proprijs humeris extulisti trahentib⁹ lictoribus: sequētibus cũ planctu mulieribus: quo in loco sumpto aceto ⁊ felle expoliatus: pia mēbra rudi ligno crucis passus ac eleuatus duorũ latronũ medio nostre redemptionis opus misericorditer ⁊ mirabiliter cõsummasti: offerēs te patri pro peccatis humani generis victimã salutarem et holocaustũ vespertinũ: per tanta ludibria: penas ac sacramenta quibus celum terrãq; purgasti tuã immensam imploramus clementiam: vt passioni tue: ac morti nos pie cõformes et sacrosancte redemptionis facias esse participes Jesu Christe saluator mundi. Qui cũ deo patre et paracleto viuis: regnas: ⁊ imperas: per secula seculorum. Amen.

¶ In horto sancti sepulchri
Oratio septima. Inuitatoriũ.

Adiutoriuz nostrum in nomine dni. Qui fecit celum z terram. An. In pace factus est locus eius. Et in Syon habitatio eius. Psalmus.

Notus i iudea deus: et in israel magnum nomē eius. Et factus est i pace locus ei⁹: et habitatio eius in syon Ibi confregit potētias arcū scutum gladiū et bellum. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis: turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnū suū: et nihil inuenerūt omnes viri diuitiarū in manibus suis. Ab increpatione tua deus iacob: dormitauerunt qui ascenderunt equos. Tu terribilis es et quis resistet tibi; ex tunc ira tua. De celo auditū fecisti iudiciū: terra tremuit z quieuit. Cum exurgeret in iudiciū deus; vt saluos faceret omnes māsuetos terre. Quoniā cogitatio hominis cōfitebitur tibi: et reliquie cogitationis diem festū agent tibi. Vouete z reddite domino deo vestro: omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili z ei qui aufert spiritum principū terribili: apud reges terre. Gloria patri. Sicut erat. Pater noster. Aue maria. ℣. In memoria eterna erit iustus. Ab auditione mala non timebit.

In finē in carminib⁹ canticū ad Assyrios psalmus asaph.

¶ Oratio sancti Andree episcopi Hierosolymitani.

EMmanuel nobiscū deus magnum principium: alpha et o. qui consummato nostre redemptionis opere inclinato capite tradidisti spiritum: cum clamore et lachrymis exau:

Emmanu el. i. nobiscum deus.

diendus pro reuerentia tua: et mox iustorum vi
roruz officio Joseph scz ꝛ Nychodemi impetra
to a preside corpore honestissime traditus es se
pulture/conditus aromatibus myrrhe ꝛ aloes/
inuolutus syndone mundissima: positus in mo
numento nouo marmoreo in horto iuxta duorū
prophetarū illustre testimoniū: Dauid dicentis
Propter hoc letatuz est cor meum: et exultauit
lingua mea: insuper et caro mea requiescet in
spe: quoniam nō derelinques animam meam
in inferno: nec dabis sanctum tuum videre cor=
ruptionem. Ergo summo diluculo dixisti patri
Domine probasti me ꝛ cognouisti me: tu cogno
uisti sessionem meam ꝛ resurrectionem meam.
Quo respondente. Exurge gloria mea: exurge
psalterium ꝛ cythara. mox dixisti: exurgam di=
luculo: simulqꝫ cum dicto / aīa cum spoliis san=
ctorum rediens ab inferis dimissi corporis re=
sumpsit exubias: et nouus homo hoc est Chri=
stus Jesus eiusdem nature alterius glorie pro=
didisti de tumulo primitie resurgentium: appa=
rens multis signis et argumentis: firmans fidē
docens ecclesiam: et ad suscipiēdum alium pa=
racletum/tuam sectā erudiens: te gloriose deus
precibus interpellamus humillimis: vt nos tibi
confixos in cruce/ consepultos in monumento
tu spiritu impleas: tua fide confirmes: et cum tu
apparueris vita nostra et nos tecum apparea=
mus in gloria Jesu Christe saluator mūdi. Qui
cum deo patre et spiritu sancto viuis / regnas/
et imperas per secula seculorum. Amen.

¶ In monte oliueti oratio octaua.
Inuitatorium.

Adiutoriuz nostrū in nomine domini. Qui fecit celum et terrā. Antiphona. Eleuata est magnificētia tua super celos deus. Psalm⁹.

In finē p filijs Chore Psalm⁹ Dauid.

OMnes gētes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultatiōis. Quoniā dominus excelsus terribilis: rex magnus super omnem terrā. Subiecit populos nobis: ꝛ gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam: speciem iacob quem dilexit. Ascendit deus in iubilo: ꝛ dñs in voce tube. Psallite deo nr̄o psallite: psallite regi nostro psallite. Quoniā rex omnis terre deus psallite sapienter. Regnabit deus super gentes: deus sedet super sedē sanctam suā. Principes populoꝝ congregati sunt cum deo abraham: quoniam dij fortes terre vehementer eleuati sunt. Gloria patri. Sicut erat ꝛc. Pater noster. Aue maria. Versus. Adorate dominum in aula sancta eius.

¶ Oratio sancti Gregorij Nazanzeni.

DEus virtutū ꝛ glie Jesu Christe sol iusticie: qui humane redēptiōis itinerariū iusta etherij solis periodū pfecisti: de quo dictum est. Orit̄ sol ꝛ occidit: simulqꝫ girat per meridiē: ꝛ flectit̄ ad aquilonē oīa lustrans in circuitu pgit spūs ꝛ in circulo suo reuertit̄: ita p oīa tu candor lucis eterne es speculū sine macula: ort⁹ es cū luce euāgelij: circuisti p integerrimi amoris meri-

diē flexus es p amarissime passionis aquilonē: ⁊ in circulos tuos reuersus es p gloriosam ascē sionem te throno residentem altissimo in posterioribus patris bonis iuocamus in loco vbi steterūt pedes tui: vt corda nostra post te trahas: ⁊ curramus in odore vnguētorum tuorum: que sursum sunt sapiamus: vbi tu es in dextra dei sedens Jesus Christus saluator mundi: qui cum patre ⁊ paracleto viuis: regnas ⁊ imperas per secula seculorum amen.

In valle Josaphat oratio nona.

Inuitatorium.

Adiutorium nostrum i nomine domini: qui fecit celū ⁊ terrā. amē. añ. Surge domine i requiē tuam: tu es archa sanctificationis tue. ps.

Cāticum graduum.

Memēto domine dauid: ⁊ omnis mansuetudinis eius. Sicut iurauit domino: votum vouit deo iacob. Si introiero in tabernaculum domus mee: si ascendero in lectum strati mei. Si dedero somnum oculis meis: et palpebris meis dormitationem. Et requiem temporibus meis donec inueniam locum domino: tabernaculum deo Jacob. Ecce audiuim⁹ eam in effrata: inuenimus eam in campis silue. Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. Surge domine in requiem tuam: tu ⁊ arca sanctificationis tue. Sacerdotes tui induantur iusticiam: ⁊ sancti tui exultent. Propter dauid seruum tuum: non auertas faciem christi tui. Iurauit domi-

nus dauid veritatem: ꝛ non frustrabitur eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filij tui testamentum meum: et testimonia mea hec que docebo eos. Et filij eorum vsq; in seculum sedebunt super sedē tuā. Quoniam elegit dominus syon: elegit eam in habitationem sibi. Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam. Uiduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari: ꝛ sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producā cornu dauid: paraui lucernam christo meo. Inimicos eius induā confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Gloria patri ꝛ filio ꝛ spiritui sancto. Sicut erat in principio. ꝛc. Pater noster. Aue maria gratia plena. Uersus.
Exaltata est sancta dei genitrix sup̄ choros angelorum ad celestia regna.

Oratio Ioannis Damasceni.

Deus dei patris ac virginis matris vnigenite Iesu Christe Emmanuel ac verꝰ Messiach: qui virginalem aulā in qua habitatores eligere dignatus es: sanctificans tabernaculum tuum altissime: et templum tuum sancti pneumatis vmbra refrigerans: vt nulla antique culpe labe inficeretur: nec vllis patrie preuaricationis infamijs teneretur obnoxium: sed cōcedens nature virgo deipara primum dulcem resoluta in mortem inde corpore simul et anima celestibus regnis inferretur honore qui talem decuit filium / ꝛ gloria que talem decuit matrem: vt scilicet super omnes angelorum ordines ad celestia regna leuaretur: cuius gratie et glorie tunc quidem in vallis Iosaphat medio

Messiach id est vnctꝰ vel Christus.

celestia signa patuere: et nunc quoque virgini corporis manent reliquie suauissimi odoris: vt dicere liceat in laudē virginis matris tue. Ista est speciosa inter filias Hierusalē: sicut vidistis eā plenam charitate et dilectiōe: in cubilibus et in hortis aromatum: ista est que ascendit per desertum: delicijs affluens: innixa super dilectum suum: in hui^9 matris tue virginitate: ac angelorum regine honore: te supplices oramus: vt eius interuentu pium iudicem te experiamur: cum veneris rationem ponere seruis tuis in eadē valle Iosaphat et qui venisti redimere perditos: nolis dampnare redemptos Iesu Christe saluator mūdi. Qui cum patre et paracleto viuis regnas: et imperas Per secula seculorum. Amen.

¶ In templo Solomonis Orō.x. Inuitatoriū.

Adiutorium nostrum in nomine domini. Qui fecit celum et terrā. Sit nomē domini benedictum. Ex hoc nunc et vsque in seculum. Antiphona. Ego autem in multitudine misericordie tue introibo ad domum tuam: adorabo ad templum sanctū tuum: et confitebor nomini tuo. Psalmus.

Psalmus vel laus cātici filijs Chore secūda sabbati.

Magnus dominus et laudabilis nimis in ciuitate dei nostri: in monte sancto eius. Fundatur exultatione vniuerse terre: mōs syō latera aquilonis ciuitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges terre congregati sunt: cōuenerunt in vnum. Ipsi videntes sic admirati sunt conturbati sunt: cōmoti sunt tremor apprehendit

hendit eos. Ibi dolores vt parturientis: in spiri
tu vehemēti cōteres naues Tharsis. Sicut au-
diuimus sic vidimus in ciuitate domini virtutū:
in ciuitate dei nostri deus fundauit eam in eter
num. Suscepimus deus miam tuam: in medio
templi tui. Secundum nomen tuum deus sic et
laus tua in fines terre: iusticia plena est dextera
tua. Letetur mons syon: ⁊ exultēt filie iude pro-
pter iudicia tua domine. Circundate syon et cō
plectimini eam narrate in turribus eius. Po-
nite corda vestra in virtute eiꝰ: et distribuite do-
mos eius vt enarretis in progenie altera. Quo
niam hic est deus deus noster in eternum: et in
seculū seculi ipse reget nos in secula. Gloria pa-
tri et filio: et spūi sancto. Sicut erat in principio
et nunc et semper. Pater noster. Aue maria. ℣.
Introibimus in tabernaculum eius: adorabi-
mus in loco vbi steterunt pedes eius.

¶ Oratio beati effrem abbatis.

Deus magne et mirabilis: quem celi et ter-
re ambitus in sua maiestate nō capiunt:
sed in humane carnis angustia Nazareth susce
pit: Bethleem edidit: Capharnaum enutriuit:
Hierolyma audiuit doctorez dicentem. hec via
ambulate i ea: et intra vniꝰ tēpli artos parietes
tota recepta est maiestas deitatis: id qđ Solo-
mon ille rex pacificꝰ: et templi extructor pre re-
uerentia mirabatur: dicēs. Celi celorū te nō ca-
piunt. Deus gloriose quantominus hec domus
quā edificaui. Mirum dictu assumpto homine
nostre paruitati cōmēsuratus es: cepistiqꝫ breui
loculo teneri virtutes: et miracula multa in tem
plo proficiens: vt fieret qđ Malachias prophe-
ta predixerat. Erit gloria domꝰ nouissime ma-
ior ꝙ prime: quādo venisti ad templum sanctū
tuum dñator dñe: ⁊ angeli testamenti quem diu

expectauimus:te rogamus precibus altissimis rex pacifice:et summe sacerdos: vt digni simus inter membra ecclesie militãtis censeri: z in magno iudicij die inter triumphãtis ecclesie filios numerari. Per te Iesu Christe saluator mũdi/ Alpha et o principium:et finis prime:et nouissime. Qui cum patre z paracleto viuis regnas:et imperas. Per secula secula seculorum, Amen,

¶ Finit perutile hoc opusculuz optimi cuiusqꝫ Christiani lectiõe dignissimum: cui Itinerario nomen est: in Tomos decem sectum: variarum vrbium:regionum:insularuz: ac locorum Terre sancte situm complectẽs: ab excellentis ingenij viro Domino Barptolomeo a Saligniaco sedis apostolice pthonotario:ac vtriusqꝫ iuris pfessore prestãtissimo magnis laboribus conditũ Lugduniqꝫ in edibus honesti ac industrij calcographi Gilberti de Villiers impressuz. Anno a virginis partu Millesimo quingẽtesimo.xxv. die duodetrigesimo Mensis Augusti.

FINIS.

Regestum abecedariū locorum: atq̧ rerum in hoc Itinerario compꝛehēsarum: cuius noticiam vt habeatis lectores scitote sententias hic annotari a litera pꝛincipaliori: addito numero paginaruꝫ: quum em̄ liber paruus sit: nec colūnellis interceptu satis visum est soloꝛum folioꝛum numerum annotare.

De litera. A.

Bꝛahe pietas ad terrā sanctam. Fo. v.
Achille mons dauid. fol. l.
Accubitus Cypri. fo. xviij.
Arcon ptholomaida. fol. xxv.
Adrianus imperatoꝛ. fol. xxv.
Ager cretensis bis metitur. fo. xiij.
Agyos grece sanctus latine. fol. lxij.
Ager damascenus. fo. liij.
Ager acheldemac. fol. l.
Aliud exemplum. fol. lviij.
Arboꝛes terre sancte que sint. fo. xxj.
Albanie descriptio. fo. xj.
Altaria duo in monte Caluarie. fo. xxviij.
Altare in loco trium regum. fo. lij.
Allobꝛogum oppidum. fo. xxviij.
Amenitas terre sancte mirabilis. fo. xxj.
Antrum Pelagie. fo. xlij.
Apparitio virginis glorioſe. fo. xxvij.
Appollonij peregrinatio vana. fol. vj.
Apparitio Magdalene. fol. xxvij.
Arietes caudati in Cypꝛo. fo. xviij.
Arboꝛes terre sancte que sint. fo. xxj.
Armenioꝛum ritus: et sacra. fol. xxxj.
Arabum moꝛes. fo. xxiiij.
Arabia triplex. fo. xx.
Argumentum a foꝛtioꝛi fo. lix.
Aser foꝛs. fol. xxij.

Ascensio virg. Marie fo.xl.
Atrium domus Cayphe fo.xxvi.
Athanatos.i.immortalis fo.lxiiii.

De litera. B.

Baptismus ignis. fo.liiii.
Baptismi Christi locus fo.xliii.
Balsami hortus fo.liiii.
Balduini excellens sepulchrum. fo.xxix.
Bethphage dispositio describitur. fo.xlii.
Bethgala vnde nomen habeat fo.xliii.
Bethsaida oppidũ triũ apostolorum fo.xlviii.
Bethsaida nunc dirupta fo.xlviii.
Bethulia prope Dalym fo.xlviii.
Bethania vbi sit fo.xlii.
Bethleem sacratissima fo.li.
Bethleem situs fo.li.
Biduini fo.xxxiii.
Bone litere venetiis fo.viii.
Bonassa quid apud nautas fo.xii.
Botrus Cipry vnde dicatur fo.xviii.
Buticelle oppidum fo.lii.

De litera. C.

Canes mire conditionis fo.xv.
Candia insula atqꝫ Creta fo.xii.
Cana Galilee fo.xlviii.
Capharnaum vrbs inclyta fo.xviii.
Caude arietum admirabiles fo.xviii.
Carcer domini fo.xxvi.
Castrum Cephet vbi fo.xlvii.
Castrum mali consilii vbi fo.l.
Castrum Monichal vbi fo.xlvi.
Clauus Christi in mare missus fo.xvi.
Cecitas Iudeorum fo.xxxix.
Cenobium diui Ioannis Baptiste fo.liiii.
Cenobium diui Hieronymi fo.lii.
Cenobia Rhodi. fo.xv.

Cenobium diui Basilij. fo.xliiij.
Cenobium sancti Francisci. fo.xj.
Cefalonie insula qualis. fo.xij.
Cenobium sancti Francisci in Bethleē .fo.vj.
Cesi reges triginta duo. fo.xix.
Cesarea maritima. fo.xix.
Cesarea Philippi vbi. fo.xliij.
Chimere insule descriptio. fo.xj.
Cypri regni descriptio. fo.xvj.
Cyprus ditionis venetorum est. fo.xvij.
Ciuitas machabeorum. fo.lv.
Ciuitas hellesponti. fo.xiij.
Cisterna Dauid in Bethleem. fo.lj.
Colossenses. fo.xiij.
Colossos. fo.xiiij.
Columne Christi pars. fo.xxvj.
Colūna Jesu. fo.xxvij.
Comitas auctoris. fo.iiij.
Compassio militum. fo.xxx.
Contemplatio nature iucunda. fo.iiij.
Choon insula. fo.xv.
Corron ciuitas. fo.xiij.
Corrosaym vrbs olim inclyta. fo.xlviij.
Corrosaym nunc diruta. fo.xlviij.
Corpus sancti Joannis montisfortis. fo.xviij.
Cripte due. fo.xxix.
Cripta sancti Jacobi minoris. fo.xl.
Cripta Magdalene. fo.xliij.
Crux preciosa ex pelui facta. fo.xv.

De littera D.

Dan tribus vbi sortem acceperit. fo.xxij.
Deploranda Rhodus. fo.xvj.
Deploratio Rhodi. fo.lvij.
Distantia trium crucium. fo.xxviij.
Descriptio insularum Rhodi. fo.xv.
Destructio templi Solomonis. fo.xxxviij.

Destructio templi per Romanos. fo.xxxviii.
Doctores grecorum fo.xxxii.
Domus Jacob patriache fo.l.
Domus Symeonis fo.l.
Domus diuitis Epulonis fo.xxxvii.
Domus Joachim et Anne fo.xxxvii.
Domus Symonis leprosi fo.xliii.
Domus sancte Marthe fo.xliii.
Domus sancte Magdalene fo.xliii.
Domus Abachuc prophete fo.l.
Domuncula sancte Marie fo.xli.
Domus zacharie et Elisabeth. fo.liii.
Domus caiphe cum templo fo.xxvi.
Domus peregrinorum in Joppe fo.xxiii.
Dorcadis resuscitatio fo.xxiiii.
Due sententie in Christū prolate fo.xxxviii.
De litera. E.
Ebron antiqua fo.liii.
Ebron noua fo.liii.
Effraym vrbs fo.xxi.
Emaus oppidū dictum nycopolis fo.xxiiii.
Eucharistie sacramentū in septem fo.xxxiii.
Eue formatio fo.liiii.
Errores iacobitarum fo.xxxi.
Euboyca prouincia fo.xv.
Exhortatio ad principes fo.lvi.
Exhortatio ad summum pōtificem fo.xxxvi.
Exhortatio ad peregrinos fo.xxii.
Exhortatio ad principes fo.iiii.
Exhortatio ad principes xpianos fo.xvii.
Exules latini terrā sanctam incolunt fo.xxxi.
Exdrelon campus. fo.xlvi.
De litera. F.
Fabrica templi sancti sepulchri fo.xxix.
Famagusta vrbs fortissima fo.xvi.
Facetia salsa fo.xxxiii.
Fons

Fons helisei. fo.xlv.
Fons Salutifer sarracenis. fo.liiij.
Fons mirabilis Venetijs existens. fo.ix.
Fons in monte Carmeli mirabilis. fo.lv.
Fonticus Venetiarum. fo.liiij.
Fons Jesu benedictus. fo.xlviij.
Fons draconis. fo.xxxiij.
Fons saluificus. fo.xxviij.
Formatio Ade. fo.liiij.
Foramē crucis Christi sacrosanctum. fo.xxvij.
Foramina miraculose facta. fo.xxviij.
De littera G.
Galilea insignis. fo.xlvj.
Galilea duplex. fo.xlvj.
Galgala diruta. fo.xliii.
Gallorum pugnacitas. fo.lvij.
Gallorum libertas Venetijs. fo.ix.
Garganus iustus. fo.xj.
Gaudiū peregrinorū i visiōe terre sancte. fo.xix.
Gelboe mons. fo.xix.
Godofredi sepulcrum. fo.xxix.
Georgianorum natio. fo.xxxij.
Gethsemani ville descriptio. fo.xlj.
Georgianorum pugnacitas. fo.xxxij.
Gerre sycule. fo.iiij.
Grecorum natio in templo. fo.xxxj.
Greci presbyteri. fo.xiij.
De littera. H.
Habitus peregrinorum. fo.x.
Habitant: Hierosolymis plures Christiani extranee conditionis. fo.xxxiiij.
Habitus Christi in cruce qualis. fo.xxviij.
Habundantia salis in Cipro. fo.xvij.
Hieremie planctus. fo.iiij.
Heliseus propheta, fo.xlv.

Helene imperatricis feruens zelus erga Terram sanctam. fo.xxvxij.
Heraclij hystoria. fo.xxv.
Hermon mons. fo.xlvj.
Hortus Balsami. fo.liiij.
Hubertas Terre sancte. fo.xxj.
Hysmael agarenos id est sarracenos genuit. folio.xxxiij.
De littera J.
Jarchas peregrinus. fo.iiij.
Jacopitarum ritus in sacris. fo.xxxj.
Jacyntum insula. fo.xij.
Jacopitarum natio in templo. fo.xxxj.
Janta vrbs vbi sit. fo.xij.
Jamenorum mores. fo.xxxiij.
Jmperium. fo.lvij.
Jacobus minor electus in episcopum Hierosolymitanum. fo.xxvj.
Jnsigne factum Conradi. fo.lix.
Jnsule Rhodiorum. fo.xv.
Jnsula corsice. fo.xij.
Jnsula Creta. fo.xij.
Jnsigne factum Christianorum. fo.xiij.
Jnstitutio nominis Ade. fo.liiij.
Joppe descriptio et portus. fo.xxiij.
Jsachar sors. fo.xxij.
Jter ab histria in Constantinopolim. fo.xj.
Judeorum mores in sacris. fo.xxxij.
De littera L.
Latinorum natio. fo.xxxj.
Laus Hierusalem. fo.xxv.
Laudes Terre sancte. fo.xix.
Lectio diligens. fo.xxj.
Lectus Ade et Eue. fo.liij.
Lepida comparatio. fo.xxxiij.
Leucosia pulchra. fo.xvj.
Liberalitas magni magistri Rhodiorum fo.lxj.

Libanus mons describitur. fo.xlix.
Lycostratos insignis locus. fo.xxxvij.
Locus studiorum sancti Hieronymi. fo.lij.
Locus captiuitatis Christi. fo.lvj.
Locus iudicij generalis. fo.xlj.
Locus virginis sub cruce. fo.xxviij.
Locus vnctionis Christi. fo.xxviij.
Locus insignis symboli apostolici. fo.xlij.
Locus ascensionis Christi. fo.xlij.
Locus agonie Jesu. fo.xlj.
Locus Thome apostoli. fo.xxvj.
Locus stelle apparentis. fo.l.
Locus plenus pietate. fo.xxxiiij.
Locus dominice natiuitatis. fo.xlij.
Locus partitionis vestium Christi. fo.xxvij.
Locus predicationis Jesu. fo.xlix.
Locus circūcisionis. fo.lij.
De littera M.
Magnum imperium Judeorum. fo.xxxij.
Maria de philermo. fo.xiiij.
Marci euangeliste templum. fo.viij.
Mare mortuum mirabilis nature. fo.xlv.
Maronitarum natio et mores. fo.xxxij.
Mathie euangeliste locus. fo.xxvj.
Mensa Christi et apostolorum. fo.xlviij.
Mecha vrbs machometi. fo.xx.
Mensura sancti sepulchri. fo.xxix.
Methodus peregrinatiōis sancte terre. fo.iiij.
Messis balsami. fo.liiij.
Miranda victoria. fo.lviij.
Miracula Hierico. xliij.
Miraculum virginis gloriose. fo.xxxix.
Miraculum super sepulchrum domini. fo.xxix.
Mira politia Armeniorum. fo.xxxij.
Miraculum pulchrum. fo.liiij.
Miraculum stupendum. fo.lj.
Miraculum reliquiarum sancti Joānis. fo.lv.

Miraculum crucis fo.xvij.
Miraculum sancti Lazari fo.xvij.
Miratu digna res fo.x.
Miraculum piscine Syloe fo.xxxvij.
Mysteria Terre sancte fo.iiij.
Modona ciuitas. fo.xlij.
Mos pius peregrinorum fo.x.
Mons Garganus fo.xj.
Mons offensionis fo.xxiiij.
Monachi Grecorum prelati. fo.xxxj.
Mons Carmeli fo.lv.
Montes in circuitu Hierusalem fo.xxiiij.
Montis quarētane situs fo.xlv.
Mons Syon fo.xxiiij.
Mons tentationis Christi fo.xlvj.
Mons Christi fo.xlvij.
Mons sancte crucis altissimus fo.xvij.
Mons aureus. fo.xj.
Murilegi venatici in Cypro fo.xvj.

De litera N.

Natatoria Syloe vbi fo.xlix.
Nationes Christianorū narrantur fo.xxx.
Natio Latinorum fo.xxxj.
Natio Grecorum fo.xxxj.
Natio Jacobitarum fo.xxxj.
Natio Nestorianorum fo.xxx.
Natio Georgianorum fo.xxxij.
Natio Surianorum fo.xxxij.
Natio Armeniorum fo.xxxj.
Natio Biduinorum fo.xxxiij.
Natio Samaritanorum fo.xxxij.
Natio Indianorum fo.xxxij.
Natio Maronitanorum fo.xxxij.
Natio Morosabeorum fo.xxxiij.
Natio Sarracenorum fo.xxxiij.
Natio Judeorum fo.xxxiij.

Natio Nubianorum. fo.xxxiij.
Natio Jamenorum fo.xxxiij.
Nauigatio Hierosolymitana. fo.x.
Nazareth benedicte situs fo.xlvj.
Naym ciuitas vbi sit fo.xlvj.
Nomina vrbis sancte fo.xxv.
Neptalim sors fo.xxij.
Notula pulchra de terra sancta fo.xxxj.
Notula digna fo.xxv.
Notabile verbum fo.xxj.
Notatu digna fo.xx.
Nouiter inuente terre fo.lvj.
Nychopolis vrbs fo.xxiiij.
De litera O.
Obitus Christi versus occidentē fo.xxviij.
Obitus virginis Marie fo.xxvj.
Obitus ꝯperegrini nostri absorpti in Jordane a crocodillo fo.xliiij.
Obitus cōperegrini in itinere Hierico. fo.xlvj.
Odor precipuus sanctorum locorum fo.vj.
Opinio Josephi fo.xliiij.
Oratio Christi insculpta in rupe fo.xlj.
Ortus Jordanis et fluxus fo.xliij.
Ordo peregrinationis mōtis Syon. fo.xxvj.
De litera P.
Padouana vrbs fo.viij.
Palme multe in Rhama fo.xxiij.
Palatium Uenetorū ducale fo.ix.
Palestine descriptio fo.xix.
Paphos antiqua vrbs vbi Machabei fuerunt martyrisati fo.xviij.
Panthere insule descriptio fo.xj.
Paruus Jordanis fo.xlviij.
Parentie portus vbi sit fo.x.
Pentapolis regio fo.xlv.
Pelagie sancte antrum fo.xlij.

Peplum Ueronice. fo.xxxviij.
Peroratio auctoris. fo.lvj.
Petra deserti. fol.xx.
Pena Judeorum. fo.xxxix.
Philipp9 devilliers magn9 Rhodioꝝ mgr. f.lv.
Pictura antiqua Uenetijs. fo.ix.
Pietas Uenetorum in peregrinos. fo.x.
Pylati domus. fo.xxxvij.
Pisces volantes. fol.xvj.
Pythagore peregrinatio. fo.iiij.
Poma paradisi in Cypro. xviij.
Poma toto anno in arboribus. fo.xxj.
Portus Rhodi. fo.xiiij.
Porta ferrea fo.xxxv.
Porta Aurea. fol.xxxv.
Porta speciosa. fo.xxxvj.
Porta fontis Syloe. fo.xxxvj.
Porta aquarum. fo.xxxvj.
Porta octaua. fol.xxxvj.
Porta Beniamyn. fo.xxxvj.
Porta sterquilinij. fo.xxxvj.
Porta Dauid. fo.xxxvj.
Porta piscium. fo.xxiij.
Porta negotyorum fo.xxxvj.
Porta iudiciaria. fo.xxxvj.
Porta Effrayn. fo.xxxvj.
Portus lymesson. fo.xvj.
Porta gregis. fo.xxxvj.
Platonis peregrinatio. fo.iiij.
Presbyter legis. fo.xxxiij.
Presidium Rhodiorum militum. fo.lvj.
Preparatio peregrinorum qualis. fo.v.
Prouerbium marinum. fo.xvj.
Psalmus Cantici filijs Chore. fo.lxij.
Psalmus pro torcularibus. fo.lxiij.
Psalm9 ꝓ ea que hereditatē cōseqtur. fo.lxiiij.

De litera Q.

Quarãtanne mons in quo Christus ieiunauit quadraginta diebus / ⁊ totidẽ noctibus: in quo etiam tentatus fuit a diabolo. fo.xlvi.

De litera R.

Ratio huius operis. fo. iiii.
Ratio decem Tomorum. fo. viii.
Reditus cum epilogo. fo.lv.
Regnum Gaze. fo.lii.
Regnum Juda vbi. fol.xix.
Regnum Jsrael vbi. fo.xix.
Religiosi terram sanctam incolẽtes. fol.v.
Res digna miratu. fol.xlii.
Res miranda. fo. xli.
Respublica Uenetorum. fo.ix.
Ritus militum creandorum. fo. xxx.
Rhodus alta. fol.xiiii.
Rhodiani olim colossenses dicti. fo.xiiii.
Rhodiensium dominoꝝ humanitas. fo.xiiii.
Rosa hiericontina. fol.xlv.
Ruuyna. fol.x.

De litera S.

Sacellum virginis Marie. fo.xxvi.
Sacellum angelorum. fol.xxxiiii.
Sacellum Baptiste. fol.xxxiiii.
Sathalie golphus. fo.xvi.
Sacellum Magdalene. fo.xxxiiii.
Sacellum Laureti. fo. xlvii.
Sacellum virginis. fo.li.
Sacellum sancte Catharine. fo. lii.
Sacellum Caluarie montis. fo.xxviii.
Sacellum sancte Marie. xxxiiii.
Salutatur Sultanus. fo. xxii.
Samaritani. fo.xxxii.
Sancte Egyptiace Sacellum. fo.xxxiii.
Sancte Eufemie sepulchrum. fo.x.

Saxum sancti Petri. fol.xxiij.
Sarracenorum fetor. fol.xxxiij.
Saluus conductus peregrinorum. fo.xxij.
Senex de montanis. fo.xxxij.
Senes Venetorum fol.ix.
Sedes episcopalis. fo.xxxv.
Sepulchrum sancti Joseph. fo.xxxix.
Sepulchrum regum Josaphat. fo.xlj.
Sepulchrum Lazari. fol.xliij.
Sepulchrum Chariatot. fo.liij.
Sepulchrum Zacharie prophete. fol.xl.
Sepulchrũ virginis glõse et eius descriptio. f.xl.
Sepulchri dominici dispositio. fo.xxix.
Sententie due in Christum prolate. fo.xxxviij.
Sepulchrum Origenis. fol.xlix.
Sepulchra regum Godofredi/ et Balduini de
Bullon. fol.xxix.
Signa mire deuotionis. fo.v.
Signa indulgentiarum. fo.xxiij.
Situs Venetiarum. fol.viij.
Situs Ciuitatis sancte. fol.xxiiij.
Sydon vetus et noua. fo.xlix.
Scelus Pisanorum. fo.xxv.
Scopus libri. fol.iiij.
Schola beate virginis marie. fo.xxxviij.
Spelunca instrumẽtorũ dñice passionis. f.xxvij.
Situs montis Caluarie. fo.xxviij.
Sortes tribuum Jsrael. fol.xxj.
Symeonis sors. fol.xxj.
Syria multiplex. fo.xix.
Statua Apollinis. fo.xiiij.
Statua salis in segor. fol.xlv.

De litera.T.

Thabor mons illustris. fol.xlvij.
Templi descriptio. fol.lj.
Templi Solomonis descriptio. fo.xxxviij.
Templum Nazareth. fol.xlviij.

Templū beate virginis de spasmo. fo.xxxvij.
Templum sancti Jacobi. fo.xxxiiij.
Templum sancti Marci. fo.viij.
Templum sancti Joannis baptiste. fo.xv.
Tempestas valida orta in mari. fo.xj.
Tempestas valida. fo.xiiij.
Terre in hoc libro descripte. fol. iiij.
Terremotus Cypri. fo.xviij.
Therebyntus antiqua. fol.v.
Torrens cedron. fo.xxxix.
Turris fortissima nomen domini. fo.lix.
Turris sancti Nicolai. fo.xliij.
Turris phazeth. fo.xxxvj.
Turpis comparatio. fo.xxxiij.
Tyberias vrbs maritima. fo.xlviij.
Tyrus famosa vrbs. fo.xlviij.
Tria tabernacula in monte Thabor. fo.xlvij.
Triclinium in cana Galilee. fo.xlviij.
Tripolis vrbs opulentissima. fo.xlix.
Transitus gloriose virginis. fo.xxvj.
Tredecim arbores oliuarum. fo.xlij.
De litera. V.
Vallis Syloe et eius loca fo.xlix.
Vallis Raffaym vbi fo.lij.
Vtilitas huius operis fo.vij.
Videre per transennam fo.vij.
Vires Europe fo.lviij.
Vinee Engaddi vbi fo.liiij.
Virgo gloriosa fo.iiij.
Visio regis Anglie fo.xvj.
Vrbs ampliata fo.xxv.
Verbū notandum fo.xxxj.
Vatrapete Armenorum fo.xxxj.
Varij ritus fo.xxxiij.
Venatio regia fo.xliiij.
Vrbes Decapoleos fo.xlvj.
¶ Finis Regesti.

Anastrophe ad Lectores.

Abetis cādidi lectores Itinerarij nostri compendiariam descriptionem: ꝛ rerum que notatu digne videbantur commētariolum his typis multa opera traductū. Qua oratos vos velim in principio: ne offendamini sermone rudiusculo: sciētes nihil esse omnium in re litteraria qđ exactū simul esse possit: ꝛ tumultuariū. Multa enim horum vt sors ꝛ tēpus ferebant congesta sunt: quo accidit: vt bonam docte scriptionis partem maris incōmoda: nautica turba: procellarum fragor: tempestatis metus: aeris intēperies: Turcharum perfidia: fatiscens corpusculum nobis ademerint: neqꝫ id solum: verumetiam sunt nō parum multa rerū / atqꝫ locoꝝ prudēter omissa que forte alijs videbuntur nouo digna libello. Nobis autem qui res pias / et sacras magis describere animi fuit visa sunt vel leuia: vel ridicula. Quamobrem summa ope a nobis laboratū est: vt sacratiora loca graphice describeremus: ꝛ inibi pro rerum gestarū opportunitate flosculos quosdā amenorum pratorum colligeremus: et pij amoris scintillulas quasdā iacularemur: quibus lectoris: et auditoris mens vel oblectaref: vel accenderetur. Porro de reculis minimis vt pote de moneta: de annona: de penu: de vestibus: de electuarijs: et id genus prouisiunculis: indignum rati sumus nostras carthas onerare: maxime quod hec omnia Venetijs probe doceātur peregrini. Nec quemquam tam ineptum ducimus / qui habita proborum virorum copia non velit de tam longe itineribus / et exteris

terris edoceri. Quod si erratula quedam sint obuia bonarum litterarum professorib⁹: oratos vos volo: primum donate hãc culpam Bartholomeo vestro a Saligniaco: q̃ doctores vos magis optat q̃ lectores: deinde calchographice artis iniustam operam expẽdite: q̃ tametsi summa sit omnifariam: tamen absq₃ mundis esse nõ potest. Perinde comitatis vestre cõscij fratres christiani: ne quicquam veremur lege repetũdaru₃ apud vos vigeri: si geminas orationes velut posthumam prolem huius commentarioli nostri calci adiecerimus: id enim vt ageremus in causa pietas fuit: vt autem serius efficeremus socordia/que tamen apud vos venie locum inueniet: si memineritis ex multis membranis quib⁹ liber noster conflatus est serius fuisse repertas.

Oratio prior peregrini cuiusdam gallici quã habuit dei spiritu plenus post exactã sacrorum locorum visitationem regressus in monte Caluarie.

¶ Dñe Jesu Christe clementissime mũdi saluator: qui inter reliqua tue diuine bonitatis dona mihi indignissimo peccatori concessa hoc singulare beneficium contulisti: vt piam voluntatem adeundi Terram sanctam ab ineunte pueritia immisisti: ⁊ facultatem tam in rebus q̃ in mẽbris: vt sanctum votum complere possem dedisti. Ecce nunc desyderij mei compos euasi: nunc loca omnia tuis mysterijs insignita quanta valui devotione visitaui: ⁊ nunc ad hunc sacrosanctum Golgatha montem hoc est Caluarie locũ regressus sum: in quo tu pientissimus mundi redemptor superata omnis amoris mensura

immensa clementia motus copiosa illam redẽptionem flagris: spinis: sputis: syndone: purpura: arundine: clauis: spongia: i cruce patrasti Conscius mortis tue sacrosancte ⁊ multorũ peccatorum meorum te oro: tibi suplico: te obsecro: si inueni gratiam in oculis diuine clemẽtie tue dona mihi in hoc loco mortis tue emori: si quid grati sunt coram te nostri labores: ecce in manus tuas domine commendo spiritum meum: vt qui innocentissimam vitam tuam viuendo imitari non potui: saltem reus ego peccator tibi agno dei tollenti peccata mundi ⁊ innocentissime/patientissime/ humillime pro me morienti similis quoquomodo fiam in hoc loco moriendo Jesu Christe saluator mundi. Amen.

Mirabilis res/vix vltimo huius orationis verbo expresso animam efflauit indubie a sanctis angelis exceptã: ⁊ in syderea regione euectam: corpusculum autem in ecclesia montis Syon honeste traditum est sepulture.

¶ Oratio altera pegrini cuiusdã germani habita in vertice montis Oliueti post visitationem locorum sacrorum Terre sancte.

Iesu Nazarene rex Judeorum imperator celi: ⁊ terre: qui humane nature amore celo descendisti empyreo/virgineo vtero receptus nouem mẽsium fastidia tolerans/natus paupercula matre in medio animalium: ⁊ in stabulo reclinatus: et per omnem paupertatem patientiam atq₃ laborem enutritus huius terre loca insignibus consecrasti mysteriis: conceptus mistico spiramine: ⁊ angelica salutatione in Nazareth. Natus virgineo partu in Bethleẽ: fugiens iram seui Herodis in Egyptum conuersatus: in Capharnaõ

predicans: ꝛ docens in iudea Galilea atq̃ Samaria ꝛ in sancta Hierosolymorum vrbe mysteria tua consummans: vt figurarūt enigmata patriarcharum/figure legis/ ꝛ prophetarū oracula. Ecce Jesu Christe saluator mūdi traxisti me in odorem vnguentorum tuorum: traxit me fama que de te exijt in omnem regionem: quod scilicet pertransisti benefaciendo ꝛ sanando omēs egrotos atq̃ oppressos: ideo clementissime mundi saluator ꝛ amice publicanorum/qui peccatores recipis: ꝛ māducas cum eis: ideo ex vltimis finibus Europe huc veni: ꝛ loca ꝑ te sacris operibus insignita quanta preualui deuotione visitaui: ꝛ nunc postremo hunc montem Oliuarum conscendi: ex quo docente euangelio tu post longam peregrinationem ad celos vnde veneras remeasti: iuxta ꝓphete tui oraculum. A summo celo egressio eius: ꝛ occursus eius vsq̃ ad summum eius. iuxta tuam ipsius vocem in euangelio tuo descriptā. Exiui a patre ꝛ veni in mundū iterum relinquo mundum: ꝛ vado ad patrē: ita probant vestigia pedum tuorum sacrosanctorū vertici huius mundi impressa: hic ergo eleuata est magnificentia tua super celos deus: hic ascēdisti in altum captiuam ducēs captiuitatē ꝛ dans dona hominibus: hic ascendisti in iubilatione deus: hic ascendisti iter pandens ante nos: hac via meis viribus te sequi nō possum Jesu gl'iose triūphator celi ꝛ terre. Fateor hūiliter si in Scythia India/ aut Albania locꝰ eēt tuis mysterijs consecratus: sequerer te ꝑ maria: saltus: montes: ꝛ flumina tua gratia roboratus: sed hac via te sequi non possum/ viuens in corpore: iuxta sententiam/qua dixisti. nemo ascendit: in celum nisi filius hominis qui est in celo: ergo pientissime redemptor mundi per natiuitatē

tuam/vitam/passionem/sepulturam/descēsum ad inferos/resurrectionem ⁊ gloriosam hanc ascensionem. Te obsecro trahe me post te: vt tecum partem habeā in domo patris tui: vbi multe sunt mansiones: ⁊ videam bona domini dei mei in terra viuentium: atq; in eternum laudem ⁊ benedicam te Jesu Christe saluator mundi: q̄ cum deo patre viuis: regnas ⁊ imperas per omnia secula seculorum. Amen.

